

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่า
มะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โดย
นางสาวดวงใจ เปลี่ยนศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
เหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES USING THE LOCAL LEARNING
RESOURCE OF LAOMALAKOR, THE SUFFICIENCY ECONOMY VILLAGE FOR
PROMOTING KNOWLEDGE MANAGEMENT FOR MATTAYOMSUKSA 6
STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (TEACHING SOCIAL STUDIES)
Department of Curriculum and Instruction
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โดย	ดวงใจ เปลี่ยนศรี
สาขาวิชา	การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ สมประสงค์ น่วมบุญลือ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. สรภัส น้าสมบุญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ สมประสงค์ น่วมบุญลือ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. อนันต์ ปันอินทร์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. จิตตรา มาคะผล)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรัณย์พล วิวรรณมงคล)

57262311 : การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น, การจัดการความรู้

นางสาว ดวงใจ เปลี่ยนศรี: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ สมประสงค์ น่วมบุญลือ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) ศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 3) ศึกษาความสามารถการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 25 คน กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์, ประเด็นการสนทนากลุ่ม, กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6, แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้, แบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ การทดสอบค่า (t-test dependent)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและคาดหวังให้นักเรียนได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ ที่ประกอบด้วยแผนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน 1) เรียนรู้วิถีอยู่อย่างพอเพียงหมู่บ้านเหล่ามะละกอ 2) ตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้ 3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่ามะละกอ 4) ถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ 5) สร้างสรรค์ผลงาน และ 6) เผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน

2. ผลการศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ พบว่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาความสามารถการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ พบว่านักเรียนมีความสามารถการจัดการความรู้อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41

4. ผลความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23

57262311 : Major (TEACHING SOCIAL STUDIES)

Keyword : THE LOCAL LEARNING RESOURCE, KNOWLEDGE MANAGEMENT

MISS DUANGJAI PLIANSREE : THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES USING THE LOCAL LEARNING RESOURCE OF LAOMALAKOR, THE SUFFICIENCY ECONOMY VILLAGE FOR PROMOTING KNOWLEDGE MANAGEMENT FOR MATTAYOMSUKSA 6 STUDENTS THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR SOMPRASONG NUAMBUNLUE

The objectives of this research were to: 1) develop of learning activities using the local learning resource of Laomalakor, the sufficiency economy village for promoting knowledge management for Mattayomsuksa 6 students. 2) study the learning achievement of Mattayomsuksa 6 students on Laomalakor, the sufficiency economy village by learning activities using the local learning resource 3) study the achievement knowledge management capabilities of Mattayomsuksa 6 students on Laomalakor, the sufficiency economy village by learning activities using the local learning resource. 4) study the opinions of Mattayomsuksa 6 students to learning activities development using the local learning resource of Laomalakor, the sufficiency economy village for promoting knowledge management. The sample of this research consisted of 25 students from the class of Mattayomsuksa 6 students. Students were studying in the second semester in 2018 at Watsantikaramwitthaya School under the Royal Patronage of His majesty the King, of the office of Secondary School District 8. Selected by sample random sampling. The research instruments are interview form, issue of focus group discussion, learning activities using the local learning resource for promoting knowledge management for Mattayomsuksa 6 students, learning evaluated test, knowledge management evaluation form, and questionnaire about opinion on learning activities using the local learning resource of Laomalakor, the sufficiency economy village for promoting knowledge management for Mattayomsuksa 6 students. The obtained data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, dependent t-test and content analysis.

The results of this research were as follows

1. The result of development of learning activities using the local learning resource of LAOMALAKOR, the sufficiency economy village for promoting knowledge management consist of 6 learning plans including 1) Learning ways of living in LAOMALAKOR, the sufficiency economy village 2) Following King Bhumibol Adulyadej to learning system 3) Exchanging living style about sufficiency economy 4) Lesson learned about sufficiency economy 5) Creative works and 6) Publishing works to the community.
2. The learning activities result of LAOMALAKOR, the sufficiency economy village found that before and after the learning activities using the local learning resource significantly different at the level of .05. After learning is higher that before.
3. The ability of promoting knowledge management result of LAOMALAKOR, the sufficiency economy village found that student had ability of knowledge management in good level, the average is 26.20 and S.D. is 0.41.
4. The opinion of learning activities using the local learning resource of LAOMALAKOR, the sufficiency economy village for promoting knowledge management found that students had the excellent attitude, the average is 4.91 and S.D. 0.23.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความช่วยเหลือและกำลังใจจาก รองศาสตราจารย์ สมประสงค์ น่วมบุญลือ อาจารย์ ดร.อนันต์ ปันอินทร์ และ อาจารย์ ดร.จิตตรา มาคะผล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สรภัส น้าสมบุญณ์ ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์พหล วิวรรณมงคล ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ศศิพัชร์ จำปา อาจารย์ ดร.วิฑูรย์ คุ่มหอม และอาจารย์สาธิต จันทรวินิจ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และขอเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์เพื่อให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 คณะประชาญ์ชาวบ้านหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และนักเรียนโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อน พี่ และน้องระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และบุคคลอื่นเป็นที่รักสำหรับความช่วยเหลือ คำแนะนำ และกำลังใจที่มีให้เสมอมาจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

ท้ายสุดนี้ ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสมใจ เปลี้นศรี คุณแม่ฉ้ออน เปลี้นศรี ผู้ให้ชีวิตและวางรากฐานการศึกษา รวมถึงสนับสนุนปัจจัยทางการศึกษามาโดยตลอด

ดวงใจ เปลี้นศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย.....	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	12
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์	12
การจัดการความรู้.....	21
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น.....	31
แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ.....	41

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research: R ₁) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	57
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development: D ₁) ออกแบบและพัฒนา	63
ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research: R ₂) ทดลองใช้แผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้	67
ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development: D ₂) ประเมินและปรับปรุงแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้	69
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่า มะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	77
ผลการศึกษาผลเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	94
ผลการศึกษาความสามารถการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	95
ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	96
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
สรุปผลการวิจัย	100
อภิปรายผลการวิจัย	101
ข้อเสนอแนะ	103
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	106
ภาคผนวก ข เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นพื้นฐาน	108
ภาคผนวก ค แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6	116

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	180
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ.....	189
ภาคผนวก ช ประมวลภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	194
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างผลงานนักเรียน.....	197
รายการอ้างอิง.....	199
ประวัติผู้เขียน.....	204

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์	18
ตารางที่ 2 โครงสร้างรายวิชา	20
ตารางที่ 3 สรุปริธีดำเนินการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1	62
ตารางที่ 4 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	63
ตารางที่ 5 สรุปริธีการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 2	66
ตารางที่ 6 แบบแผนการวิจัย	67
ตารางที่ 7 วิเคราะห์ข้อสอบ (Test Blueprint) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	71
ตารางที่ 8 สรุปริธีดำเนินการวิจัย	76
ตารางที่ 9 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปจากการสัมภาษณ์	81
ตารางที่ 10 กิจกรรมการเรียนรู้	85
ตารางที่ 11 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	86
ตารางที่ 12 ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการเรียนรู้เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	95
ตารางที่ 13 แสดงผลการประเมินความสามารถการจัดการความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	96
ตารางที่ 14 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	97

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
แผนภาพที่ 2 วงจรการเรียนรู้.....	25
แผนภาพที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
แผนภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์	58
แผนภาพที่ 5 แสดงขั้นตอนการสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม.....	60

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในศตวรรษที่ 21 ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกและประเทศไทย ได้เริ่มเข้าสู่สังคมความรู้ (Knowledge Society) และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge - Based Economy) ที่ใช้ความรู้และนวัตกรรม (Innovation) เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและการผลิตมากกว่าเงินทุน หลายหน่วยงานและหลายองค์กรให้ความสำคัญกับความรู้และบุคคล ที่เป็นผู้สร้างและใช้ความรู้ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ความตอนหนึ่ง ความว่า

“...ความรู้นั้นสำคัญยิ่งใหญ่มาก เพราะเป็นปัจจัยให้เกิดความฉลาดและความเจริญก้าวหน้ามนุษย์จึงไม่ศึกษากันอย่างไม่รู้จบสิ้น แต่เมื่อพิจารณาเหตุแล้ว การเรียนความรู้ แม้มากมายเพียงใด บางทีก็ไม่ช่วยให้ฉลาดหรือเจริญได้เท่าไรนัก ถ้าหากเรียนไม่ถูกถ้วน ไม่รู้จริงแท้ การศึกษาหาความรู้จึงสำคัญตรงที่ว่า ต้องศึกษาเพื่อให้เกิด “ความฉลาดรู้” คือรู้แล้ว สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ...” พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร วันจันทร์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2524 ในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2475-2542 (โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง, 2549: 108)

ความรู้ เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ เป็นผลลัพธ์ของความเข้าใจ และการอนุมานหรือสรุปได้ที่เกิดขึ้นด้วยหลักการและเหตุผล ความรู้ยังรวมถึงการหยั่งรู้ (Insight) ที่ได้ผ่านกระบวนการไตร่ตรอง เปรียบเทียบ และสะท้อนออกมาได้อย่างชัดเจนและนำไปใช้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความรู้เป็นสินทรัพย์ที่มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นกว่าสินทรัพย์อื่น ๆ คือเป็นสินทรัพย์ที่ไม่มีขีดจำกัด ยิ่งใช้ยิ่งเพิ่มก็ยังสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้มากขึ้นเท่านั้น เมื่อเรียนรู้ได้มากขึ้นก็สร้างความรู้ใหม่ได้มากขึ้น เมื่อนำความรู้เก่ามาบูรณาการกับความรู้ใหม่ จะก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เรียกว่า วงจรแห่งการเรียนรู้

การที่องค์กรหรือหน่วยงานจะประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำให้วงจรการเรียนรู้ที่กล่าวข้างต้นหมุนได้รวดเร็วและต่อเนื่อง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์กรหรือหน่วยงานมีกระบวนการที่เป็นการค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบการประมวลและการกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ กระบวนการนี้คือกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management หรือ KM)

การจัดการความรู้ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะมีตัวอย่างที่ชัดเจนด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ งานฝีมือ การทำอาหาร ซึ่งมีวิธีการสร้าง เก็บ และถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาที่มีในครอบครัวจากรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยวิธีธรรมชาติ เช่น พูดคุย สั่งสอน สั่งเกต จดจำ ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาด เป็นต้น ดังนั้นการจัดการความรู้แบบ ธรรมชาติอย่างเดียวย่อมก้าวตามโลกไม่ทัน จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อช่วยให้ องค์กรหรือหน่วยงานสามารถทำให้บุคลากรได้ใช้ความรู้ที่ต้องการ ได้ทันเวลา เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ ผลผลิต และศักยภาพในการแข่งขัน

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ (Knowledge Process) โดย คน ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้ และ เป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ได้อย่างง่ายและรวดเร็วขึ้น และกระบวนการจัดการความรู้ เป็น การบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้ใช้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงและ เปลี่ยนแปลง องค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้ต้องเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุล

การจัดการความรู้ (Knowledge Management หรือ KM) หมายถึง การได้มาซึ่งความรู้ ที่ ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อบุคคลที่เหมาะสม ณ เวลาที่ต้องการและช่วยให้บุคคล ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล สารสนเทศร่วมกันในการปฏิบัติงาน โดยมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงการดำเนินการขององค์กร การ Davenport T.H. and Prusak L. (1998) กล่าวว่า การได้มาซึ่งความรู้ที่ถูกต้องนั้น ต้องมีการจัดการอย่างเป็น ระบบ พร้อมนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงาน โดยมีหลักการที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลง ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ให้มีสภาพกลายเป็นความรู้ ที่ปรากฏชัดเจน (Explicit Knowledge) และองค์ประกอบหลักที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการความรู้ คือ กระบวนการ จัดการความรู้ (KM Process) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในการจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่ ให้มีระเบียบแบบแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาให้ มุ่งปลูกจิตสำนึก ความภาคภูมิใจ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมของ ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) กำหนดยุทธศาสตร์ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคนให้มีความรู้ความสามารถด้วยการยกระดับคุณภาพการศึกษาและ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้การ จัดระบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ, 2560: 70) การจัดการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างแท้จริงจะต้องเป็น การจัดการศึกษาที่สอดคล้องเกื้อกูลต่อชีวิตจริงและสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมของ แต่ละชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองและชุมชนในด้านต่าง ๆ มุ่งให้นักเรียน

ได้รับประสบการณ์ ได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองและเกิดความรักความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายได้พยายามหาวิธีการในการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้มุ่งหวังให้การศึกษาพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสุข ตามมาตราที่ 6 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542: 8) และให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน มีความก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วตลอดเวลาและเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ไม่มีวันสิ้นสุด การศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาคนให้เข้มแข็งทางปัญญา มีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตและสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

ประเทศไทยมีรากฐานด้านเกษตรอันยาวนาน องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรของไทยในแต่ละพื้นที่ของประเทศมีความแตกต่างหลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมแต่ละชุมชน องค์ความรู้และภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นจึงสะท้อนให้เห็นถึงความชาญฉลาดของคนไทยในการคิดค้นวิธีแก้ไขปัญหา และพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ และพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน และได้รับการพัฒนาเกิดเป็นนวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ ๆ

ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ที่สามารถสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมั่นคงยั่งยืน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 7 ระบุว่า ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียน และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำรัสพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2517 เป็นต้นมา จนกระทั่งในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 มีการกล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวงกว้างมากยิ่งขึ้นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เนื่องจากประเทศไทยในขณะนั้นเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างมาก เศรษฐกิจพอเพียง คือ การฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งหลักการและกระบวนการทางสังคมตั้งแต่ขั้นพื้นฐานและขยายเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพออยู่พอกินขึ้นไปถึงขั้นแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน สร้างอาชีพและทักษะวิชาการที่หลากหลายเกิดตลาดซื้อขาย สะสมทุน ฯลฯ บนพื้นฐาน

เครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนนี้ เศรษฐกิจของชาติจะพัฒนาขึ้นอย่างมั่นคงทั้งในด้านกำลังทุนและตลาดภายในประเทศ รวมทั้งเทคโนโลยีซึ่งจะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ภายในชาติ และคัดสรรเรียนรู้จากโลกภายนอก เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่พอเพียงกับตัวเอง ทำให้อยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อนมีสิ่งจำเป็นที่ทำได้โดยตัวเองไม่ต้องแข่งขันกับใครและมีเหลือเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ไม่มี อันนำไปสู่การแลกเปลี่ยนในชุมชนและขยายไปจนสามารถที่จะเป็นสินค้าส่งออก เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจระบบเปิดที่เริ่มจากตนเองและความร่วมมือ วิธีการเช่นนี้จะดึงศักยภาพของประชากรออกมาสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน กลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพบ้านเหล่ามะละกอ หรือกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านเหล่ามะละกอ หรือหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 15 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จุดเริ่มต้นจากการทำเกษตรโดยใช้สารเคมี มาเป็นการทำเกษตรยั่งยืนคืนสู่วิถีแห่งความพอเพียง โดยอาศัยกระบวนการทางสังคมภายในชุมชน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ว่าเกษตรยั่งยืน คือ ระบบเกษตรกรรมที่อยู่บนระบบศีลธรรม เป็นมิตรกับธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิถีคิดและวิถีชีวิตของคนไทยทำให้พึ่งพาตนเองได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมเป็นต้นทุนในการผลิต โดยใช้เงินลงทุนน้อยลง และมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอตระหนักถึงการสร้างเครือข่ายกลุ่มเพื่อหนุนเสริมซึ่งกันและกัน ทั้งเรื่ององค์ความรู้ การบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านผู้รู้ในท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน ในการดำเนินกิจกรรมฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่อยู่ห่างจากโรงเรียนระยะทาง 200 เมตร ในแต่ละปีมีหน่วยงานภายในและภายนอกเดินทางมาศึกษาดูงาน ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เป็นจำนวนมาก

จากเหตุผลและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนตระหนักในคุณค่าการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนว่า มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา เทียบเคียงมาตรฐานสากล บนวิถีความเป็นไทย ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จริง ให้รู้จักการทำงานกลุ่ม ศึกษาค้นหาความรู้อย่างเป็นระบบและจัดการความรู้สู่การสร้างสรรค์ผลงานให้ประจักษ์ในท้องถิ่นได้ ลักษณะดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้ นักเรียนต้องลงมือปฏิบัติในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนที่หลากหลายด้วยตนเอง โดยเฉพาะในแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ซึ่งอยู่ใกล้โรงเรียน และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของโรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนา

ความสามารถการจัดการความรู้ให้สูงขึ้น โดยใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแปลกใหม่ออกไป เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และนักเรียนสามารถนำความรู้ ความสามารถในการจัดการความรู้ ทักษะ และวิธีการคิดที่เป็นระบบ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังเป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิด เกิดการสร้างคุณค่าที่ดีในชุมชนและสังคมไทย ตลอดจนเป็นการเชื่อมโยงบทเรียนที่นักเรียนศึกษาในวิชาต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ และการจัดการความรู้ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการจัดกระบวนการให้นักเรียนเข้าถึงความรู้ที่จะได้รับเพื่อพัฒนาตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ผู้สอนปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้ามาสอน

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ คือ ชุมชนหมู่บ้านเหล่ามะละกอ หมู่ที่ 15 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการรวบรวม ประชาชนชาวบ้านในแขนงต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นสถานที่ที่นักเรียนไปปฏิบัติกิจกรรม และศึกษาค้นคว้าข้อมูล จากตัวอย่างจริง สถานที่จริง และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการให้ค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2555) มีรายละเอียดดังนี้

1. การค้นหาความรู้ เป็นการพิจารณาว่าจะทำอย่างไรให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย โดยจะคัดเลือกกว่าจะใช้เครื่องมืออะไร และขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร โดยอาจจะพิจารณาว่าองค์กรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายคืออะไร

2. การสร้างและแสวงความรู้ ซึ่งสามารถทำได้หลายทาง เช่น การสร้างความรู้ใหม่ แสวงหาความรู้จากภายนอก รักษาความรู้เก่า กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อการเรียกใช้งานได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องในอนาคต

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เช่น การปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐานใช้ภาษาเดียวกัน และปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์และเหมาะสม

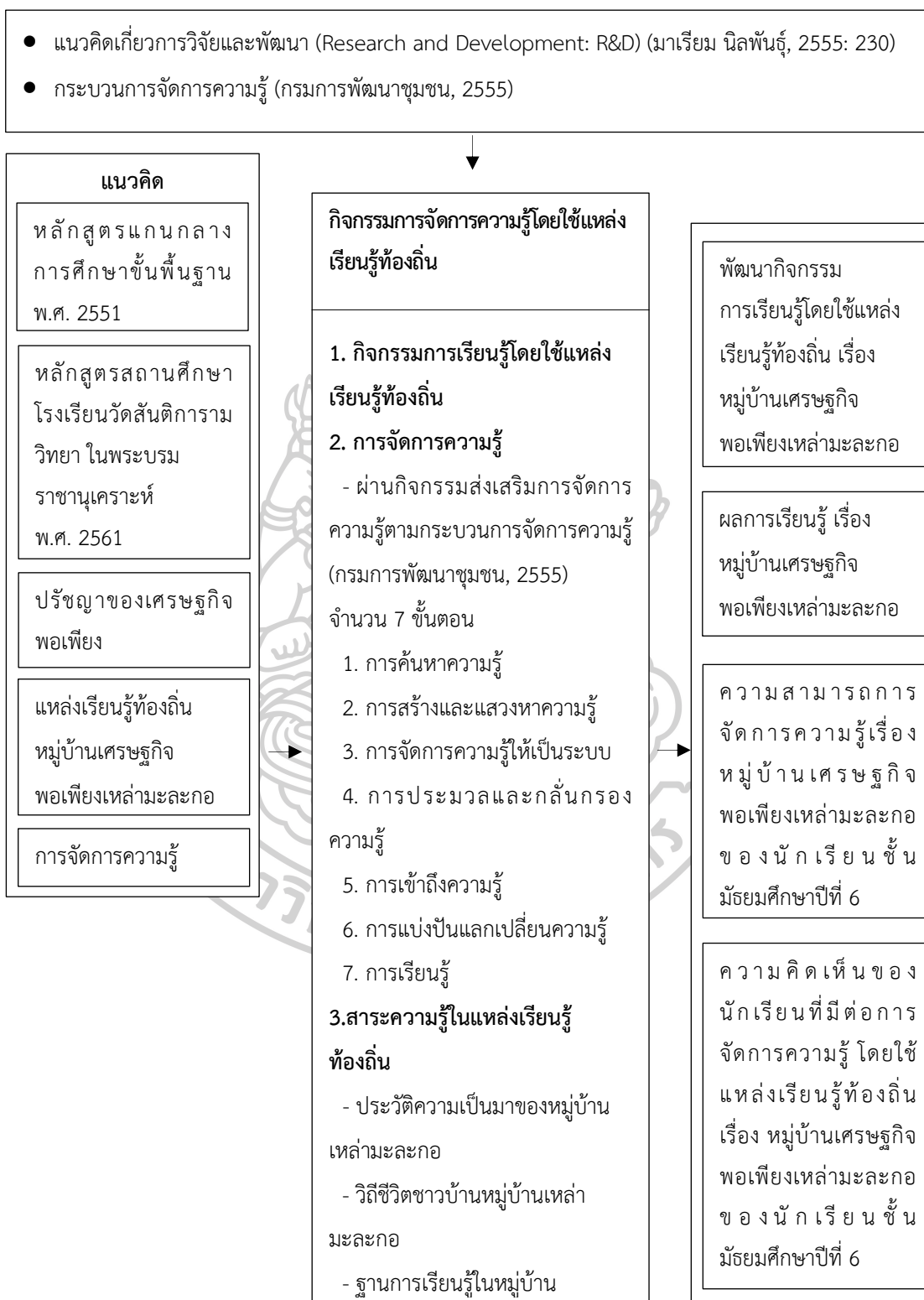
5. การเข้าถึงความรู้ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวกโดยการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) หรือการประชาสัมพันธ์บน Web board

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำได้หลายวิธีการซึ่งจะแบ่งได้สองกรณี ได้แก่ Explicit Knowledge อาจจะทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ หรือ Tacit Knowledge จัดทำเป็นระบบ ทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว และเวทีการแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

7. การเรียนรู้ ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น การเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ และนำความรู้ที่ได้ไปหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดการความรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้คือ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชา ๓ นครราชสีมา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พ.ศ. 2561 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น แนวคิดการจัดการความรู้ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (กรมพัฒนาชุมชน, 2555) ดังนี้ 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้

จากแนวคิดและผลการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นอย่างไร
2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ความสามารถในการจัดการความรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นอยู่ในระดับใด
4. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความสามารถในการจัดการความรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับดี
3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 สหวิทยาเขตราชบุรี 2

1.2 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่เรียนรายวิชา ส 33202 จำนวน 25 คน ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

1) ผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

2) ความสามารถในการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส 33202 รายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง (รายวิชาเพิ่มเติม) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ พ.ศ. 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง** การเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่ส่งเสริมการจัดการความรู้
2. **การจัดการความรู้ หมายถึง** การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้
3. **แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง** ขอบเขตชุมชนซึ่งมีสาระข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ภูมิปัญญา ปรากฏการณ์ กิจกรรม ที่แปลกใหม่ในการพัฒนานักเรียน
4. **แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ หมายถึง** ชุมชนหมู่บ้านเหล่ามะละกอ หมู่ที่ 15 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการรวบรวมประชาชนชาวบ้านในแขนงต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นสถานที่ที่นักเรียนไปปฏิบัติกิจกรรมและศึกษาค้นคว้าข้อมูล จากตัวอย่างจริง สถานที่จริง และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
5. **ผลการเรียนรู้ หมายถึง** คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ตามขั้นตอนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน
6. **ความคิดเห็น หมายถึง** ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อขั้นตอนการจัดการความรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางสังคมศึกษา เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้และด้านการนำความรู้ไปบูรณาการประยุกต์ใช้ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)
7. **นักเรียน หมายถึง** ผู้ที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่เรียนรายวิชา ส 33202 เศรษฐกิจพอเพียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้ลงพื้นที่ศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ทำให้ได้รับข้อมูลที่นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น
2. พัฒนาแนวทางให้ครูผู้สอน ได้มีรูปแบบและวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพมาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. สถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร และรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์
2. การจัดการความรู้
3. การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
4. แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - งานวิจัยภายในประเทศ
 - งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

กระทรวงศึกษาธิการ (2551:3) ได้ระบุหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ดังนี้

1. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

1.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

1.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

1.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

1.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับ การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

2. จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดกับนักเรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1 มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

2.3 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

3. สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญของนักเรียน 5 ประการ ดังนี้

3.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจา

ต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้ วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

3.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มี ประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

3.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่าง บุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

3.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยี ด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสมและมีคุณธรรม

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- 4.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 4.2 ซื่อสัตย์สุจริต
- 4.3 มีวินัย
- 4.4 ใฝ่เรียนรู้

- 4.5 อยู่อย่างพอเพียง
- 4.6 มุ่งมั่นในการทำงาน
- 4.7 รักความเป็นไทย
- 4.8 มีจิตสาธารณะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระการเรียนรู้นี้เป็นสาระหลักของสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้ประกอบด้วยส่วนที่เป็นความรู้ เนื้อหา แนวคิดและกระบวนการ สาระที่เป็นองค์ความรู้ของสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ย่อย ดังนี้

- สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม
- สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
- สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์
- สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์
- สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เป็นข้อกำหนดคุณภาพของนักเรียน ด้านความรู้ ความคิด ทักษะกระบวนการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดไว้ 2 ส่วน คือ มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้เมื่อนักเรียนจบตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

สาระที่ 1: ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1: รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2: เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2: หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1: เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3: เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส.3.1: เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส.3.2: เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4: ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1: เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2: เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3: เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5: ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1: เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2: เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 สหวิทยาเขตราชบุรี 2 ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2515 เดิมชื่อว่า โรงเรียนวัดสันติการาม (สงเคราะห์เด็กยากจนในพระบรมราชานุเคราะห์) จัดตั้งขึ้นในถิ่นทุรกันดารและถิ่นที่มีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ประเภทโรงเรียนราษฎร์

เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2517 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารเรียนและพระราชทานแนวพระราชดำริในการจัดตั้งโรงเรียนเพื่อสงเคราะห์เด็กยากจน และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนเริ่มแรกในการก่อสร้างโรงเรียน

พ.ศ. 2524 ได้โอนเป็นโรงเรียนรัฐบาล เข้าสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยให้เป็นสาขาของโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

พ.ศ. 2526 ได้มีการประกาศจัดตั้งให้เป็นโรงเรียนประจำตำบลทุ่งหลวง และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

พ.ศ. 2538 เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ พ.ศ. 2557 สำนักราชเลขาธิการพิจารณาแล้วสมควรให้ใช้ ในพระบรมราชานุเคราะห์ ต่อท้าย ชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์” คณะผู้บริหาร คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ร่วมกันพัฒนาโรงเรียน และเปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6

วิสัยทัศน์โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาเทียบเคียงมาตรฐานสากล บนวิถีความเป็นไทย ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์
 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน			
	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4 – 6
• กลุ่มสาระการเรียนรู้				
ภาษาไทย	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
คณิตศาสตร์	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
วิทยาศาสตร์	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	160 (4 นก.)	160 (4 นก.)	160 (4 นก.)	320 (8 นก.)
ประวัติศาสตร์	40 (1 นก.)	40 (1 นก.)	40 (1 นก.)	80 (2 นก.)
ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม				
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม				
ภูมิศาสตร์	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
เศรษฐศาสตร์				
สุขศึกษาและพลศึกษา	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ศิลปะ	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
การงานอาชีพ และเทคโนโลยี	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ภาษาต่างประเทศ	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	880 (22 นก.)	880 (22 นก.)	880 (22 นก.)	1,640 (41 นก.)
• รายวิชาเพิ่มเติม	ปีละไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง (5 นก.)			ไม่น้อยกว่า 1,600 ชม. (40 นก.)
• กิจกรรมพัฒนานักเรียน				
• กิจกรรมแนะแนว				
• กิจกรรมนักเรียน - ลูกเสือ เนตรนารี	120	120	120	360
• กิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์				
รวมเวลากิจกรรมพัฒนานักเรียน	120	120	120	360
รวมเวลาเรียน	วิชาพื้นฐานจำนวน 2,640 ชั่วโมง วิชาเพิ่มเติมจำนวนไม่น้อยกว่า 440 ชั่วโมง			วิชาพื้นฐานจำนวน 1,640 ชั่วโมง วิชาเพิ่มเติมจำนวนไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง

รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง ส 33202

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้เปิดสอนรายวิชา ส 33202 เศรษฐกิจพอเพียง รายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1.0 หน่วยกิต จำนวน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

คำอธิบายรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง ส 33202

ศึกษาแนวคิด หลักการ ความหมาย และความสำคัญ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของหมู่บ้านเหล่ามะละกอ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าและปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแพร่หลาย นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และสร้างค่านิยมที่ดีต่อการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมทั้งสามารถนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบจัดทำโครงงาน การสัมภาษณ์ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการนำเสนอ

เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถนำเสนอ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจเห็นคุณค่าของการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม

ผลการเรียนรู้

1. นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน
2. กำหนดแนวทางและปฏิบัติตามในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ
3. อธิบายความเป็นมาและความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. วิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชนและแนวทางการแก้ไข
5. ศึกษาการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของคนในชุมชน ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ลักษณะที่ตั้ง ขอบเขต และลักษณะภูมิประเทศ วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่ามะละกอ

7. อธิบายความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเหล่ามะละกอกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 8. ร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 9. จัดการความรู้จากการเรียนหน่วยการเรียนรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
- รวม 9 ผลการเรียนรู้

ตารางที่ 2 โครงสร้างรายวิชา

รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

รหัสวิชา ส33202

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 หน่วยกิต (2 ชั่วโมง/สัปดาห์)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	คะแนน
1	ประวัติ และความเป็นมา ของเศรษฐกิจพอเพียง	3	ความเป็นมาและความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	12	35
2	ตามรอยเท้าพ่อ ศาสตร์พระราชา	1,2	หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและแนวทาง และปฏิบัติตนในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ	6	15
3	เกษตรทฤษฎีใหม่	4	ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชนและแนวทางการแก้ไข	6	20
4	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	6,7,8,9	ความสัมพันธ์ลักษณะที่ตั้ง ขอบเขต และลักษณะภูมิประเทศ วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่ามะละกอ ความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเหล่ามะละกอกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดการความรู้จากการเรียนหน่วยการเรียนรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	12	30

จากตารางที่ 2 โครงสร้างรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง ส 33202 ผู้วิจัยได้พัฒนานำหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
หมายเหตุ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ประกอบด้วยผลการเรียนรู้ข้อที่ 6, 7, 8 และ 9

การจัดการความรู้

ความหมายการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (Knowledge Management - KM) หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการประมวลข้อมูลสารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรม และจัดเก็บในลักษณะแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้ โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปันและการถ่ายโอนความรู้ และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายและไหลเวียนทั่วทั้งองค์กรอย่างสมดุล เป็นไปเพื่อเพิ่มความสามารถในการพัฒนาผลผลิตและองค์กร

วิจารณ์ พานิช (2548) ได้ให้ความหมายของคำว่า การจัดการความรู้ไว้ว่าสำหรับนักปฏิบัติ การจัดการความรู้ คือ เครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ 1) บรรลุเป้าหมายของงาน 2) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน 3) บรรลุเป้าหมายการพัฒนางานองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และ 4) บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ และคณะ (2555) เสนอว่า การจัดการความรู้เป็นแนวคิดในการจัดการสารสนเทศและการบริหารบุคคลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและความก้าวหน้าขององค์กรโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการจัดการ และใช้ความรู้ความสามารถของบุคลากรในการดำเนินงานตามกระบวนการ ทั้งนี้การจัดการความรู้เป็นการบริหารที่เน้นบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร โดยการสร้างสภาวะแวดล้อมที่มีการรวบรวมและจัดเก็บความรู้ที่บันทึกไว้ในสื่อต่าง ๆ ให้นำมาใช้ได้อีก และนำความรู้ของบุคลากรแต่ละคนมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด ดังนั้น ความสำเร็จของการจัดการความรู้จึงเกิดจากการผสมผสานการทำงานระหว่างองค์ประกอบของการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย คน กระบวนการ ความรู้ และเทคโนโลยี พื้นฐานที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการความรู้ คือ การที่สมาชิกขององค์กรเป็นบุคคลเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ภายในองค์กรอย่างกว้างขวางจนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการความรู้แต่ละองค์กรจะประสบผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการจัดการความรู้ขององค์กรนั้น ๆ ดังนั้นในกระบวนการจัดการความรู้จึงต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับรวบรวมความรู้ การร่วมมือร่วมใจกัน การคิด การเรียนรู้ การปฏิบัติ การประมวลผล การสื่อสาร และอื่น ๆ ซึ่งต้องใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ เข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมเพื่อให้การจัดการความรู้ที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ ผู้นำองค์กรควรสร้างจิตสำนึกในการใฝ่

เรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สร้างผลที่มุ่งหวัง รวมทั้งส่งเสริมให้คนในองค์กรสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง สร้างบรรยากาศภายในองค์กรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสมาชิกองค์กร

การจัดการความรู้ เป็นการรวบรวม สร้าง จัดระเบียบ แลกเปลี่ยน และประยุกต์ใช้ความรู้ใน องค์กร โดยพัฒนาระบบจากข้อมูลไปสู่สารสนเทศ เพื่อให้เกิดความรู้และปัญญาในที่สุดประกอบไป ด้วยชุดของการปฏิบัติงานที่ถูกใช้โดยองค์กรต่าง ๆ เพื่อที่จะระบุสร้าง แสดงและกระจายความรู้ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้และการเรียนรู้ภายในองค์กร เพื่อนำไปสู่การจัดการสารสนเทศที่มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจที่ดี องค์กรขนาดใหญ่โดยส่วนมากจะ มีการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการจัดการองค์ความรู้

ส่วนการจัดการความรู้ชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2555) ให้ความหมายไว้ว่า การบ่งชี้ แสวงหา จัดเก็บกลั่นกรอง แลกเปลี่ยน เผยแพร่เทคนิค วิธีปฏิบัติ กลเม็ดเคล็ดลับ หรือข้อพึงระวังที่ใช้ ได้ผลและประสบความสำเร็จในอดีตและถูกถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบันของผู้นำ กลุ่มองค์กร และ เครือข่ายรวมทั้งผู้รู้ ปราชญ์ต่าง ๆ ในชุมชน

ซึ่งได้นำกระบวนการจัดการความรู้ของกรมพัฒนาชุมชนมาใช้ในการจัดการความรู้ และสรุป ได้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงความรู้ การจัดการความรู้ให้ เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ การเรียนรู้

ประเภทของความรู้

ความรู้ (Knowledge) หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือ ประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจาก ประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ ความรู้ความสามารถแบ่ง ประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง และความรู้แฝงเร้น

ความรู้ชุมชน เป็นความรู้ที่เกิดจากการดำเนินชีวิต และการทำงานในชุมชนกับชาวบ้านจน เกิดเป็นความเข้าใจ ความชำนาญ ความรู้สึก สามารถถ่ายทอดและนำไปใช้ต่อ ๆ กันในชีวิตประจำวัน ได้ มีการปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของชุมชนและมี การสืบทอดทางวัฒนธรรมของชุมชน เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาของชุมชนได้จริงความรู้ชุมชน มี 2 ลักษณะ แบ่งตามลักษณะการสัมผัสได้และการใช้ประโยชน์ได้ 2 ประเภท คือ ความรู้ที่เป็น แหล่งข้อมูลทั่วไปที่ถูกบันทึกและจัดเก็บแล้ว และความรู้ที่เป็นทักษะในการดำรงตน อาชีพ และการ พัฒนาคุณภาพชีวิต

1) ความรู้ที่เป็นแหล่งข้อมูลทั่วไปที่ถูกบันทึกและจัดเก็บแล้ว หรือความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของชุมชน สภาพพื้นที่ บริบท ความเป็นมาของชุมชน ประวัติชุมชน ข้อมูลและสารสนเทศทางด้านกายภาพต่าง ๆ วัฒนธรรมของชุมชน ประเพณี ทูนาทางสังคม สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ศักยภาพชุมชน องค์กรชุมชนและความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในชุมชน

2) ความรู้ที่เป็นทักษะในการดำรงตน อาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่แฝงเร้นอยู่ในตัวตน ได้แก่ ความรู้ในด้านทักษะและเทคนิคการปฏิบัติ เคล็ดลับในการพัฒนาตนเอง การประกอบอาชีพ การแก้ปัญหาในชุมชน ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว กลุ่ม องค์กรและเครือข่าย รวมทั้งชุมชน ซึ่งความรู้เหล่านี้มักเป็นความรู้ฝังลึกหรือซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลผู้รู้ (Tacit Knowledge) ที่จำเป็นต้องแสวงหาและถ่ายทอดแลกเปลี่ยนชุมชน

กระบวนการจัดการความรู้

กระบวนการจัดการความรู้ สิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการลำดับแรกก็คือ ต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ของการจัดการความรู้ในเบื้องต้นเพื่อเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2555) ดังนี้

1) การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) เมื่อได้วิสัยทัศน์หรือเป้าหมาย (Desired State) ที่ต้องการสำหรับการจัดการความรู้แล้ว ขั้นตอนแรกที่ต้องดำเนินการคือ การค้นหาความรู้ที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว เป็นขั้นตอนในการค้นหาว่าองค์กรมีความรู้อะไรบ้าง รูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้อะไรบ้างที่องค์กรจำเป็นต้องมี เพื่อให้องค์กรวางขอบเขตการจัดการความรู้และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) การสร้างและการแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) เป็นขั้นตอนในการดึงความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายมารวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สำหรับความรู้ที่จำเป็นต้องมี แต่ยังไม่มี สามารถสร้างความรู้จากความรู้เดิมที่มี หรือนำความรู้จากภายนอกองค์กรมาใช้ได้

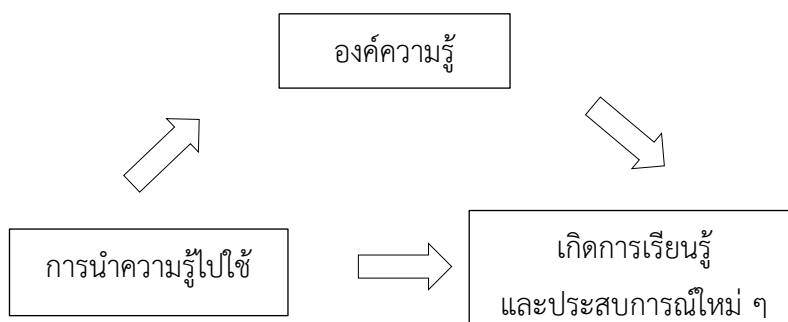
3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) เป็นขั้นตอนในการจัดทำสารบัญญ และจัดแบ่งความรู้ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้รวบรวมการค้นหา การนำไปใช้ทำได้ง่ายและรวดเร็ว สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ง่าย

4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) เป็นขั้นตอนการปรับปรุงและประมวลผลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจและใช้ได้ง่าย กำจัดความรู้ที่ไม่เกิดประโยชน์ตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์หรือเป็นขยะความรู้

5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) ในการเข้าถึงความรู้ องค์กรต้องมีวิธีการในการจัดเก็บและกระจายความรู้ เพื่อให้ผู้อ่านใช้ประโยชน์ได้ โดยทั่วไปการกระจายความรู้ให้ผู้ใช้มี 2 ลักษณะ คือ 1) Push การป้อนความรู้ เป็นการส่งข้อมูล/ความรู้ให้ผู้รับโดยไม่ต้องร้องขอ เช่น การส่งหนังสือเวียนแจ้ง 2) Pull การให้โอกาสเลือกใช้ความรู้ โดยผู้รับสามารถเลือกรับแต่เฉพาะข้อมูลหรือความรู้ที่ต้องการเท่านั้น

6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เป็นขั้นตอนในการนำความรู้ ที่ได้จัดเก็บมาเผยแพร่แบ่งปันและแลกเปลี่ยนกันมี 2 ลักษณะ คือ การแบ่งปันความรู้ ประเภทความรู้ชัดเจน (Explicit Knowledge) วิธีที่นิยม เช่น การจัดทำเป็นเอกสาร วิดีโอ ซีดี จัดทำเป็นฐานความรู้ โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วย จะทำให้สามารถเข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น และการแบ่งปันความรู้ที่อยู่ในคน (Tacit Knowledge) สามารถทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความต้องการและวัฒนธรรมองค์กร ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีผสมผสาน เพื่อผู้ใช้ข้อมูลสามารถเลือกใช้ได้ตามความสะดวก เช่น ระบบทีมข้ามสายงาน Innovation & Quality circles (IQCs) ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice: Cops) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) การสับเปลี่ยนงาน (Job Rotation) และการยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน (Secondment) เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Forum) เป็นต้น

7) การเรียนรู้ (Learning) วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ คือ การเรียนรู้ของบุคลากรและนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับปรุงองค์การการเรียนรู้ของบุคลากรจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งจะไปเพิ่มพูนองค์ความรู้ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ความรู้นี้ก็จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่อีก เป็นวงจรที่ไม่มีที่สิ้นสุดที่เรียกว่า “วงจรการเรียนรู้”

แผนภาพที่ 2 วงจรการเรียนรู้

กระบวนการจัดการความรู้ตามแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2548) มี 6 กิจกรรม ดังนี้ 1) กำหนดความรู้หลักที่จำเป็นต่องานหรือกิจกรรมขององค์กร 2) การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ 3) การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วนให้เหมาะต่อการใช้งาน 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน 5) การนำประสบการณ์จากการใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาบันทึกไว้ และ 6) การจดบันทึกขุมความรู้ แก่นความรู้ สำหรับไว้ใช้งาน

เกียรติศักดิ์ พันธุ์ลำเจียก และสุกัญญา แสงเดือน (2554) ศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ต่างประเทศและในประเทศ พบว่า ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การกำหนดการสร้างสรรค การแบ่งปัน และการประเมิน สำหรับด้านองค์ประกอบ/ปัจจัย/กิจกรรม เกี่ยวข้องกับความรู้ สังคม และปัจจัยอื่น และเสนอรูปแบบการจัดการความรู้เชิงสร้างสรรค์สู่สังคมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) ด้านองค์ประกอบ ประกอบด้วย ความรู้ภายในบุคคล ความรู้ภายนอกบุคคล ความรู้เชิงสร้างสรรค์ สังคมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การกำหนดการสร้างสรรค การแบ่งปัน และการประเมิน 3) ในแต่ละกระบวนการ ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ ประกอบด้วย 2 ก. ได้แก่ ก่อตั้งชุมชนและก่อให้เกิดความรู้ 4) การสร้างสรรคความรู้ ประกอบด้วย 3 ส. ได้แก่ แสวงหา สร้างสรรค และเสริมแต่ง 5) การแบ่งปันความรู้ ประกอบด้วย 3 บ. ได้แก่ บอกเล่า แบ่งปัน และบันทึก และ 6) การประเมินผลความรู้ประกอบด้วย 3 ป. 1 ก. ได้แก่ เป็นไปได้ ประสบผลสำเร็จ ประดิษฐ์ผลงาน และการจัดการ

การจัดการความรู้ จึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือหรือกระบวนการที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมให้ชุมชนเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และเลือกสรรความรู้ที่โดดเด่นมาสร้างสรรค์ต่อยอดเพื่อพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

เครื่องมือในการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ ประกอบด้วยกระบวนการหลัก ได้แก่ การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ใหม่ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และการเรียนรู้ เพื่อให้มีการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เครื่องมือหลากหลายประเภทถูกสร้างขึ้นมา เพื่อนำไปใช้ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) เครื่องมือช่วยในการเข้าถึงความรู้ ซึ่งเหมาะสมสำหรับความรู้ประเภท Explicit และ 2) เครื่องมือที่ช่วยในการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเหมาะสมสำหรับความรู้ประเภท Tacit ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอดโดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหลัก

กรมการพัฒนาชุมชน (2555) กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้สำหรับการจัดการความรู้ ดังนี้

- 1) อินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ เป็นระบบบนเครือข่ายสื่อสารที่รองรับสำหรับการจัดเก็บองค์ความรู้ที่ทำให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายจากทุกที่ทุกเวลา
- 2) อีเมลหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อรับส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างกันผ่านระบบเครือข่าย
- 3) CoP เป็นแหล่งกิจกรรมแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และเรียนรู้ร่วมกันสำหรับกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการได้มีติดความรู้เรื่องนั้น ๆ จากสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
- 4) Story telling เป็นการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ความสำเร็จ
- 5) Coffee meeting เป็นการเล่าเรื่องพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 6) Mentoring/Coaching เป็นกิจกรรมที่มีพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือแนะนำผู้ร่วมกิจกรรมในการฝึกหัดปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ
- 7) Training เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ฝึกหัดปฏิบัติ
- 8) On the job training เป็นการทำงานไป เรียนรู้ไป ทำความเข้าใจไป
- 9) Reflective Conversation เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การสนทนามีความหมายและมีคุณค่าต่อกัน สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- 10) การจัดทำแฟ้มงาน
- 11) การจัดทำแผนที่คนเก่ง
- 12) การทบทวนก่อน ระหว่างและหลังการปฏิบัติงาน
- 13) การถอดบทเรียน

นอกจากนี้ พรทิพย์ อุดมสิน (2555) กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตรไว้ว่า

1) การถอดบทเรียน เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการความรู้ที่สามารถเรียนรู้ตนเอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหา สร้าง ใช้ ปรับปรุง และพัฒนาความรู้จากการปฏิบัติ

2) เพื่อนช่วยเพื่อน เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ก่อนลงมือทำ โดยความช่วยเหลือจากบุคคลหรือกลุ่มคน หน่วยงานในหรือนอกองค์กรที่ทำได้ผลดีมากมายแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีทำงาน เพื่อนำไปปรับใช้

3) การเรียนรู้ร่วมกันหลังงานเสร็จ ทำเพื่อค้นหาสิ่งที่ดีพร้อมเหตุผล ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข สิ่งที่สามารถทำให้ดีกว่าเดิม สิ่งที่จะทำต่อไป และคำแนะนำสำหรับอนาคตที่สามารถปฏิบัติจริงได้ รวมทั้งเสนอกล่าวว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั่วไปนั้นมีความแตกต่างจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการความรู้ เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการประชุมระดมความคิด ได้แก่ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลาดนัดความรู้ และสุนทรียสนทนา เครื่องมือสำคัญสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ วิธีทำงานแบบ Best Practices ชุมชนนักปฏิบัติ และบล็อก ส่วนการทบทวนหลังกิจกรรม (AAR) เป็นเครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ระหว่างการทำงาน

การเล่าเรื่อง (Story Telling) เรื่องราวที่บอกเล่าทำให้ผู้ฟังเข้าไปร่วมอยู่ในความคิด มีความรู้สึกเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องเล่า มีความต้องการที่จะหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาเรื่องราว และความคิดต่าง ๆ ในเรื่องที่เล่านั้นกลายเป็นของผู้ฟัง ผู้ฟังมิใช่เป็นเพียงผู้สังเกตภายนอกอีกต่อไป

เป้าหมายที่สำคัญคือให้ผู้มีความรู้จากการปฏิบัติ ไร่สิ่งที่ซ่อนอยู่ เล่าถึงความรู้ฝังลึก ออกมา ซึ่งการเล่าเรื่องจะมีเป้าหมายสืบเนื่องมาจากการกำหนดหัวปลาว่าจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องอะไร จะคุยอะไรกัน จากนั้นให้กำหนดเป็นกลุ่มเล็ก ไม่เกิน 10 คน เพื่อให้มีความรู้สึกใกล้ชิด เป็นกันเอง สร้างความรู้สึกอิสระ ง่ายต่อการเล่าเรื่องอย่างมีพลัง ให้สมาชิกเล่าเรื่องเกี่ยวกับความสำเร็จของตน และมีผู้ทำหน้าที่จดบันทึก โดยเตรียมไว้ล่วงหน้า และบันทึกตามเรื่องเล่า รวมทั้งจดชื่อและที่อยู่ของผู้เล่าไว้ด้วย สมาชิกในกลุ่มจะช่วยสกัดความรู้ที่ได้ออกมา อาจจดไว้บน กระดาน กระดาษ flip chart เพื่อตกแต่งแก้ไขได้ง่าย (วิจารณ์ พานิช, 2548: 139) การเล่าเรื่องต้องเล่าแบบให้ข้อมูลดิบ แบบไม่ผ่านการตีความ สำหรับให้สมาชิกผลัดกันตีความเพื่อดึงความรู้ฝังลึกหรือความรู้จากการปฏิบัติเพื่อการบรรลุหัวปลาออกมา การเสวนา (Dialogue) การทำ Dialogue เป็นการปรับฐานความคิด โดยการฟังจากผู้อื่นและความหลากหลายทางความคิดจึงเกิดขึ้น ทำให้สมาชิกเห็นภาพที่ใกล้เคียงกัน หลังจากนั้นเราจึงจัดประชุมหรืออภิปรายเพื่อแก้ปัญหาหรือหาข้อยุติต่อไปได้โดยง่าย และผลหรือข้อยุติที่เกิดขึ้นจะเกิดจากการที่เราเห็นภาพในองค์รวมเป็นที่ตั้ง การประชุมระดมสมอง (Brainstorming) หมายถึงการประชุมที่เสนอวิธีแก้ปัญหา หรือ เสนอความคิดเห็นของสมาชิกให้

ได้มากที่สุด วิธีการประชุมแบบนี้ต้องการความคิดเห็นของ สมาชิกมากที่สุด เมื่อทุกคนได้แสดงความคิดเห็นแล้ว กลุ่มก็จะมาช่วยกันถกเถียงความคิดเห็นทั้งหมด เพื่อเลือกความคิดเห็นที่ดีเข้าสู่แนวทางเดียวกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ (รัชพร จันทรสว่าง, 2546: 12) เวทีชาวบ้าน เป็นการประชุมรูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการทำงานร่วมกับชุมชน มีกระบวนการดังนี้

1. การเตรียมการ

1.1 การสร้างความตื่นตัวในการแก้ปัญหาชุมชน โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ การสื่อสารกับผู้นำชุมชน การประชุมชี้แจง

1.2 การทำให้เขาเริ่มเกิดความคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหา โดยการพาไปศึกษาดูงานที่เขามีการแก้ปัญหาลักษณะเดียวกันแล้วประสบความสำเร็จในชุมชนอื่น

1.3 การจัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์และสื่อสารให้ชุมชนให้เข้าใจสื่อที่สำคัญ ได้แก่ รูปจำลองภูมิประเทศหรือโมเดล

1.4 การเตรียมบุคลากรหรือผู้นำจากชุมชนเพื่อเป็นแกนนำการเรียนรู้ในเวทีชาวบ้านให้ผู้นำเหล่านี้มีวิสัยทัศน์ที่ต้องรวมทั้งการมุ่งเน้นที่ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนเป็นหลักโดยวิธีการที่เหมาะสม เช่น การพาไปศึกษาดูงาน หรือฝึกอบรม เพื่อให้ได้จำนวนผู้นำที่มากพอสมควรอันจะนำชุมชนไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องและไม่เกิดปัญหา

2. การจัดเวทีชาวบ้าน ในการจัดเวทีชาวบ้านมีสาระหรือองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องจัดเตรียมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์ คือ

2.1 ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต้องมีความครบถ้วน ถูกต้อง และเพียงพอในการสนับสนุนให้เวทีชาวบ้านหรือเวทีสาธารณะดำเนินไปได้อย่างราบรื่น สามารถบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ คือสามารถกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา เป้าหมาย และแนวทาง วิธีการบรรลุเป้าหมายได้ถูกต้อง

2.2 สื่อ จัดเตรียมสื่อที่เกี่ยวข้องทั้งสื่อบุคคล สื่ออื่น ๆ ที่สามารถทำให้ชุมชนเกิดโมโนทัศน์ นำไปสู่การเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้นและรวมถึงข้อมูลที่ประมวลแล้วลงในแผนภูมิจำลองภูมิประเทศ (โมเดล) ที่แสดงความสัมพันธ์ของปัญหาได้ชัดเจน

2.3 ผู้นำ ที่ได้รับการพัฒนาหรือเตรียมแล้ว รวมถึงเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย ที่มีจำนวนเหมาะสมเพียงพอ สามารถนำชุมชน นำขบวนการเรียนรู้ให้ดำเนินไปได้โดยราบรื่น ซึ่งผู้นำควรจะมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ มีใจเป็นกลางหรือเป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้อำนาจใด ๆ ทั้งสิ้นมีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของชุมชน

2.4 ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนในระดับหนึ่ง

2.5 เรื่องหรือปัญหา ที่จะนำเข้าสู่ที่ประชุมควรนำประเด็นของปัญหาให้ชุมชนทราบ เพื่อที่จะได้เตรียมตัวในการเข้าร่วมเวทีชาวบ้านโดยวิธีการประชาสัมพันธ์หรือการ ประสานงานทำ ความเข้าใจในระดับหนึ่ง

2.6 วิธีการคิด ที่จะนำมาสู่การแก้ปัญหาในเวที ซึ่งสามารถนำหลักอริยสัจ 4 มาเป็น หลักได้

2.6.1 กำหนดปัญหาได้ชัดเจนถูกต้อง

2.6.2 กำหนดสาเหตุของปัญหาที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมดชัดเจนและถูกต้อง

2.6.3 กำหนดเป้าหมายหรือสภาพที่ไม่เป็นปัญหาได้

2.6.4 กำหนดแนวทางและวิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายได้

การใช้ที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยง (Mentoring Programs) เป็นวิธีการพัฒนาความสามารถของคน ซึ่งส่วนมากจะมุ่งเน้นที่คนที่เข้ามาใหม่ที่จำเป็นต้องมีการสอนงานอย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถ ปฏิบัติงานได้ในเวลาอันสั้น โดยการมอบหมายให้พี่เลี้ยงเป็นผู้แนะนำและสอนวิธีการทำงานให้

ความรู้จากบทเรียนและความสำเร็จ (Lessons Learned and Best Practices Databases) เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ ทั้งในรูปแบบของความสำเร็จ คือทำแล้ว เกิดผลดี และล้มเหลว เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากข้อผิดพลาดต่าง ๆ และข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ ที่ดี เก็บไว้ให้ ผู้อื่นได้ศึกษาและเรียนรู้ต่อไป

แหล่งผู้รู้ในกลุ่ม (Center of Excellence – CoE) เป็นการกำหนดแหล่งผู้ที่มีความรู้มาก ที่สุดในกลุ่ม (Center of Excellence) หรือ ทราบว่าจะสามารถติดต่อสอบถามผู้รู้ได้ที่ ไหน อย่างไร (Expertise Locators) จึงเป็นอะไรที่มากกว่าผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน

เพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Assist) เป็นการเชิญสมาชิกจากกลุ่มอื่น มาแบ่งปัน ประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจให้แก่กลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือ ผู้ที่ถูกเชิญมาอาจจะเป็น คนที่อยู่ในชุมชน เดียวกันหรือที่อื่นก็ได้ ในกรณีที่จะลงมือทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งและไม่สันทัด ชั้นแรก ต้องค้นหาคำความรู้ เรื่องนั้น ๆ อยู่ที่ใด หรือบุคคลใด แล้วติดต่อขอเรียนรู้จากเขา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้ด้วย

เวที ถาม – ตอบ (Forum) เป็นอีกหนึ่งเวทีในการที่เราจะสามารถโยนคำถามเข้าไป เพื่อให้ ผู้ที่อยู่ร่วมในเวที ถาม – ตอบ ช่วยกันตอบคำถามหรือส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญอื่นช่วยตอบ หากกลุ่มมี การจัดตั้ง ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice – CoP) หรือมีการกำหนดแหล่งผู้รู้ในกลุ่ม (Center of Excellence – CoE) แล้ว คำถามที่เกิดขึ้นสามารถส่งเข้าไปในเวที ซึ่งอยู่ในชุมชนนัก ปฏิบัติ (CoP) หรือ แหล่งผู้รู้ในกลุ่ม (CoE) เพื่อหาคำตอบ

การทบทวนหลังการปฏิบัติ (After Action Reviews – AAR) คือ การอภิปรายเกี่ยวกับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อทบทวนว่าเกิดอะไรขึ้น ทำไมจึงเกิด จะรักษาจุดแข็งและปรับปรุง จุดอ่อน

อย่างไร ส่งผลให้ทีมและสมาชิกได้เรียนรู้จากทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว ทั้งนี้ สามารถใช้เป็น เครื่องสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ โดยจะให้แต่ละคนพูดสั้น ๆ คนละ 1-2 นาที

ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice – CoP) เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ เกิดจากความใกล้ชิด ความพึงพอใจ ความสนใจและพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน ลักษณะที่ไม่เป็นทางการจะเอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างความรู้ใหม่ๆ มากกว่าโครงสร้างที่เป็นทางการ

ชุมชนนักปฏิบัติเป็นรูปแบบหนึ่งของกิจกรรมในส่วนตัวปลา หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้ชุมชนที่มีอยู่เป็นเครื่องมือของการจัดการความรู้เพื่อบรรลุ หัวปลา ซึ่งเป็นเป้าหมายชุมชนนักปฏิบัติที่ดีควรเกิดขึ้นอย่างพร้อมใจของสมาชิกกลุ่มและเกิดความภูมิใจ ที่จะเห็น ประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก

นอกจากนั้นยังมีเครื่องมือที่พัฒนาโดยสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) คือ ธารปัญญา (River Diagram) เครื่องมือนี้มีเครื่องมือย่อย 5 เครื่องมือด้วยกัน ได้แก่

1. ตารางแห่งอิสรภาพ
2. แผนภูมิแม่น้ำ
3. แผนภูมิขั้นบันได
4. ชุมความรู้
5. พื้นที่ประเทืองปัญญา

สรุปได้ว่าตัวอย่างเครื่องมือในการจัดการความรู้ข้างต้น มีความเหมาะสมกับกระบวนการจัดการความรู้ในทุก ๆ หน่วยของสังคม ไม่ว่าจะเป็นบริษัท สำนักงาน หรือแม้แต่ท้องถิ่นเพราะการจัดการความรู้จะเกิดขึ้นกับคน ดังนั้นไม่ว่าคนจะอยู่ส่วนใดของสังคม เครื่องมือการจัดการความรู้ดังกล่าวสามารถนำไปใช้ได้ทั้งสิ้น ขณะเดียวกันเครื่องมือในการฝึกอบรมต่าง ๆ ที่ยังมีได้กล่าวถึงนั้นสามารถนำมาปรับใช้ในกระบวนการต่าง ๆ ได้เช่นกัน โดยเฉพาะในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพราะกระบวนการจัดการความรู้จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการ กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด และควรเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นไปโดยธรรมชาติ จะทำให้ความรู้นั้น ออกมาอย่างชัดเจนและเข้าถึงได้ง่าย

การจัดเก็บ และเผยแพร่ความรู้

สิ่งหนึ่งที่ต้องกล่าวถึงคือเครื่องมือในการจัดเก็บและเผยแพร่ความรู้ เครื่องมือที่ไม่ยุ่งยากและสามารถใช้ได้ในทุกสถานการณ์คือการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะเป็นการจัดเก็บที่ง่ายต่อการเผยแพร่ต่อไปใช้ต่อ สำหรับการบันทึกนั้น สามารถทำได้ในหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นบันทึกลงบนกระดาษ อาจจัดเก็บในรูปของหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ หรือวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นการจัดเก็บข้อมูลใน ลักษณะข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของการ

ใช้งานที่ต้องการต่อไป หากมีได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร สามารถบันทึกเป็นภาพและเสียงได้เช่นกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดต่าง ๆ และศักยภาพของผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการเผยแพร่ด้วย ดังนั้น เครื่องมือเหล่านี้จะช่วยให้ความรู้ได้กระจายออกไปได้โดยง่าย โดยเฉพาะในปัจจุบันมีเทคโนโลยี สารสนเทศที่ทันสมัย จึงสามารถเผยแพร่ความรู้ที่ได้โดยง่าย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต หรืออินเทอร์เน็ต

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ผู้สอนและผู้จัดการศึกษาต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนนักเรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน และมาตรา 25 ระบุว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้的其他

การเพิ่มศักยภาพของนักเรียนในปัจจุบันให้สูงขึ้น เพื่อจะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทยและพลโลกนั้น การเรียนรู้คู่ขนานระหว่างความรู้สากลและความรู้ท้องถิ่น เพราะความรู้ท้องถิ่นนั้นเป็นระบบความรู้ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านมิติสัมพันธ์การสั่งสมและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ความเชื่อมโยงธรรมชาติและเทคโนโลยีพื้นบ้าน กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องชีวิตทุกรูปแบบ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่า เพื่อศึกษาค้นคว้าได้ในบางโอกาสและมีโอกาสใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มากที่สุด

ความหมายของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้อาจเรียกว่าแหล่งวิชาการ แหล่งวิทยากร หรือแหล่งทรัพยากร ซึ่งตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Community Resource หรือ Resources นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายอย่างมีแต่ความหมายคล้ายคลึงกันเป็นส่วนมากได้ให้ความหมาย คำว่า แหล่งเรียนรู้ ไว้ดังนี้
กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 26) ได้กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติชุมชนและธรรมชาติเป็นชุมทรัพย์มหาศาล สามารถเรียนรู้จากชุมชนในเรื่องต่าง ๆ มากมาย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่าง

กลุ่มคนต่าง ๆ ในชุมชน ประวัติ ประเพณี พิธีกรรมของชุมชนแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา วัฒนธรรม งานอาชีพ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 43) ได้นิยามความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนให้นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ช่วยขยายแนวความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น แหล่งเรียนรู้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 2) ได้กำหนดความหมายของแหล่งการเรียนรู้ว่า หมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” ซึ่งอาจเป็นสถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนหรือศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลายืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของนักเรียน

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 9-10) ได้ให้ความหมายแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้ว่า หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เป็นสถานที่สำคัญต่อการศึกษา เช่น ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ สถานประกอบการ สำนักงานชุมชน โรงงาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ วัด พิพิธภัณฑสถาน

นิพนธ์ สุขปรีดี (2548: 67) ได้ให้ความหมายว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งครูหรือนักเรียนนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาได้ เช่น พิพิธภัณฑสถานที่ราชการ โบราณสถาน โรงพยาบาล แม่น้ำลำธาร โรงงาน และบุคคลที่โรงเรียนอาจเชิญมาเป็นวิทยากร หรือวิทยากรที่โรงเรียนออกไปสัมภาษณ์เยี่ยมเยียน เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเช่น บุรุษไปรษณีย์ ตำรวจ ชาวสวน ชาวนา พ่อค้า หรือเจ้าหน้าที่ของทางราชการ เป็นต้น

คำริ บุญชู (2548: 27) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายที่สามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเองและสร้างความรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยและต่อเนื่องจนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสุดท้ายก็จะ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

นฤมล ตันธสุเรศรัฐ (2533: 6) ได้ให้คำนิยามแหล่งชุมชน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเรา สามารถกระทบด้วยประสาทสัมผัสได้ทางตา ทางจมูก ทางหู ลิ่น ภาย ใจ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความเท่าทัน ความเป็นไป และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ช่วยให้เป็นคนทันโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพชาวบ้าน เป็นต้น

รจนา เฉลิมชัย (2546: 8) แสดงทัศนะถึงความหมายแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้ว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมตัวเราไม่ว่าจะเป็นบุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ที่ครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

Nichols (1971: 341) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้ว่าแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับโรงเรียนนั้นประกอบด้วย ประชาชน สถานที่ สิ่งต่าง ๆ และกิจกรรมทั้งหลายที่ นำมาใช้ในการศึกษาของนักเรียนเพื่อให้มีคุณลักษณะเป็นพลเมืองที่ดี

Olsen (1992: 73) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ ทรัพยากรที่ประกอบด้วยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมด รวมทั้งประสบการณ์ซึ่งอาจได้รับจากชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือหลายชุมชนที่แวดล้อมโรงเรียน ส่วนประกอบดังกล่าว ได้แก่ ธรรมชาติ ประชากร ไร่นา โรงงาน อุตสาหกรรม กลุ่มชุมชน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนโครงสร้างและกระบวนการของสังคม และแนวโน้มแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคม

Good (1973: 496) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง สถาบัน องค์กรต่าง ๆ บุคคลที่มีความสามารถในท้องถิ่น รวมทั้งวัสดุสิ่งของที่มามีอิทธิพลต่อนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากความหมายของแหล่งเรียนรู้สามารถสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งเรียนความรู้ในชุมชน หรือแหล่งวิทยากรในชุมชน หรือแหล่งทรัพยากรในชุมชน หรือแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นต่างก็มีความหมายเหมือนกันเพียงแต่ใช้ชื่อเรียกต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่าแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง ขอบเขตชุมชนซึ่งมีสาระข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ภูมิปัญญา ปรากฏการณ์ กิจกรรม ที่แปลกใหม่ในการพัฒนานักเรียน

ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

กึ่งแก้ว อาริรัช และคณะ (2548: 118) ให้ความสำคัญของการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อที่หลากหลาย
2. ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้ลึกซึ้งขึ้น โดยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลสะท้อนความคิดเห็นจากแหล่งการเรียนรู้
3. กระตุ้นมุ่งเน้นลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผลักดันให้นักเรียนแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น สามารถสร้างผลผลิตในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น
4. เสริมสร้างการเรียนรู้ จนเกิดทักษะการแสวงหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการสร้างความตระหนักเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและ ความแตกต่างของข้อมูล
5. แหล่งการเรียนรู้เสริมสร้างการพัฒนาการคิด เช่น การแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการ ประเมินอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยอิสระ

6. เปลี่ยนเจตคติของครูและนักเรียนที่มีต่อเนื้อหารายวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7. พัฒนาทักษะการวิจัยและความเชื่อมั่นในตนเองในการค้นหาข้อมูล

8. เพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการ ในด้านเนื้อหา เจตคติ และการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณโดยอาศัยแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนรู้

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 7) ได้ให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้นักเรียนรักการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญ คือ

1. เป็นแหล่งการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง
4. เป็นแหล่งเสริมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ
5. เป็นแหล่งเสริมความรู้ ความคิด วิทยาการและประสบการณ์

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

สาวิตรี ซาดา (2542: 16) กล่าวว่า แหล่งความรู้มีความสำคัญ คือ เป็นสถานที่ที่ประชาชนในหมู่บ้านได้ร่วมแรง ร่วมคิด ร่วมทำ โดยได้มีการบริจาคทรัพย์สินของ ร่วมมือเสียสละกำลังกายในการจัดสร้างอาคารสถานที่ขึ้นมา สำหรับเป็นสถานที่ให้ความรู้ ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ แก่ประชาชน โดยมีสื่อประเภทสิ่งพิมพ์และอามีสื่อเทคโนโลยี วิद्यุโทรทัศน์ของจริง ของจำลอง การแสดงการสาธิตต่าง ๆ ไว้บริการ สื่อบางส่วนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของราชการและเอกชนต่าง ๆ และสื่ออีกบางส่วนได้รับการบริจาคจากประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้มีโอกาสฝึกอ่าน เขียน ได้ปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ประเวศ วะสี (2536: 1) กล่าวว่า ท้องถิ่นมีแหล่งการเรียนรู้ และผู้รู้ด้านต่าง ๆ มากมายมากกว่า ที่ครูสอนท่องหนังสือ ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ท้องถิ่นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากครูในท้องถิ่น จะมีครูมากมายหลากหลายเป็นครูที่รู้จริงทำจริง จะทำให้การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การเรียนสนุกไม่น่าเบื่อที่สำคัญเป็นการปรับระบบที่มีคุณค่าเดิมการศึกษามองข้ามคุณค่าเหล่านี้ เมื่อผู้รู้ในท้องถิ่นเหล่านี้เป็นครูได้จะเป็นการยกระดับคุณค่าศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของท้องถิ่น

นฤมล ต้นธสุรเศรษฐ์ (2533: 6-7) กล่าวว่า แหล่งความรู้หรือวิทยาการในชุมชนมีความสำคัญคือ

1. เป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิตที่ประชาชนจะมีปฏิสัมพันธ์เพื่อหาความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา โดยไม่จำกัดเพศและวัย

2. เป็นแหล่งที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนการศึกษาในระบบ
3. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงหรือลงมือปฏิบัติจริงได้ เช่น การแก้เครื่องยนต์ การประดิษฐ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น โต้ะ แก้อ้อ การทำอาหารขนมหรือดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น
4. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์เพื่อหาความรู้จากแหล่งกำเนิดได้ การเข้าไปศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุหรือศาสนสถาน การศึกษาพันธุ์ไม้หรือการศึกษาพันธุ์สัตว์ สภาพชีวิตเป็นอยู่ธรรมชาติของสัตว์ชนิดต่าง ๆ ถึงแหล่งที่อยู่อาศัยในป่า
5. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ที่มีการคิดค้นขึ้นและยังไม่มีของจริงให้เห็น เช่น การศึกษาถึงประดิษฐ์กรรมชิ้นใหม่ โดยดูจากวีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งวิทยาการประเภทนี้จะเป็นสื่อต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญเฉพาะในหลาย ๆ ด้าน คือ
 - 5.1 เป็นสิ่งช่วยเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมเพื่อให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ แนวความคิดใหม่ ๆ เกิดมุมมองใหม่ ๆ ขึ้น
 - 5.2 เป็นแหล่งให้ข่าวสาร เปิดโลกทัศน์ของผู้ศึกษาให้กว้างไกลกว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตน ช่วยยกระดับความมุ่งมั่น โดยการเสนอภาพในอุดมคติหรือเสนอผลสำเร็จและความก้าวหน้าของงานและบุคคลต่าง ๆ ที่จะช่วยสร้างบรรยากาศของการพัฒนา
 - 5.3 เป็นสื่อการสอนสมัยใหม่ที่ให้ทั้งความรู้ ก่อให้เกิดทักษะ ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลายสามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะบุคคลมีความต้องการแตกต่างกันไปตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความพร้อมที่จะเรียนรู้ หากสามารถดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ได้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ ก็สามารถส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ทั่วทุกหนแห่ง

ประเภทของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์ทุกคนได้สัมผัส ก็คือ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ได้แก่ ธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ ดวงอาทิตย์ นก ฯลฯ การเรียนรู้เกิดขึ้นด้วยตนเองเพื่อความอยู่รอดและการมีชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ การเรียนรู้จึงช่วยพัฒนาร่างกายและจิตใจให้มีคุณภาพมากขึ้นในปัจจุบัน ด้วยความเจริญด้านเทคโนโลยี มนุษย์สร้างแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานที่ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะเป็นผู้ถ่ายทอดให้นักเรียนมีทักษะในการพัฒนาชีวิตต่อไป (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 3)

เนื่องจากแหล่งเรียนรู้ หรือแหล่งความรู้ หรือแหล่งความรู้ในชุมชน หรือแหล่งวิทยาการในชุมชน มีความหมายกว้างขวางมาก จึงมีนักการศึกษาจำแนกประเภทไว้แตกต่างกันไปดังต่อไปนี้

Jarolimek (1969: 189) แยกแหล่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เป็นวัสดุในการอ่าน (Reading Materials) ได้แก่ หนังสือ จุลสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
2. ประเภทที่ไม่ใช่วัสดุในการอ่าน (Non-Reading Materials) ได้แก่ ภาพยนตร์ รูปภาพ फिल्मสคริป เครื่องบันทึกเสียง แผนที่ ลูกโลก และแหล่งวิทยาการอื่น

Nichols (1971: 342) ได้แบ่งประเภทของแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ดังนี้

1. ผู้ชำนาญการพิเศษ เช่น นักดนตรี จิตรกร ผู้ชำนาญการพิเศษ นักกีฬา พนักงานซื้อขายและบริการ พ่อค้า นักธุรกิจ นายธนาคาร นักอุตสาหกรรม ช่างนา
2. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็ก
3. ตัวแทนขององค์กรต่าง ๆ ได้แก่ ตัวแทนของสังคม เทศบาล ศูนย์วัฒนธรรมหรือหน่วยงานอื่น ๆ
4. ผู้แทนทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม ได้แก่ บุคคลที่ทำงานด้านธุรกิจ การค้า โรงงานอุตสาหกรรม เช่น บริษัทขนส่ง เหมืองแร่ บริษัทห้างร้านต่าง ๆ
5. ผู้แทนรัฐบาล เช่น ตำรวจ เทศมนตรี เจ้าหน้าที่อนามัย เป็นต้น
6. คณะกรรมการที่หน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชน เช่น คณะกรรมการศึกษาโรงเรียน คณะที่ปรึกษาโรงเรียน คณะครูภายในโรงเรียน เป็นต้น
7. ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบไปด้วยพืช สัตว์ป่า น้ำ ดิน แร่และวัสดุชนิดต่าง ๆ ทางธรรมชาติ
8. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องบิน รถไฟ พิพิธภัณฑสถาน ห้างสรรพสินค้า พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

Ramirez (1954: 386) จำแนกแหล่งความรู้ในชุมชนออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งความรู้ที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ แสงแดด อากาศ ดิน น้ำ เป็นต้น
2. แหล่งความรู้ที่เป็นบุคคล ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชน
3. แหล่งความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ได้แก่ แหล่งความรู้ที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ การคิดประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ เช่น เครื่องยนต์
4. แหล่งความรู้ที่เป็นสถาบัน ได้แก่ สถาบันต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โรงเรียน โบสถ์ เป็นต้น

สุมน อมรวิวัฒน์ (2544: 25) จำแนกประเภทแหล่งการเรียนรู้ไว้ 4 ประเภท คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไป ที่อยู่ในท้องถิ่นซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักเรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ศึกษสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ สถานที่ราชการ ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ถนน สะพาน เขื่อน ฝายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก พุงนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้านดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

ซัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ (2537: 58-59) แบ่งแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล หมายถึง บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้อื่นได้ซึ่งได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ จากประสบการณ์ของตนเอง เป็นต้น ซึ่งแหล่งบุคคลนี้จะเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทางมากกว่าแหล่งการเรียนรู้ประเภทอื่น ๆ

2. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อมวลชน เป็นแหล่งที่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารโดยผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสารต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสื่อมวลชนจะสามารถเข้าถึงผู้ใช้ได้อย่างกว้างขวางแต่การสื่อสารจากแหล่งสื่อมวลชนจะเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถาบัน เป็นองค์กรซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐบาลหรือเอกชนเพื่อทำหน้าที่ในการแสวงหาสารสนเทศแล้วนำมาวิเคราะห์ จัดเก็บ และให้บริการเผยแพร่ได้แก่ ห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศ แหล่งข้อมูลของหน่วยงานองค์กรทางราชการ สมาคมวิชาชีพ เป็นต้น

จากการจำแนกประเภทของแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่รอบ ๆ ตัวเรา จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปมากมายหลายประเภท สามารถได้สรุปแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู ปรากฏณ์ ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักการศึกษา นักวิจัย ผู้ประกอบการต่าง ๆ

2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ เช่น โรงเรียน ห้างสรรพสินค้า สถานที่ประกอบการต่าง ๆ ศาสนสถาน แปลงเกษตร สถานที่ทางธรรมชาติต่าง เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สื่อทางคอมพิวเตอร์ ผลงานประดิษฐ์คิดค้น นวัตกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

จากการศึกษาประเภทของแหล่งเรียนรู้ตามแนวคิดต่าง ๆ สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ประกอบด้วย แหล่งการเรียนรู้ทางธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้บุคคลซึ่งสถานศึกษาใช้เป็นสื่อให้นักเรียนสนใจและเกิดการเรียนรู้

รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้

ชนิตา วิสสมิตนันท์ (2541: 44) ได้กล่าวถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าต่อนักเรียนมากที่สุด โรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมการ

1.1 ประชุมชี้แจงบุคลากรทำความเข้าใจรายละเอียดของแผนงานการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้

1.2 กำหนดรายละเอียดการดำเนินงาน

1.3 จัดหางบประมาณ

1.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบการศึกษา (ใบงาน)

1.5 เตรียมอาหาร พาหนะ และสถานที่

2. การประสานงาน

2.1 ติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร หรือผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ก่อนนำไปใช้บริการ

2.2 ประสานงานติดต่อกับวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ (ถ้ามี)

2.3 ประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สามารถนำมาบูรณาการได้

3. การปฏิบัติ

3.1 ปฐมนิเทศนักเรียนกับวิธีการใช้ระเบียบมารยาทและข้อปฏิบัติในการใช้แหล่งเรียนรู้

3.2 กำหนดให้นักเรียนบันทึก สรุปรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้

3.3 ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 42) ได้กล่าวถึง แนวปฏิบัติในการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ว่าการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้การปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหรือในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ใน

การจัดการเรียนรู้และให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าต่อนักเรียนมากที่สุดโรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
 - 1.1 ประชาสัมพันธ์
 - 1.2 จัดหาทรัพยากร สารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี
 - 1.3 จัดเก็บให้เป็นระเบียบ
 - 1.4 ผลิตคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้
 - 1.5 จัดบริการ
 - 1.6 จัดกิจกรรมแนะนำการใช้และรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้
2. การปฏิบัติใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - 2.1 การเตรียมการโดยการดำเนินการ ดังนี้
 - 2.1.1 ประชุมชี้แจงบุคลากรทำความเข้าใจในรายละเอียดของแผนการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้
 - 2.1.2 กำหนดรายละเอียดในการดำเนินงาน
 - 2.1.3 จัดหางบประมาณ
 - 2.1.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบการเรียน (ใบงาน)
 - 2.1.5 เตรียมอาหาร พาหนะ และสถานที่
 - 2.2 การประสานงาน โดยการติดต่อประสานงาน กับหน่วยงาน องค์กร หรือ ผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ก่อนไปใช้บริการและประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการได้
 - 2.3 การปฏิบัติเริ่มดำเนินการจากปฐมนิเทศนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการใช้ระเบียบ มารยาท และข้อควรปฏิบัติในการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดให้นักเรียนบันทึก สรุปรายงานผลการปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้และดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติการที่กำหนด

สมศักดิ์ สินธุระเวช (2542: 39-41) กล่าวถึง การตรวจสอบ (Check-C) ว่าทำให้ทราบถึงสภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผนไว้โดยมีกระบวนการ ดังนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล พิจารณาระบวนการทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้การรายงานและเสนอผลการประเมินรวม

สรุปผลการสร้าง พัฒนา และใช้แหล่งเรียนรู้ จากการศึกษาความหมายดังกล่าวข้างต้นของการตรวจสอบกล่าวได้ว่า การตรวจสอบ หมายถึง การติดตามการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ รวบรวม

ข้อมูล พิจารณาระบบการทำงานเป็นขั้นตอน เพื่อรายงานและเสนอผลการประเมินในภาพรวม ซึ่งมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1. กำหนดผู้รับผิดชอบการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้
2. กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ และเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้
3. วิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งการเรียนรู้
4. การประเมินผลการทำงานนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้

การประเมินผลการทำงานนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สถานศึกษาควรทำการประเมินผล เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ สามารถนำผลการประเมินที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้กล่าวถึงการประเมินผลการทำงานนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ดังต่อไปนี้

ชนิดา วิสสมิตนันท์ (2541: 44) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อทราบความสำเร็จของการดำเนินงานในรอบปีหรือประเมินผลเป็นระยะตลอดปี การศึกษาได้ 3 ลักษณะดังนี้

1. การประเมินก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้
2. การประเมินระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้
3. การประเมินหลังการใช้แหล่งเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 42) กล่าวถึง แนวปฏิบัติในการประเมินผลการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ว่าจะต้องมีการตรวจสอบหรือประเมินควบคู่กันไปมีวัตถุประสงค์ พิจารณารายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้หรือกลุ่มวิชาต่าง ๆ เพื่อรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้สถิติ การใช้ทรัพยากร สารสนเทศที่ใช้บริการ รวมทั้งอุปสรรคปัญหาให้โรงเรียนพิจารณาเพื่อสรุปผลรายงานพร้อมด้วยข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขเพื่อประกอบการวางแผนและโครงการในปีต่อไป และเพื่อให้ทราบความสำเร็จในการดำเนินงานหรือประเมินผลเป็นระยะ ๆ โดยวิเคราะห์ผลสำเร็จหรือไม่ ยังมีปัญหาข้อบกพร่องอย่างไร การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อาจทำได้ 3 ลักษณะ คือ การประเมินก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้การประเมินระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้และการประเมินหลังการใช้แหล่งเรียนรู้ในการดำเนินงานในโรงเรียนมีขั้นตอนการประเมิน ดังนี้ กำหนดกรอบการประเมินผล การสรุปผล และจัดทำรายงานสำหรับวิธีการและหลักการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้นั้นต้องอาศัยข้อมูลที่รวบรวมไว้และใช้วิธีการที่หลากหลายและต้องมีหลักการ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการประเมินผลการทำงานนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้นั้นผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องควรมีการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มี

ประสิทธิภาพและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าต่อไป โดยกำหนดระยะเวลาในการประเมิน เช่น ก่อนใช้ระหว่างการใช้และหลังจากการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้เมื่อกำหนดเวลาแล้วลงมือดำเนินการประเมิน โดยมีวัตถุประสงค์พิจารณารายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้รวมทั้ง ปัญหา อุปสรรค ให้โรงเรียนพิจารณา เพื่อสรุปผลรายงานพร้อมด้วยข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีแนวทางดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้
2. กำหนดวัตถุประสงค์วิธีการ และเครื่องมือในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้
3. สรุปผลการใช้แหล่งการเรียนรู้
4. จัดทำรายงานผลการใช้แหล่งการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

หมู่บ้านเหล่ามะละกอ ตั้งอยู่หมู่ที่ 15 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอปากท่อ ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร หมู่บ้านเหล่ามะละกอเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ได้รับรางวัลเกียรติยศมากมายหลายด้าน เป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ที่ชุมชน หมู่บ้าน หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ เข้ามาศึกษาเพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนา และยังได้รับความสนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการก้าวไปสู่หมู่บ้านพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้านการบริหารจัดการ ชุมชน อันเป็นการสะท้อนให้เห็นการพัฒนาที่จะนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

จากการลงพื้นที่ภาคสนามและสัมภาษณ์นายอุบล เข้มซ้อย หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านเกษตรอินทรีย์บ้านเหล่ามะละกอ ได้กล่าวถึง ประวัติหมู่บ้าน พัฒนาการของหมู่บ้าน ข้อมูลทั่วไป มีรายละเอียด ดังนี้

ประวัติหมู่บ้าน

จากตำนานเล่าว่า พ.ศ.2328 สมัยสงครามเก้าทัพ พม่าได้ยกทัพผ่านมาบริเวณที่ราบเชิงเขา แล้วให้ทหารถางป่า เพื่อเป็นที่พักค้างแรมแล้วยกทัพผ่านไป ต่อมาจึงมีชาวบ้านย้ายถิ่นฐานมาจากพื้นที่อื่นมาจับจองเป็นที่อยู่อาศัย ปลูกสร้างบ้านเรือน ประกอบอาชีพ ล่าสัตว์และหาของป่า เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปจึงได้เปลี่ยนอาชีพเป็นทำนา ทำไร่ ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ พ.ศ. 2542 บ้านเหล่ามะละกอได้แยกมาจากบ้านหนองวัวดำหมู่ที่ 11 เป็นบ้านเหล่ามะละกอ หมู่ที่ 15 ชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยกันดูญาติพี่น้อง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ถ้อยทีถ้อยอาศัย เคารพและนับถือผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันตลอดมา

ที่ตั้งและสภาพพื้นที่

หมู่บ้านเหล่ามะละกอเป็นหมู่บ้านหนึ่งใน 16 หมู่บ้านของตำบลทุ่งหลวง เป็นเขตชนบท ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา อยู่ห่างจากอำเภอปากท่อประมาณ 15 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดราชบุรีประมาณ 26 กิโลเมตร หมู่บ้านเหล่ามะละกอเป็นหมู่บ้านที่มีการพัฒนาด้านเกษตรกรรมพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีศูนย์การเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านเกษตรอินทรีย์ บ้านเหล่ามะละกอที่เป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ในการให้ความรู้สมาชิกและผู้สนใจด้านเกษตรกรรมพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อาณาเขตพื้นที่ของบ้านเหล่ามะละกอ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านเนิน หมู่ที่ 16 ตำบลทุ่งหลวง
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านหนองเด่น หมู่ที่ 14 ตำบลทุ่งหลวง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับบ้านพุกาย หมู่ที่ 4 ตำบลทุ่งหลวง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับบ้านหนองวัวดำ หมู่ที่ 11 ตำบลทุ่งหลวง

การคมนาคม

มีการคมนาคมติดต่อกันได้ทางบก โดยทางหลวงชนบท ภายในหมู่บ้านมีถนนคอนกรีตจำนวน 1 สาย และถนนลูกรังจำนวน 6 สาย และประชาชนมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มีอินเทอร์เน็ตโครงการเน็ตประชารัฐไว้บริการ

การปกครอง

หมู่บ้านเหล่ามะละกอ หมู่ที่ 15 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สังกัดเทศบาลตำบลทุ่งหลวง บ้านเหล่ามะละกอ มีการปกครองในหมู่บ้าน 2 ส่วน คือการปกครองส่วนท้องถิ่น นำโดยผู้ใหญ่สมยศ องอาจ ซึ่งเป็นผู้นำที่ยกเลิกระบบอำนาจ อิทธิพล กลับมาใช้ระบบชุมชนแห่งปัญญาในการพัฒนาหมู่บ้าน จนได้รับรางวัลผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม ในปี 2549 และส่งผลให้หมู่บ้านได้รับโล่ระดับประเทศ เป็นหมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข ในปีเดียวกัน และยังได้รับคัดเลือกจากศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เขต 7 ให้เป็นหมู่บ้านตัวอย่างในการศึกษาดูงานของเขต 7 ภายใต้อำนาจสำเร็จดังกล่าว ยังมีคณะกรรมการหมู่บ้าน อีก จำนวน 16 คน ที่คอยให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน พร้อมทั้งผู้นำส่วนปกครองส่วนท้องถิ่น อีก 2 คน ที่คอยช่วยเหลือนำความเจริญให้กับหมู่บ้านดูแลความเดือดร้อนของประชาชน แก้ปัญหาให้กับชุมชน นอกจากนี้ยังมีผู้นำที่ไม่เป็นทางการอีกจำนวน 5 คนที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุนกิจกรรมเศรษฐกิจแบบพอเพียงในชุมชน การทำงานของ

ทุกฝ่ายในชุมชนมีการประสานงานเป็นเครือข่าย และมีการจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเป็นประจำ ความขัดแย้งในชุมชนจึงไม่เกิดขึ้น กลายเป็นชุมชนรู้จักสามัคคี

ขนาดพื้นที่ของหมู่บ้าน

บ้านเหล่ามะละกอ พื้นที่รวมทั้งหมด 3,900 ไร่ การใช้ประโยชน์จากที่ดินในพื้นที่ เป็นที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์

ประชากร

บ้านเหล่ามะละกอ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 215 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 812 คน

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของบ้านเหล่ามะละกอ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขา เหมาะสำหรับทำการเกษตร ได้แก่ ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศบ้านเหล่ามะละกอ จัดอยู่ในประเภทที่อยู่ภายใต้อิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีฤดูกาล 3 ฤดู คือฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน เป็นฤดูร้อน ฝนไม่ตก อากาศค่อนข้างร้อน ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม เป็นฤดูฝน ฝนตกค่อนข้างชุก เพราะอิทธิพลของลมมรสุม และระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม เป็นฤดูหนาว อากาศค่อนข้างหนาว

การคมนาคม

เส้นทางคมนาคมภายในหมู่บ้าน มีถนนลาดยาง 1 เส้นทาง ความยาว 3.75 กิโลเมตร และเป็นถนนลูกรัง จำนวน 6 เส้นทาง ความยาว 12.50 กิโลเมตร

การศึกษา

บ้านเหล่ามะละกอ โดยส่วนใหญ่ลูกหลานจะเข้ารับการศึกษา มีหน่วยงานทางการศึกษาดังนี้

1. โรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดสันติการาม
2. โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

เคราะห์

สถาบันองค์กรทางศาสนา

วัดประจำหมู่บ้าน คือ วัดสันติการาม (พุทฺถ์)

การสาธารณสุข

ในหมู่บ้านมีศูนย์สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 16 คน ปฏิบัติหน้าที่บริการประชาชนด้านสาธารณสุขเบื้องต้น เช่น หยอดวัคซีนเด็กเล็ก รมรงค์ใช้หวัดนก แก้ปัญหาพิษสุนัขบ้า เป็นต้น

ไฟฟ้าและแหล่งน้ำ

มีไฟฟ้าใช้เมื่อประมาณ พ.ศ. 2530 มีแหล่งน้ำในหมู่บ้าน แบ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ 2 สาย คือ ลำห้วยพุพลับ และลำห้วยแห้ง แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเองเป็นสระน้ำสาธารณะประโยชน์ จำนวน 9 แห่ง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภค บริโภคในหมู่บ้าน

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ การเกษตร เช่น ทำไร่ ปลูกพืชผัก และเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก ส่วนอาชีพรองคือ การรับจ้างทั่วไป ผลผลิตทางการเกษตรทางด้านพืชผักผลไม้ จะมีการรวบรวมส่งจำหน่าย ยังตลาดขายส่งในตัวจังหวัดราชบุรี

ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

บ้านเหล่ามีละก้อมีการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมไว้ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง เข้าพรรษา ออกพรรษา รดน้ำผู้สูงอายุ ลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น

ด้านการประชาสัมพันธ์

บ้านเหล่ามีละก้อมีหอกระจายข่าวที่ประชุมหมู่บ้าน 2 แห่ง และมีอินเทอร์เน็ตประชารัฐ สำหรับให้บริการแก่ประชาชนในการสืบค้นข้อมูล

ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

น้ำสมุนไพร สบู่สมุนไพร ปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำส้มควันไม้ น้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง น้ำหมักชีวภาพ ผงสมุนไพรสำหรับขงคิม ผลิตภัณฑ์จากเครื่องหนัง

รางวัลระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ

1. รางวัลหมู่บ้านดีเด่น “หมู่บ้านอยู่เย็น เป็นสุข” (Smart Village) โล่พระราชทาน จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปี 2549
2. รางวัลหมู่บ้านต้นแบบยอดเยี่ยม ระดับประเทศ ในการประกวดผู้ว่าราชการจังหวัดกับการพัฒนาการแบบบูรณาการการมีส่วนร่วมกับผู้ว่า ของสำนักงานพัฒนาระบบข้าราชการ ปี 2554

3. รางวัลสังคมแห่งการเรียนรู้ต้นแบบ รุ่นที่ 2 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ปี 2559

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชน

จากการสำรวจพื้นที่สำรวจชุมชน ตั้งแต่อดีตจนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2543 ชาวบ้านประสบปัญหา รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายเนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้นทำให้เป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ สุขภาพร่างกายแย่งเนื่องจากการใช้สารเคมีทำให้เกิดโรคมะเร็งไข้เจ็บ และดินเสื่อมสภาพเนื่องจากการปลูกพืชชนิดเดิมติดต่อกันเป็นระยะเวลานานและสารเคมีทำให้พืชผักไม่เจริญงอกงาม ชาวบ้านจึงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

ขั้นแรก ผู้นำสมาชิกกลุ่มจำนวน 5 คน ได้เข้ารับการอบรมเรื่องการใช้อินทรีย์ จากศูนย์ การศึกษานอกกระบบและตามอัยาศัยของอำเภอปากท่อ ได้นำความรู้มาขยายผลให้แก่สมาชิก เกี่ยวกับการใช้อินทรีย์ในการผลิต ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด สมุนไพรไล่แมลง น้ำหมัก และฮอร์โมนขึ้นใช้ในหมู่บ้านเพื่อทดแทนการใช้อินทรีย์ ซึ่งเป็นต้นเหตุของต้นทุนในการผลิตสูง สุขภาพร่างกายย่ำแย่ และดินเสื่อม นายศิริ ลีธิตินันท์ เป็นผู้นำในการรวมกลุ่มกันทำปุ๋ยหมักขึ้นใช้ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น เมื่อนำไปทดลองใช้อย่างต่อเนื่อง ผลปรากฏว่าได้ผลดี พืชผักงอกงาม ผลผลิต สูงขึ้น สามารถลดต้นทุนได้ 30-50% และสภาพดินดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เกษตรกรที่อยู่ใกล้เคียง สนใจมาสมัครเข้าร่วมกลุ่ม

ขั้นที่สอง พ.ศ. 2546 สมาชิกกลุ่มได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากหน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่อ สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดราชบุรี เป็นต้น ในการเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงาน และจัดตั้งกลุ่มขึ้นอย่างเป็นทางการที่บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 15 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยมีนายศิริ ลีธิตินันท์ เป็นหัวหน้ากลุ่ม ชื่อว่า กลุ่ม ปุ๋ยหมักบ้านเหล่ามะละกอ มีสมาชิก 63 ครัวเรือน

ขั้นที่สาม พ.ศ. 2548 ทางกลุ่มได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง หลวง ในการก่อสร้างอาคารทำปุ๋ยหมัก ขนาด 10*20 เมตร บนที่ดินของนางชีว์ ลอยลม บริจาคให้แก่ ทางกลุ่ม และเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ทางกลุ่มได้จัดทำเปี่ยนเป็นวิสาหกิจชุมชน และได้ เปลี่ยนเป็นกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านเหล่ามะละกอ พ.ศ. 2549 ทางกลุ่มได้รับการจัดสรรงบประมาณ ยุทธศาสตร์จังหวัดราชบุรี ในการก่อสร้างอาคารเพื่อใช้ประชุม ฝึกอบรม และศึกษาดูงานของสมาชิก

และผู้ที่มีสนใจทั่วไปรวมทั้งจัดซื้อเครื่องมือ เครื่องผสมปุ๋ย เครื่องปั้นเม็ดปุ๋ย และเครื่องฉีดยาให้แก่ทางกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีอาคารถาวรเพียงพอต่อการดำเนินการของกลุ่ม และได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านอยู่ดีมีสุข (Smart Village) ของจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2550 ทางกลุ่มได้เข้าร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านของจังหวัดราชบุรี กับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดราชบุรี กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตร โดยจัดฝึกอบรมเกษตรกรตามโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอบรมเกษตรกรโดยปราชญ์ชาวบ้านที่ประสบผลสำเร็จในการทำเกษตรแบบยั่งยืนเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ และเจริญก้าวหน้าตามลำดับ

จนกระทั่ง พ.ศ.2558 หมู่บ้านเหล่ามะละกอ ได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ประกอบด้วยฐานการเรียนรู้จำนวน 22 ฐานการเรียนรู้ 1) ปุ๋ยหมักชีวภาพ 2) น้ำหมักชีวภาพ 3) สมุนไพรไล่แมลง 4) ฮอรัโมนไข่ 5) น้ำส้มควันไม้ 6) จุลินทรีย์ท้องถิ่น 7) จุลินทรีย์หน่อกล้วย 8) แกลบดำ 9) แก๊สชีวภาพ 10) เชื้อ BT 11) น้ำยาล้างจาน 12) สปุสมุนไพรมะนาว 13) แปลงสาธิต 14) สวนป่าสมุนไพรมะนาว 15) น้ำยาซักผ้า 16) หมูหลุม 17) กบคอนโด 18) ปลาอุกบ่อดิน 19) ไบโอดีเซล และ 20) ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง 21) บ้านดิน และ 22) อาชีพเสริม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

จิตตรา มาคะผล และคณะ (2559) วิจัยเรื่อง การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลความรู้ชุมชน ด้านสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติชุมชน ความเชื่อและศาสนา วัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจและสังคม นำมาจัดการความรู้ และเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชน พื้นที่การศึกษา คือ หมู่บ้านชาวไทยมุสลิม ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ตามประเด็นการศึกษา

ผลการศึกษาสรุปกระบวนการจัดการความรู้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลและจัดเป็นประเภทข้อมูล 2) การจัดทำสารสนเทศ 3) การสร้างความรู้ 4) แนวทางการนำไปใช้ 5) สร้างสรรค์ โดยในพื้นที่ชุมชนชาวไทยมุสลิม ได้ชุดความรู้ 4 ชุด จำนวน 25 เรื่อง สำหรับพื้นที่ชุมชนอำเภอบ้านลาด จัดเก็บข้อมูลความรู้ด้านผลผลิตการเกษตรโดดเด่น จำนวน 4 เรื่อง คือ 1) ละมุดหวาน 2) น้ำตาลเค็ด 3) ชมพูเพชร และ 4) ข้าวเม็ดงาม นอกจากนี้ยังทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

(e-Books) เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์บ้านลาดบ้านเรา เว็บไซต์ห้องสมุดประชาชนอำเภอบ้านลาด และเว็บไซต์สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร

มาเรียม นิลพันธุ์ และศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย (2558) วิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1) พื้นที่การวิจัยทั้ง 4 แห่ง มีบริบทด้านพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ 2) นวัตกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย หลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นกิจกรรมบูรณาการและกิจกรรมพัฒนานักเรียน 3) คนในชุมชนเกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกในการใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้มีประโยชน์อย่างสูงสุด เกิดความรักที่ซื่อซม ห่วงแทน และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันมีค่าของท้องถิ่น 4) รูปแบบการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้มี 10 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์บริบทชุมชนและสภาพพิพิธภัณฑ์/แหล่งเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจร่วมกับทีมวิจัย ร่วมประสานกับทีมวิจัยและการสร้างเครือข่าย ร่วมประชุมวางแผน การออกแบบพัฒนานวัตกรรม ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมและวิเคราะห์ SWOT ร่วมจัดกิจกรรม นำเสนอผลการจัดกิจกรรม ร่วมประเมินให้ข้อมูลย้อนกลับ และขยายผลและสร้างเครือข่าย

สุพัตรา คงขำ (2558) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหลังตะลุง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า คณะหนึ่งตะลุงมีความต้องการจำเป็นในด้านการแสวงหาความรู้และด้านการจัดเก็บความรู้เป็นขั้นตอนที่มีปัญหามากที่สุด และยังเป็นลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบของการจัดการความรู้และองค์ประกอบร่วม โดยองค์ประกอบของการจัดการความรู้ มีองค์ประกอบย่อย 8 ประการ คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) โอกาสของการเรียนรู้ 3) สร้างเครือข่ายในการทำงาน 4) กิจกรรมต่อเนื่อง 5) การจัดการ 6) ค่านิยมร่วมกัน 7) การใช้เทคโนโลยี และ 8) อยู่ในความดูแลของภาครัฐ

ชนมณี ศิลานุกิจ (2560) วิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสาธิต พบว่าการจัดการความรู้ของบุคลากรโรงเรียนสาธิตจึงมีความสำคัญ อันประกอบด้วยกระบวนการจัดการความรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดหัวข้อความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การนำความรู้ไปใช้ 5) การจัดเก็บของสะสมความรู้ และ 6) การประเมินผล

พันทรินทร์ อินตะวิกุล (2559) วิจัยเรื่อง แนวโน้มการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการความรู้ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเดลฟาย 2) กลุ่มผู้ประเมิน ผลการวิจัยพบว่า 1) การกำหนดทิศทางการจัดการความรู้ ควรกำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจนและจัดอบรมบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการจัดการความรู้ 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ ควรสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดให้บุคลากร

ไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ที่มีการจัดการความรู้เป็นเลิศ 3) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งเรียน ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม สนับสนุนให้บุคลากรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากงานที่ทำ และจัดกิจกรรมเชิดชูเกียรติทีมงานที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศในการจัดการความรู้ 4) การจัดตั้งศูนย์การจัดการความรู้ ควรจัดตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินการโดยกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม และจัดทำคลังความรู้ที่เป็นระบบทันสมัย 5) การสร้างเครือข่ายระหว่างบุคคลในการจัดการความรู้ ควรจัดระบบการสื่อสารภายในที่มีประสิทธิภาพ 6) การรับมือกับความเสี่ยง ควรเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการความเสี่ยง นำแผนการจัดการความเสี่ยงและการบริหารจัดการความรู้มาใช้ในการประกันคุณภาพภายในแต่งตั้งทีมตรวจติดตามความก้าวหน้าของการจัดการความเสี่ยงและจัดทำแผนการจัดการความเสี่ยง

ณรงค์ศรี ราชมณี (2553) วิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านจวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านจวนก่อนการพัฒนาด้านกายภาพมีแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ บริเวณบางแห่งสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้ โดยเฉพาะบริเวณที่สามารถดำเนินการตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บริเวณที่ล้อมหน้าโรงเรียน ที่สามารถใช้เป็นที่ทำนาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี บริเวณบ่อซีเมนต์จัดเป็น ที่เลี้ยงปลา และบริเวณรอบ ๆ อาคารเรียนที่ปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า โดยให้ครูและนักเรียนเข้ามา จัดดำเนินการโครงการต่าง ๆ จึงเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียน แต่บริเวณดังกล่าวยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดความสูญเปล่าทางทรัพยากรทางธรรมชาติ นักเรียนไม่สามารถเข้าไปแสวงหาความรู้ให้เกิดประโยชน์ บริเวณอาคารเรียนไม่มีบรรยากาศที่ร่มรื่นทำให้ขาด บรรยากาศต่อการอยากเรียนรู้ โรงเรียนจึงต้องใช้บริเวณให้เกิดประโยชน์ จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ โรงเรียนมีห้องอุปกรณ์การเรียนการสอนคอมพิวเตอร์และวิทยาศาสตร์มีเพียงพอ ทำให้นักเรียนไม่สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีได้ดีเท่าที่ควร หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาโดยจัดเป็นจุดความรู้ให้นักเรียนและครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้ 2) วิธีการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านจวน ผู้วิจัยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคือ การศึกษาดูงาน การแสวงหาความร่วมมือจากแหล่งเงินทุนภายนอก การสร้างทีมงานโดยให้มี กิจกรรมย่อย คือการให้ความรู้ การมอบหมายงาน การนิเทศติดตามเพื่อพัฒนาปรับปรุงผลการพัฒนาทั้ง 2 วงรอบ พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสร้างทีมงาน จัดทำจุดความรู้ทั้ง 4 จุด การเรียนรู้ได้แต่ยังไม่สมบูรณ์โดยมีประเด็นที่ต้องพัฒนาได้แก่ จุดขึ้นชมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องกำจัดหอยเชอร์รี่ก่อนปักดำ และจุดปรับภูมิทัศน์กำจัดขยะต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องและสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการพัฒนาจน

ประสบผลสำเร็จ 3) ผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์การศึกษาดูงาน การแสวงหาความร่วมมือจากแหล่งเงินทุนภายนอก และสร้างทีมงานได้ส่งผลให้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีความเข้าใจสามารถดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการทำงานเป็นทีมทำให้ผู้ร่วมวิจัย นักเรียน และชุมชน มีความพึงพอใจการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ร่วมกันพัฒนาขึ้น จนก่อให้เกิดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแหล่งการเรียนรู้และเป็นที่ยื่นชมจากผู้มาเยี่ยมชม

บำรุง ม่วงไหมทอง (2549) วิจัยเรื่อง การนำแหล่งเรียนรู้ ชุมชนมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอบ้านแหลม จังหวัด เพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เพศหญิง ร้อยละ 58.90 อายุ 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 69.86 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 89.04 ประสบการณ์ในสายปฏิบัติการสอน 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 58.90 ประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารน้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 80.82 ภูมิลำเนา อำเภอบ้านแหลม ร้อยละ 61.64 รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 56.16 ได้รับการอบรม / ประชุม สัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรน้อยกว่า 4 ครั้ง ร้อยละ 78.08 เคยได้รับการอบรม / ประชุม สัมมนาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ชุมชนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาหลักสูตร การศึกษา ร้อยละ 65.75 ต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมหรือสัมมนาเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการนำ แหล่งเรียนรู้ชุมชนมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพหลักสูตรสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ ร้อยละ 93.15 และอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 39.73 การนำแหล่งเรียนรู้ชุมชน มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับการนำไปใช้ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาเป็นการนำมาใช้ปานกลางในโครงการ ศึกษาวิจัยแหลมผักเบี้ย และวัดเขาตะเครา เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนแหลมหลวงเป็นอันดับสุดท้าย และพบว่าในทุก ๆ แหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ ได้นำแหล่งเรียนรู้ชุมชนไปใช้ ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรม เป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 10 แหล่ง เรียนรู้ ยกเว้นแหล่งเรียนรู้คอกหอยแครงนำมาใช้ในการปรับการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรม เสริมเป็นอันดับสอง 3) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารต่างกั้มีการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้พัฒนาการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกัน ประสบการณ์ในสายปฏิบัติการสอนต่างกัน ภูมิลำเนาต่างกัน รายได้ต่อเดือนต่างกัน จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรต่างกัน และขนาดโรงเรียนต่างกันมีการนำแหล่งเรียนรู้ ชุมชนมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

สนอง สีสาทฤทธิ์ (2548) วิจัยเรื่อง การศึกษานำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) การนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย คือ ด้านแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น ด้านแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น ด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล และด้านแหล่งเรียนรู้ตาม ธรรมชาติ 2) การเปรียบเทียบการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ระหว่างโรงเรียน ขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมมีการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกด้านเช่นเดียวกัน 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 เรียงตามความถี่ 3 ลำดับ จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นเห็นว่าแหล่งเรียนรู้บางประเภทโรงเรียนไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเช่น ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ดังนั้นควรจัดสรรงบประมาณให้ทั่วถึง 2) ด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล เห็นว่าครูผู้สอนยังไม่สร้างความตระหนักให้เด็กเห็นความสำคัญภูมิปัญญาของชุมชน และวิทยากรพิเศษในชุมชนมีไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา ดังนั้น ครูต้องสร้างจิตสำนึกของเด็กให้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาในชุมชน และควรจัดทำทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งประเภทบุคคล และสถานที่ เป็นภาพรวมของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งสามารถใช้บริการได้ทุกโรงเรียน และ 3) ด้านแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติเห็นว่าแหล่งเรียนรู้บางแห่งอยู่ไกลจากโรงเรียน ครูควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มากกว่านี้ ดังนั้นควรจัดทำเป็น CD สารคดีเพื่อประโยชน์แก่การเรียนรู้ของเด็ก และประหยัดค่าเดินทาง โรงเรียนและครูควรเน้นการนำแหล่งเรียนรู้มาบูรณาการประกอบหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด เพราะจะทำให้เด็กเรียนรู้และสัมผัสกับธรรมชาติ

ฉันทพร วณิชอุทธา (2550) วิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ชุมชน กรณีศึกษาด้านการจัดการการท่องเที่ยวนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม วัดอุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวนิเวศในชุมชน 2) ศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในชุมชน และ 3) ศึกษากระบวนการจัดการความรู้ด้านท่องเที่ยวนิเวศ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านที่จัดการท่องเที่ยวนิเวศและให้บริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปฏิบัติการโดยชุมชนมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กระบวนการจัดการความรู้แบบจำลองปลาหู (TUNA Model: Thai UNAids Model) ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ในชุมชนด้านการท่องเที่ยวนิเวศ

จังหวัดสมุทรสงครามทั้ง 3 อำเภอ มีความแตกต่างกัน แต่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเดียวกัน คือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม ในด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชุมชนได้ใช้กิจกรรมการประชุมประจำเดือนของกลุ่มเป็นวงสนทนาที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรื่องเล่าระหว่างสมาชิก เพื่อที่จะนำไปเสนอกับนักท่องเที่ยว การจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวจึงมีการเคลื่อนที่ของความรู้เข้าสู่ ๆ และเป็นธรรมชาติ ในส่วนของความรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชนพบว่า เป็นความรู้ที่เกิดจากการลองผิดลองถูก ทดลองจนได้วิธีการหรือข้อสรุปในระดับหนึ่งที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และมีการนำไปใช้ขยายผล ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ต่อไป รูปแบบการจัดการความรู้ในชุมชน มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ ความรู้ คน และกระบวนการ ความรู้คือ ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการ โดยมีคนเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ กระบวนการจึงเป็นวิธีเชื่อมประสานคน ความรู้ และกระบวนการเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการความรู้มีความสอดคล้องกับแบบจำลองปลาหู (TUNA Model) อย่างยิ่ง และกระบวนการจัดการความรู้ในชุมชนที่ได้สังเคราะห์เป็นแบบจำลองที่มีลักษณะเป็นเกลียวของความรู้ที่เชื่อมต่อกัน เมื่อมีการนำไปใช้และพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่จะมีการเพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น

ไตรภพ บุญธรรม (2556) วิจัยเรื่อง แนวทางการฟื้นฟูชุมชนหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาโดยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดจังหวัดนนทบุรี โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ชุมชนจุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชนในการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสินค้าหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสำรวจและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดมีความเหมาะสมและศักยภาพต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหัตถกรรมสร้างสรรค์ในชุมชนของตน เนื่องจากมีแหล่งวัตถุดิบและแนวคิดที่สามารถต่อยอดสู่การพัฒนาด้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาให้สามารถพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง สรุปแนวทางในการพัฒนา คือ 1) เพิ่มรูปแบบการจัดการและการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมต่อความสามารถของชุมชน 2) เพิ่มสินค้าภูมิปัญญา ซึ่งพื้นที่นี้มีหลากหลายอยู่แล้ว โดยนำมาจัดเป็นกลุ่ม (Cluster) เพื่อเป็นการพัฒนาอย่างควบคู่กันและเป็นผลดีต่อกันนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน 3) ปรับปรุงการบริหารจัดการในการฟื้นฟูชุมชนหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ชุมชน ภาครัฐ และเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดวงจันทร์ นาชัยสินธุ์ (2557) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหัตถกรรมพื้นเมืองด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ณ นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาหัตถกรรมพื้นเมืองด้วยการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสร้างสรรค์ ณ นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความคิดเห็นรูปแบบงานหัตถกรรมพื้นเมืองในด้านอัตลักษณ์จากการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาหัตถกรรมพื้นเมืองของ สปป.ลาว นั้น มีวิธีการสร้างงานที่เน้นวัสดุและเทคนิค กรรมวิธีดั้งเดิมของภูมิปัญญาท้องถิ่นมีเรื่องราวตำนาน ช่างฝีมือ มีความรู้ ความชำนาญที่ตอบสนองการใช้ในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่ หรือของฝาก ผลงานหัตถกรรมยังไม่มีรูปแบบที่ตรงความต้องการในท้องตลาด ยังขาดความเป็นตัวตนที่เป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และยังขาดเรื่องของการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพให้ได้มาตรฐานรองรับการใช้งานในยุคปัจจุบัน การต่อยอดของกลุ่มส่วนมากผลิตสินค้าที่มีลักษณะคล้ายกันในท้องตลาดทำให้มีคู่แข่งมาก อีกทั้งผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาออกมาไม่ได้ระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ด้านกระบวนการการทำงานมาจากความคุ้นชินที่เคยปฏิบัติและผลิตตามการสั่งซื้อของลูกค้าไม่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวให้เกิดความน่าสนใจบนผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติได้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาหัตถกรรมพื้นเมืองด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะปรับเปลี่ยนจากวิถีในการดำรงชีวิตดั้งเดิมไปสู่กลุ่มผู้ผลิต นักออกแบบ ชุมชน ประชาชนชาวบ้านอย่างถูกต้องมีหลักการและตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ การพัฒนาหัตถกรรมพื้นเมืองด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ณ นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว ในแบบฉบับของตัวเองที่น่าภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมแห่งนครหลวงเวียงจันทน์ เป็นจุดแข็งที่สร้างความแตกต่างในการเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

วินิธา พานิชย์ (2557) วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จังหวัดสกลนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดสกลนคร 2) ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร 4) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร และ 5) สร้างรูปแบบกลยุทธ์ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร ให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร คือ สถาปัตยกรรมท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ศิลปะ

และประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อท้องถิ่น วรรณกรรมและภาษา การแต่งกายและอาหารท้องถิ่น ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในการแสดงความคิดเห็นที่ยืนยันกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของจังหวัดสกลนครอยู่ระดับมากถึงมากที่สุด โดยความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จังหวัดสกลนครมีความหลากหลายของโปรแกรมนำเที่ยวที่สร้างสรรค์สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ที่ว่า จังหวัดสกลนคร มีความหลากหลายของโปรแกรมนำเที่ยวที่สร้างสรรค์ สามารถดึงดูดและต้อนรับนักท่องเที่ยวได้

งานวิจัยต่างประเทศ

Indriyanto, 1993, อ้างถึงในวรจักร ใจแก้ว (2554: 35) วิจัยเรื่อง การศึกษาอิทธิพลของแหล่งเรียนรู้ในบ้านกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่าในระหว่างตัวแปรบ้านและแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพราะ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น เมื่อเทียบกับแหล่งชุมชนใดก็ตามที่ได้รับความร่วมมือจากบ้านและชุมชนน้อย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็มี แนวโน้มต่ำลง

Mullins, 1999, อ้างถึงในสิริยุพา ศกุนตะเสถียร (2545: 61) วิจัยเรื่อง ผลกระทบที่มีต่อครูและนักเรียนจากการไปศึกษานอกสถานที่โดยใช้พิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติทำให้ครู และนักเรียนมีชีวิตใหม่ และเกิดแรงจูงใจ สำหรับอุปสรรคของการจัดการศึกษานอกสถานที่คือ ครูผู้สอนจะปิดกั้นตนเอง เพราะกลัวการพานักเรียนไปนอกสถานที่ และเขาเชื่อว่างานวิจัยนี้เป็นแบบอย่างของการจัดการศึกษานอกสถานที่ที่ใช้พิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติต่อไป

Gilbertson, 1991, อ้างถึงในกัญญา ประเสริฐไทย (2555: 50) วิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนที่มีต่อความรู้และทัศนคติของนักเรียนในด้าน สิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติของนักเรียนในด้านสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่ม ควบคุมที่เรียนในห้องเรียนและกลุ่มทดลองที่มีการใช้เวลา 1 ใน 4 ของเวลาเรียนทั้งหมดออกไป ศึกษานอกห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับ 6 ในรัฐมิชิแกน หลังจากทดลอง ผู้วิจัยได้จัดทำ การทดสอบวัดความรู้ในด้านหลักการทางนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมกับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนมีความเข้าใจ เรื่อง สิ่งแวดล้อมมากกว่าหลักการทางนิเวศวิทยา

Gardella , 1995, อ้างถึงใน กัลยากร น้อยพญา (2552: 46) วิจัยเรื่อง นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงกับสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนมากน้อยเพียงใด โดยศึกษาจากนักเรียนหญิงจำนวน 4,505 คนซึ่งอยู่ในเกรด 6, 9 และ 12 ของเมืองดีทรอยต์ใช้วิธีการสำรวจใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 67 ข้อ ที่ถามเกี่ยวกับการบริหารของรัฐ การขนส่ง การพาณิชย์ การอุตสาหกรรมซึ่งเป็นสถานที่ที่

นักเรียนเคยไปมาแล้ว ไม่ว่าจะไปด้วยเหตุผลใดก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูไม่คาดคะเนได้ว่านักเรียนจะมีประสบการณ์ตรงมาแล้ว 2) โรงเรียนบางแห่ง ยังไม่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างพอเพียง 3) โรงเรียนยังไม่ค่อยจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน 4) วัดและสโมสรต่าง ๆ ให้ประสบการณ์ตรงกับนักเรียนน้อยมาก 5) ส่วนใหญ่นักเรียนรับ ประสบการณ์ตรงจากบ้าน 6) ประเภทที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงคือกิจกรรมนันทนาการและวัฒนธรรมที่ได้จากกิจกรรมของรัฐมีส่วนน้อย และ 7) สถานะภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ไม่มีผลต่อ ประสบการณ์ตรงของนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่า การจัดการศึกษาโดยการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่นั้นนักเรียนมีความสนใจและเกิดแรงจูงใจได้มากกว่าเรียนในห้องเรียนโดยทั่วไป สำหรับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้ เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

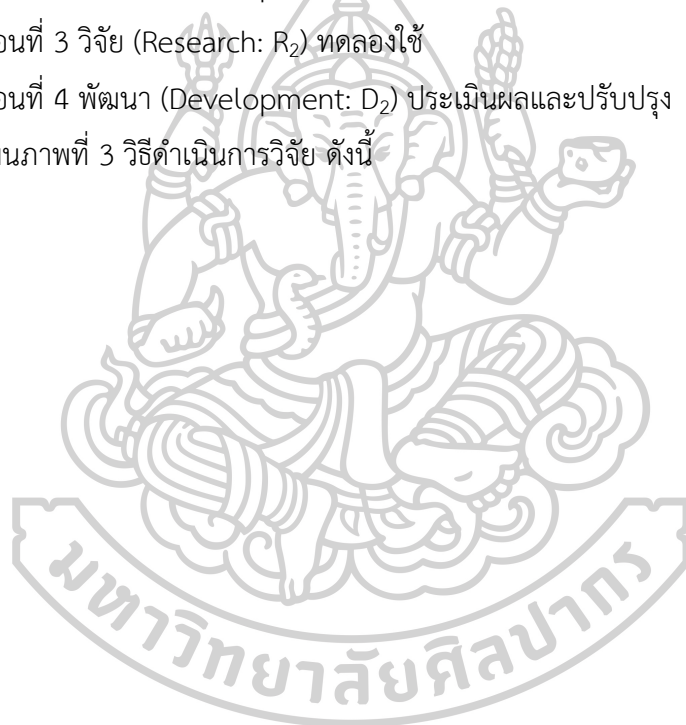
ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research: R_1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

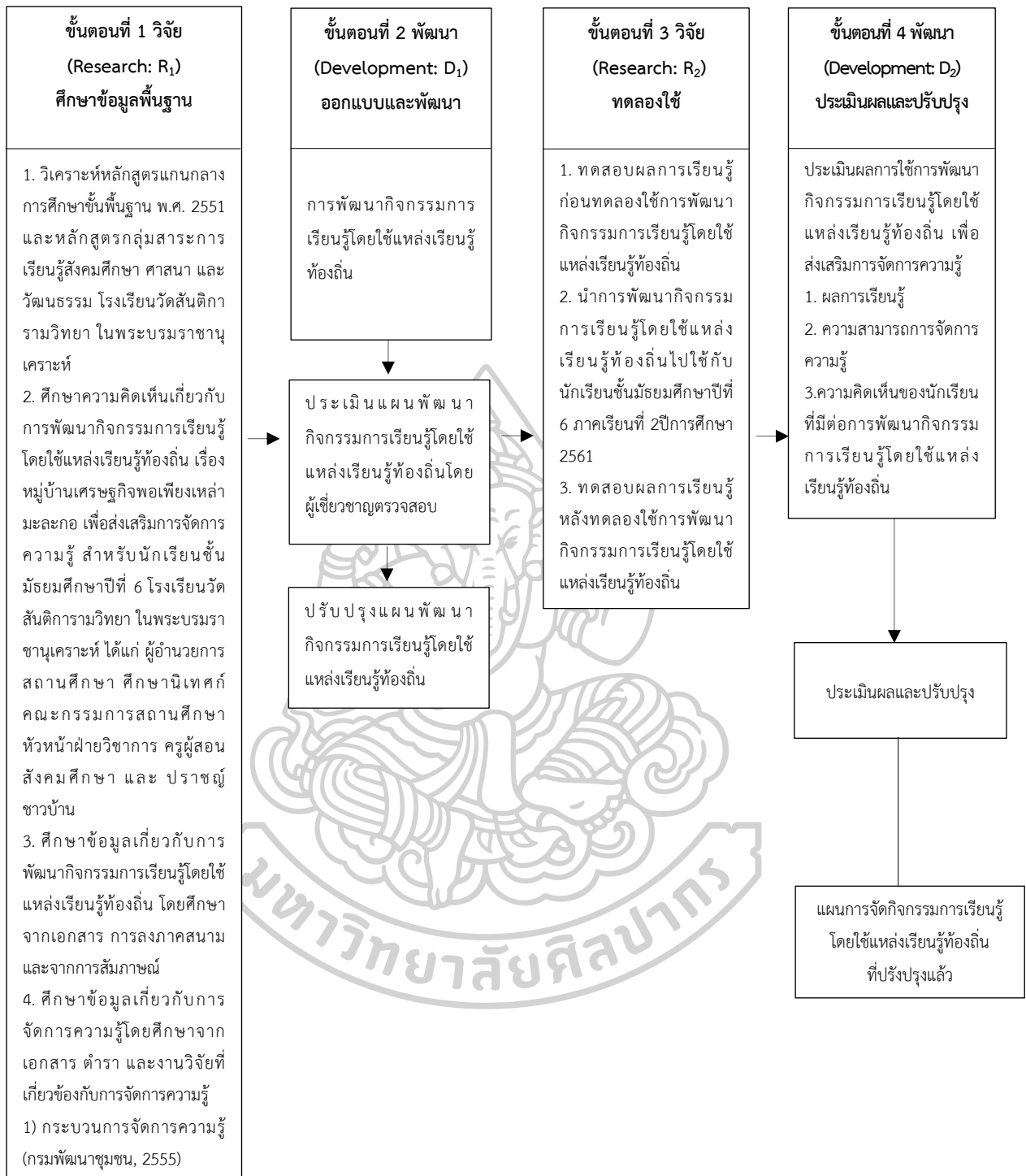
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development: D_1) ออกแบบและพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research: R_2) ทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development: D_2) ประเมินผลและปรับปรุง

ผังแผนภาพที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research: R₁) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ โดยการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ โดยศึกษาเกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ และโครงสร้างรายวิชา ส 33202 เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากบุคคลที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษา แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ชุมชน หรือตัวแทนองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนสังคมศึกษา และปราชญ์ชาวบ้านหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยใช้แบบสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนสังคมศึกษา จำนวน 2 คน และ ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ 1 ฉบับ เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

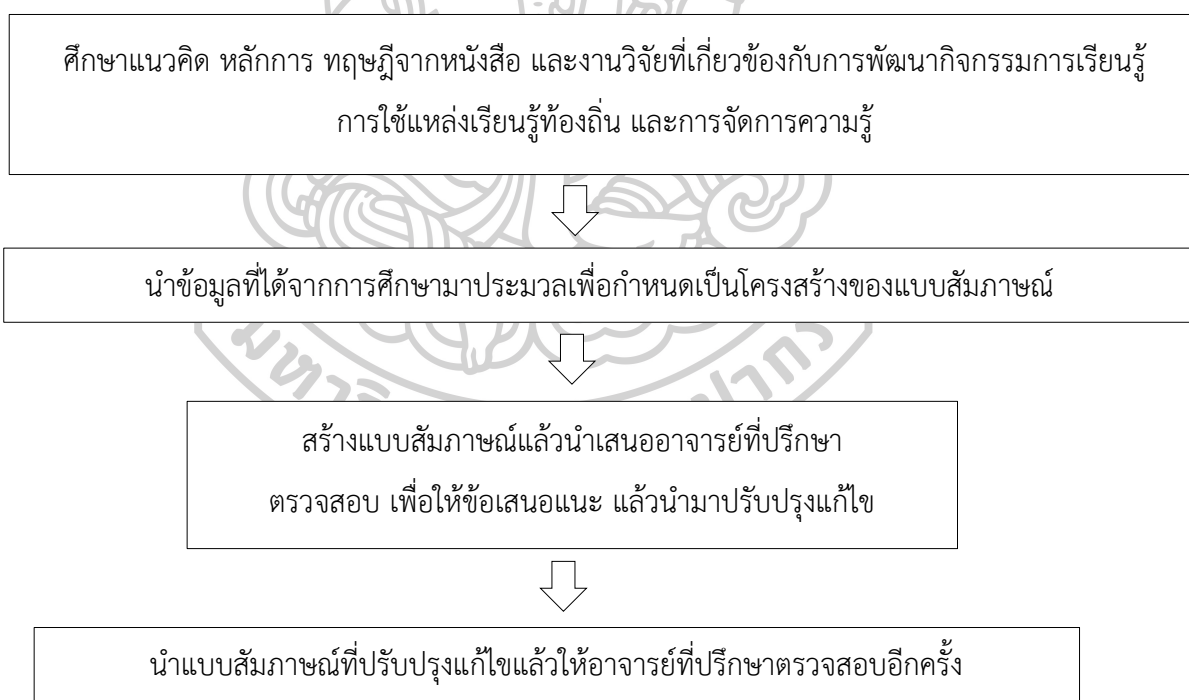
ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และการจัดการความรู้
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ และขอบเขตของเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
3. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ดังแผนภาพที่ 4 ดังนี้

แผนภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนการสัมภาษณ์

1. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์และจดบันทึก โดยกล่าวแนะนำตนเองและแจ้งจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ และพยายามชี้แนะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เห็นว่ามีส่วนสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

2. สร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพที่ดี โดยใช้เวลาเล็กน้อยพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป ในเรื่องที่ถูกสัมภาษณ์สนใจก่อนเริ่มสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์คุ้นเคย มีความรู้สึกเป็นมิตรและไว้วางใจผู้สัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามประเด็นการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับความคิดเห็น ขอบข่ายเนื้อหา การจัดแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมิน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

4. จัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 ตอน โดยในตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไป ส่วนตอนที่ 2 และตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นตามประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเป็นแบบเขียนพรรณนาความ จากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

2. ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยสนทนาในประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ มาร่วมกันวิเคราะห์ ซึ่งกลุ่มบุคคลที่ร่วมสนทนากลุ่ม มีเกณฑ์ในการคัดเลือกจากจากบุคคลที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษา แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ชุมชน หรือตัวแทนองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนสังคมศึกษา จำนวน 2 คน และ ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 4 คน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 รายชื่อผู้ร่วมสนทนา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และการจัดการความรู้
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของประเด็นการสนทนากลุ่ม และขอบเขตของเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
3. สร้างประเด็นการสนทนากลุ่มตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด จากนั้นนำประเด็นการสนทนากลุ่มที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. นำประเด็นการสนทนากลุ่มที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ตั้งแผนภาพที่ 5 ดังนี้

ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
การใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และการจัดการความรู้

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม

สร้างประเด็นการสนทนากลุ่มแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
ตรวจสอบ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

นำประเด็นการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

แผนภาพที่ 5 แสดงขั้นตอนการสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ โดยมีผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่ม (Note Taker) จำนวน 1 คนและเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป (Provider) จำนวน 3 คน

2. กำหนดผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Discussion) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มครั้งนี้เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

3. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็น ขอบข่ายเนื้อหา การจัดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้อาศัยแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

4. เริ่มการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยแนะนำผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และคณะของผู้วิจัยสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง จากนั้นจึงแจ้งวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มในครั้งนี้และกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้อาศัยแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

5. เริ่มการสนทนากลุ่มตามประเด็นสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำตั้งประเด็น ตั้งคำถามในการสนทนากลุ่ม ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนได้เสนอความคิดเห็นในแต่ละประเด็นแล้วผู้วิจัยสรุปแต่ละประเด็นของข้อคำถามอีกครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันและควบคุมระยะเวลาในการสนทนากลุ่มให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด

6. เมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นครบทุกประเด็นคำถาม ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณพร้อมทั้งมอบของที่ระลึกสำหรับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และปิดการสนทนากลุ่ม

7. จัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ จำนวน 3 ตอน โดยในตอนที่ 1 รายชื่อผู้ร่วมสนทนา ส่วนตอนที่ 2 และตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นตามประเด็นคำถาม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเป็นแบบเขียนพรรณนาความ จากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยสรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ	การ วิเคราะห์ ข้อมูล
1. เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหลักสูตรสถานศึกษา	ศึกษา	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหลักสูตรสถานศึกษา	แบบวิเคราะห์	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม	ผู้ที่เกี่ยวข้องโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์	แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสนทนากลุ่ม	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development: D₁) ออกแบบและพัฒนา

วัตถุประสงค์ดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ วิธีการดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 2) ประเมินแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 3) การปรับปรุงแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การออกแบบและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ โดยมีโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

แผนที่	กิจกรรม	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	เรียนรู้วิถีอยู่อย่างพอเพียง หมู่บ้านเหล่ามะละกอ	6.วิเคราะห์ความสัมพันธ์ลักษณะที่ตั้ง ขอบเขต และลักษณะภูมิประเทศ วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่ามะละกอ	2
2	ตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้	7. อธิบายความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเหล่ามะละกอกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2
3	แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่ามะละกอ	7. อธิบายความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเหล่ามะละกอกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2

ตารางที่ 4 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ (ต่อ)

แผนที่	กิจกรรม	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
4	ถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	8. ร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2
5	สร้างสรรค์ผลงาน	8. ร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 9. จัดการความรู้จากการเรียนหน่วยการเรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	2
6	เผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน	8. ร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 9. จัดการความรู้จากการเรียนหน่วยการเรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	2
รวม			12

2. ประเมินการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นโดยผู้เชี่ยวชาญ เมื่อสร้างแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเสร็จต้องมีการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นก่อนนำเครื่องมือไปทดลองใช้ โดยตรวจสอบด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สิ่งที่ต้องตรวจสอบ คือ ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เป็นการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้หรือไม่ และสอดคล้องกันหรือไม่ เพียงใด

2.2 ผู้ตรวจสอบคุณภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปตรวจสอบก่อนนำเครื่องมือไปทดลองใช้ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้อง แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัดการเรียนรู้และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตรวจสอบความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้หรือไม่

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยภาคสนามและการลงพื้นที่ศึกษาชุมชนและแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและระยะเวลาในการทดลองแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของการวัดและการประเมินผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ คือ แบบประเมินแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของส่วนประกอบต่าง ๆ ในแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

2.4 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตรโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าเท่ากับ 1.00 จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

2.4.1 การวัดและการประเมินผลแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นให้ครอบคลุมตรงตามผลการเรียนรู้และวัตถุประสงค์ในแต่ละชั่วโมง

3. การปรับปรุงแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น นำผลการประเมินแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้เชี่ยวชาญมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเพื่อให้แผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้

ผลการประเมินแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นก่อนนำเครื่องมือไปใช้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัดการเรียนรู้และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้แก่ อาจารย์ ดร.ศศิพัชร จำปา ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยภาคสนามและการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ได้แก่ อาจารย์ ดร.วิฑูรย์ คุ่มหอม และ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ อาจารย์สาธิต จันทรวินิจ เป็นผู้ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ส่วนประกอบของแผนการ

จัดการเรียนรู้ ได้แก่ สารสำคัญ ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ในแต่ละแผน นำข้อเสนอแนะที่ต้องปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ดังตารางที่ 5 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 2

ตารางที่ 5 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 2

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/เอกสาร	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อ การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	สร้างและออกแบบ จาก ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน	1. ผู้วิจัย 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัดการเรียนรู้ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยภาคสนามและการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล	1. แบบบันทึก 2. แบบประเมิน	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. เพื่อประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้	1. ตรวจสอบ ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียน 2. ตรวจสอบความ สอดคล้องของ องค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	1. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัดการเรียนรู้ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยภาคสนามและการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล	1. แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้	1. หาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) 2. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตารางที่ 5 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/เอกสาร	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
3. การปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นตามข้อมูลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญก่อนมาทดลองใช้	ผู้วิจัย	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research: R₂) ทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์เพื่อทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว ซึ่งในการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มีแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest คือ กลุ่มเดียวสอบก่อนและหลัง (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 143-144)

ตารางที่ 6 แบบแผนการวิจัย

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T ₁	X	T ₂

T₁ หมายถึง ทดสอบผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ก่อนใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

X หมายถึง การทดลองใช้แผนการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

T₂ หมายถึง ทดสอบผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ หลังใช้แผนการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์วิธีการดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ในการทดลองใช้แผนการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. ทดลองใช้แผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ ผู้วิจัยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้

3. ในการทดลองใช้แผนการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบก่อนเรียนให้นักเรียนสอบก่อนที่จะจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้

3.2 ผู้วิจัย ดำเนินแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมทั้งภายในห้องเรียนและลงพื้นที่ศึกษาท้องถิ่น ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ทั้งรายบุคคลและกระบวนการกลุ่ม ประกอบด้วย การสนทนา ซักถาม ให้นักเรียนปฏิบัติฐานแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ การสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึก การศึกษา การอภิปราย จากบุคคลและศึกษาข้อมูลอื่นประกอบ ใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น ฝึกให้นักเรียนจัดการความรู้ เป็นกระบวนการให้ค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ แล้วนำข้อมูลและความรู้ที่ได้ร่วมกันวิเคราะห์หรืออภิปราย และแสดงความคิดเห็น และสรุปเป็นองค์ความรู้

3.3 ระหว่างการจัดการจัดการการเรียนรู้ มีการวัดความสามารถการจัดการความรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้

3.4 หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development: D₂) ประเมินและปรับปรุงแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์เพื่อประเมินและปรับปรุงแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ที่สมบูรณ์

วิธีการดำเนินการ

ในการประเมินแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ได้แก่ ผลการเรียนรู้ ความสามารถการจัดการความรู้ และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีขั้นตอนการประเมิน ดังนี้

1. ประเมินผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ดังนี้

1.1 ประเมินผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ แบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ

1.2 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ประเมินความสามารถการจัดการความรู้ โดยใช้แบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ค้นหาความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้

3. สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับ ด้านการจัดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศในการเรียนรู้ และ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4. การปรับปรุง แก้ไข แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ โดยนำผลการประเมินผลและข้อเสนอแนะมาใช้ในการปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์และเหมาะสมในการนำไปใช้ครั้งต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. แบบทดสอบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบและหลักเกณฑ์การให้คะแนนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบ การประเมินผลภาคปฏิบัติ และระเบียบวัดผลและประเมินผลโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ พ.ศ. 2561

1.2 สร้างแบบทดสอบ ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ และครอบคลุมเนื้อหาสาระในหลักสูตร แล้วจึงกำหนดจำนวนแบบทดสอบทั้งหมดที่ต้องการใช้จริง และคำนวณหาจำนวนข้อสอบในแต่ละเนื้อหา แต่ทั้งนี้ต้องมีเพื่อสำหรับข้อสอบมีไม่ได้คุณภาพสำหรับแบบทดสอบที่จัดทำขึ้นครั้งที่ 1 ฉบับ คือ แบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก 10 ข้อ

ดังตารางที่ 7 วิเคราะห์ข้อสอบดังนี้

ตารางที่ 7 วิเคราะห์ข้อสอบ (Test Blueprint) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง หมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

ผลการเรียนรู้	ความจำ (Remembering)	ความเข้าใจ (Understanding)	การประยุกต์ใช้ (Applying)	การวิเคราะห์ (Analysis)	การประเมินค่า (Evaluations)	ความคิดสร้างสรรค์ (Creating)	รวม
6. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ลักษณะที่ตั้งขอบเขต และลักษณะภูมิประเทศ วิถีชีวิต หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	3	1					4
7. อธิบายความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1	2					3
8. ร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					1		1
9. จัดการความรู้จากการเรียนหน่วยการเรียนรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ				2			2
รวม	4	3		2	1		10

1.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดูความเหมาะสม ความถูกต้องตามเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับผลการเรียนรู้ หากค่า IOC มีมากกว่าหรือเท่ากับ 1.00 จึงถือว่าข้อสอบนั้นใช้ได้ และหากมีข้อเสนอแนะก็นำไปปรับปรุงแก้ไข ได้ค่าเท่ากับ 1.00

1.5 นำแบบทดสอบแบบปรนัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อน และหลังเรียนในรายวิชา ส 33202 เศรษฐกิจพอเพียง หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังเรียนมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test แบบ Dependent เพื่อหาค่าความต่างก่อนและหลังเรียน

2. แบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินจากเอกสาร การจัดการความรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดโครงสร้างและขอบเขตของเนื้อหาของเครื่องมือ แล้วดำเนินการสร้างเครื่องมือ โดยมีประเด็นการประเมินความสามารถการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ค้นหาความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3)การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6)การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ และผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubric Score โดยมีระดับการให้คะแนนดังนี้ 3หมายถึง ดี, 2 หมายถึง ปานกลาง, 1 หมายถึง พอใช้ ดังต่อไปนี้

เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถการจัดการความรู้

ส่วนที่ 1 การค้นหาความรู้

1. กำหนดวัตถุประสงค์

3	หมายถึง	กำหนดวัตถุประสงค์ในการค้นหาความรู้อย่างน้อย 3 ข้อ
2	หมายถึง	กำหนดวัตถุประสงค์ในการค้นหาความรู้อย่างน้อย 2 ข้อ
1	หมายถึง	กำหนดวัตถุประสงค์ในการค้นหาความรู้อย่างน้อย 1 ข้อ

2. ค้นหาความรู้ตามวัตถุประสงค์

3	หมายถึง	ค้นหาความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 3 ข้อ
2	หมายถึง	ค้นหาความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 2 ข้อ
1	หมายถึง	ค้นหาความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 1 ข้อ

ส่วนที่ 2 การสร้างและการแสวงหาความรู้

3. กำหนดวิธีการสร้างและแสวงหาความรู้

3	หมายถึง	กำหนดวิธีการสร้างและแสวงหาความรู้อย่างน้อย 3 ข้อ
2	หมายถึง	กำหนดวิธีการสร้างและแสวงหาความรู้อย่างน้อย 2 ข้อ
1	หมายถึง	กำหนดวิธีการสร้างและแสวงหาความรู้อย่างน้อย 1 ข้อ

4. แสวงหาความรู้

3	หมายถึง	แสวงหาความรู้ได้อย่างน้อย 3 วิธี
2	หมายถึง	แสวงหาความรู้ได้อย่างน้อย 2 วิธี
1	หมายถึง	แสวงหาความรู้ได้อย่างน้อย 1 วิธี

ส่วนที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

5. จำแนกประเภทและหมวดหมู่

3	หมายถึง	จัดประเภทและหมวดหมู่ของความรู้ตามวัตถุประสงค์ครบทุกข้อ
2	หมายถึง	จัดประเภทและหมวดหมู่ของความรู้ตามวัตถุประสงค์ครบบางข้อ
1	หมายถึง	ไม่จัดประเภทและหมวดหมู่ของความรู้ตามวัตถุประสงค์

6. จัดการความรู้ให้เป็นระบบ

3	หมายถึง	เรียบเรียงความรู้ครบตามวัตถุประสงค์และจัดทำรูปเล่มรายงาน
2	หมายถึง	เรียบเรียงความรู้ครบตามวัตถุประสงค์
1	หมายถึง	ไม่เรียบเรียงความรู้ตามวัตถุประสงค์

ส่วนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้

7. ปรับปรุงและประมวลผลความรู้

3	หมายถึง	ปรับปรุงตามคำแนะนำของครูและปราชญ์ชาวบ้านครบทุกข้อ
2	หมายถึง	ปรับปรุงตามคำแนะนำของครูและปราชญ์ชาวบ้านบางข้อ

1 หมายถึง ไม่ปรับปรุงตามคำแนะนำของครูและปราชญ์ชาวบ้าน
ส่วนที่ 5 การเข้าถึงความรู้

8. จัดเก็บความรู้ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

3	หมายถึง	จัดเก็บความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 3 ข้อ
2	หมายถึง	จัดเก็บความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 2 ข้อ
1	หมายถึง	จัดเก็บความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 1 ข้อ

ส่วนที่ 6 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

9. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีที่สร้างสรรค์

3	หมายถึง	นำเสนอผลงาน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
และนำไปปรับปรุง
2	หมายถึง	นำเสนอผลงานและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
1	หมายถึง	นำเสนอผลงานและไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ส่วนที่ 7 การเรียนรู้

10. การเผยแพร่

3	หมายถึง	เผยแพร่ความรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
2	หมายถึง	เผยแพร่ความรู้ภายนอกสถานศึกษา
1	หมายถึง	เผยแพร่ความรู้ภายในสถานศึกษา

เกณฑ์การประเมินผล

30-24	หมายถึง	ดี
17-23	หมายถึง	ปานกลาง
10-16	หมายถึง	พอใช้

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องเชิงเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในประเด็นข้อคำถาม

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งควรมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1.00 จึงถือว่าแบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้มาปรับปรุงแก้ไขในประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือก่อนนำไปใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลจากการประเมินมาวิเคราะห์โดยใช้ระดับความสามารถ เสนอเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายรายข้อ โดยใช้การแปลความหมายค่าเฉลี่ย เกณฑ์ระดับคุณภาพ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับ ด้านการจัดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศในการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ

3.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ มีทั้งหมด 3 ด้าน 1) ด้านการจัดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ข้อ 2) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ 3 ข้อ และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ 3 ข้อ รวมทั้งหมด 10 ข้อโดยเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49	เห็นด้วยต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับน้อยที่สุด
1.50 – 2.49	เห็นด้วยต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับน้อย
2.50 – 3.49	เห็นด้วยต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลาง
3.50 – 4.49	เห็นด้วยต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก
4.50 – 5.00	เห็นด้วยต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแบบปลายเปิด (Open Ended) โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็น

3.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องเชิงเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในประเด็นข้อคำถาม

3.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งควรมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1.00 จึงถือว่าแบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และได้ค่าเท่ากับ 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ระดับคะแนน เสนอ

เป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมายรายข้อ โดยใช้การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับคุณภาพ

จากขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้แผนการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ดังตารางที่ 7 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 4

ตารางที่ 8 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ ข้อมูล
1. เพื่อทดลองใช้แผนการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้	1. ทดสอบผลการเรียนรู้ก่อนเรียน 2. จัดแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ตามแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ 3. ทดสอบความสามารถจัดการความรู้ตามแผนการเรียนรู้ 4. ทดสอบหลังเรียน	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์	1. แผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ 2. เอกสารประกอบแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ 3. แบบทดสอบ 4. แบบประเมินความสามารถจัดการความรู้ 5. แบบสอบถามความคิดเห็น	1. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2. ร้อยละ (%) 3. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 5. แบบ T-test dependent

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ
 - 1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
 - 1.2 ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย
 - 2.1 แบบ T-test dependent

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัยและได้นำผลการดำเนินการมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. ผลการศึกษาผลเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
3. ผลการศึกษาความสามารถการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

จากขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research: R₁) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ โดยการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ และ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development: D₁) ออกแบบและพัฒนา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research: R₁) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์หลักสูตรโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ พบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดย

ส่งเสริมให้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ได้แก่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ แปลงเศรษฐกิจพอเพียง โรงอาหาร เรือนเพาะชำ เป็นต้น ส่วนแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนมีการจัดให้นักเรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้บริเวณใกล้ ๆ โรงเรียน ในรายวิชาต่าง ๆ เช่น วัดสันติการาม วัดทุ่งหลวง สำนักสงฆ์พวยาง หมู่บ้านไทยทรงดำบ้านหัวเขากิน ฟาร์มวีระชัย สวนป่าเฉลิมพระเกียรติ อ่างเก็บน้ำห้วยไม้เต็ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มแม่น้ำภาชี เป็นต้น

โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ มีโครงการจัดให้นักเรียนไปศึกษาสถานที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรี พิพิธภัณฑสถานชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ตลาดน้ำดอนหวาย โครงการพระราชดำริแหลมผักเบี้ย โครงการพระราชดำริชั่งหัวมัน โครงการพระราชดำริเขาชะงุ้ม เป็นต้น โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้สนับสนุนให้นักเรียนได้ศึกษาทั้งแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน และส่งเสริมเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการสอดแทรกเนื้อหาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ในบทเรียนในแต่ละระดับชั้นและมีการเปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติม รายวิชา ส 33202 เศรษฐกิจพอเพียง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ดังนั้นเพื่อสนองต่อหลักสูตรสถานศึกษา และความต้องการของนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สอดคล้องและเชื่อมโยงกับหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ดังมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น การจัดการความรู้ และแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ ขั้นตอน และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พร้อมกับบูรณาการทักษะต่าง ๆ แล้วสังเคราะห์เป็นกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของผู้วิจัย โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของกรมพัฒนาชุมชน 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้

1.1.2 ผลการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถ พัฒนาคุณภาพคนในสังคมให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่าง มั่นคง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็น กลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดสาระและ มาตรฐานการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม มีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มี อยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนเข้าถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตาม เหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความ แตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของ ประเทศชาติ และสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) สาระ มาตรฐาน และตัวชี้วัด ที่สอดคล้อง และเกี่ยวข้องกับ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ดังนี้

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตาม หลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ส 1.1 ม.4-6/11 วิเคราะห์หลักธรรมพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการ บริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการ ของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ส 3.1 ม.4-6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อ เศรษฐกิจสังคมของประเทศ

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความ รัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ส 4.3 ม.4-6/4 วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มี ส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ส 5.1 ม.4-6/1 ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอ ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ในระดับนโยบายได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และ จุดเน้นของโรงเรียน ในฐานะที่เป็นสถานศึกษาศึกษาพอเพียงต้นแบบ ดังนั้นสถานศึกษาจึงกำหนด โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรียนรายวิชาเพิ่มเติม จำนวน 1.0 หน่วยกิต รายวิชา ส33202 เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และมีหน่วยการเรียนรู้จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมความสามารถ การจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ดังมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การสัมภาษณ์ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดย ดำเนินการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 จำนวน 2 ท่าน ประกอบด้วย 1) นางสุวิไล จันทร์สนอง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ 2) ว่าที่ ร้อยตรี ดร.วัฒนา ตรงเที่ยง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองท่านจบการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ในการศึกษาอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่ง เรียนรู้ท้องถิ่นจำนวน 2 ท่าน การสัมภาษณ์มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังตารางที่ 9 สถานภาพและ ข้อมูลทั่วไปจากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 9 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปจากการสัมภาษณ์

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	1	50.00
หญิง	1	50.00
2. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	-	-
ปริญญาโทขึ้นไป	2	100.00
3. ประสบการณ์ในการศึกษา อบรม สัมมนา ที่เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น		
มี	2	100.00
ไม่มี	-	-

จากตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละที่เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของศึกษานิเทศก์ พบว่า ศึกษานิเทศก์เป็นเพศชาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เพศหญิง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ระดับการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และประสบการณ์ในการศึกษา อบรม สัมมนา ที่เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สรุปได้ว่า เป็นกิจกรรมที่ดีที่จะมุ่งเน้นให้นักเรียนจัดการความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความรัก ความหวงแหนภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชน และลักษณะของสถานศึกษา ว่ามีวิสัยทัศน์ นโยบาย ไปในทิศทางใด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ พบว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องให้ความสนใจและความสำคัญต่อนักเรียนทุก ๆ คน เพื่อเป็นการพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดการความรู้ เพื่อให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ผลงาน นำเสนอ และเผยแพร่

1.2.2 การสนทนากลุ่ม โดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาและชุมชน ไม่น้อยกว่า 5 ปี และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1

คน ครูผู้สอนสังคมศึกษา จำนวน 2 คน และ ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 4 คน การสนทนากลุ่มมี รายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 รายชื่อผู้ร่วมสนทนา ได้แก่ 1) นายสมมาต โพธิ์ทอง ผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) นายนรเศรษฐ เรื่องพุงศักดิ์ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 3) นายประสิทธิ์ เกิดทรัพย์ คณะกรรมการสถานศึกษา 4) นางธนาพร สว่าง-อารมณั แทนหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 5) นางสุปริญญา สุภาพ ครูสอนสังคมศึกษา 6) นายธีรศักดิ์ ด่านแก้ว ครูสอนสังคมศึกษา 7) นายอุบล แซ่มช้อย หัวหน้าศูนย์ประชาชนชาวบ้าน 8) นายนที ลอยลม เลขานุการศูนย์ประชาชนชาวบ้าน 9) นายสมยศ องอาจ ผู้ใหญ่บ้าน และ 10) นายสำรวย สรรเสริญ ประชาชนชาวบ้าน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนสังคมศึกษา และ ประชาชนชาวบ้าน มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

1) ด้านความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้ร่วมสนทนาทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โดย นายอุบล แซ่มช้อย ตำแหน่งประธานศูนย์ประชาชนชาวบ้านเหล่ามะละกอ ได้กล่าวว่า “มีบุคคลภายนอก ทั้งต่างจังหวัด รวมถึงต่างประเทศ เข้ามาศึกษาในแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของเรา นักเรียนในโรงเรียนอยู่ในท้องถิ่นนี้ กลับไม่ได้เข้าศึกษา ทำให้เสียโอกาสในเรียนรู้ ถ้าโรงเรียนมีการจัดรายวิชาที่เกี่ยวข้องก็สามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ และเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบ้านกับโรงเรียนอีกด้วย” และ นายนรเศรษฐ เรื่องพุงศักดิ์ ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวว่า ถ้าหนู ๆ น้อย ๆ ให้ความสำคัญในเรียนรู้และยังสามารถเข้าไปจัดการความรู้ในแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นได้นั้น ก็นับได้ว่าจะเป็นเผยแพร่ศูนย์ประชาชนชาวบ้านเหล่ามะละกอให้เป็นที่รู้จัก ทั้งยังเกิดประโยชน์แก่หนู ๆ น้อย ๆ เป็นอย่างยิ่ง เพราะพื้นฐานของบ้านเรานั้นทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่” ผู้ร่วมสนทนาทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เห็นด้วยที่โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความตระหนัก ความรัก ความภาคภูมิใจ และความห่วงใยในท้องถิ่น ซึ่งเป็นบ้านเกิดของตนเอง

2) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ พบว่า ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ยินดีที่จะให้ความรู้และข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ครูและ

นักเรียน ในเรื่อง ประวัติความเป็นมา ฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ในศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านเหล่ามะละกอ ข้อคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการความรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุด

3) ผลที่เกิดกับนักเรียน ผู้ร่วมสนทนาทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ควรจะ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอใน แง่มุมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น มีความสามารถในการจัดการความรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น มีคุณลักษณะอยู่ อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ ในฐานะเป็นสมาชิกในท้องถิ่นเดียวกัน

4) ความคาดหวังต่อผลที่จะเกิดขึ้นแก่โรงเรียน ชุมชน และสังคม หลังจากที่นักเรียน เข้าไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ พบว่า ผู้เข้าร่วม สนทนาทุกคนมีความคาดหวังให้นักเรียนดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง รู้ตน และพอประมาณ สามารถใช้ ชีวิตได้ในสังคมอย่างมีความสุข และสามารถกลับมาช่วยเหลือชุมชนได้ในวันข้างหน้า เมื่อเข้าไปศึกษา แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นแล้วนั้น คาดหวังว่านักเรียนจะจัดทำเป็นเอกสารหรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอได้

ข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ควรทำ อย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา หรือกำหนดให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกรุ่น ก่อนจะสำเร็จ การศึกษาต้องผ่านการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ และเมื่อจัดการความรู้เสร็จสิ้นแล้ว น่าจะจัดทำเป็นเอกสารประกอบการศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ โดยมีเนื้อหาที่น่าสนใจและมีภาพประกอบที่มีสีสัน สวยงาม เพื่อไว้เผยแพร่ความรู้ให้แก่แก่นักเรียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development: D₁) ออกแบบและพัฒนา มีรายละเอียด ดังนี้

จากวิจัย (Research: R₁) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน มาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่ง เรียนรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 2) ประเมินแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นโดย ผู้เชี่ยวชาญ และ 3) การปรับปรุงแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น โดยมี รายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษาข้อมูล พื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่ง เรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ โดยการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาชั้น

พื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียน วัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ และ 2) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อ ส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ผลการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผู้เชี่ยวชาญนำมาพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีองค์ประกอบ ของหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ แนวคิด หลักการ ผลการเรียนรู้ การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ ดังมีรายละเอียด ดังนี้

แนวคิด

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ เป็นสาระความรู้ที่ มุ่งเน้นให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ เพื่อมุ่งพัฒนาความสามารถในการจัดการความรู้ โดยให้นักเรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ มีเจตคติที่ดี ภาคภูมิใจ รัก และหวงแหนในท้องถิ่นของตนเอง เห็น คุณค่าในตนเอง ผู้อื่น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

หลักการ

หลักการการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นการ เรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนจัดการความรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ข้อที่ 6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ลักษณะที่ตั้ง ขอบเขต และลักษณะภูมิประเทศ วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่ามะละกอ

ผลการเรียนรู้ข้อที่ 7 อธิบายความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเหล่ามะละกอกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้ข้อที่ 8 ร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

ผลการเรียนรู้ข้อที่ 9 จัดการความรู้จากการเรียนหน่วยการเรียนรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชา ส33202 เศรษฐกิจพอเพียง หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยนำขั้นตอน กระบวนการจัดการความรู้ของกรมพัฒนาชุมชน 2555 มาผนวกไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ดังตาราง ที่ 10 กิจกรรมการเรียนรู้

ตารางที่ 10 กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม ที่	กิจกรรม การเรียนรู้	กระบวนการ จัดการความรู้	กำหนดการ ประเมิน (สัปดาห์ที่)	สัดส่วนของการ ประเมินผล
1	เรียนรู้วิถีอยู่อย่างพอเพียง หมู่บ้านเหล่ามะละกอ	การค้นหาความรู้	1	3
2	ตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการ เรียนรู้	การค้นหาความรู้	2	3
3	แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต หมู่บ้านเหล่ามะละกอ	การสร้างและการ แสวงหาความรู้	3	4
4	ถอดบทเรียนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	การจัดการความรู้ให้ เป็นระบบ	4	5
5	สร้างสรรค์ผลงาน	การประมวลและ กลั่นกรองความรู้ และการเข้าถึงความรู้	5	5
6	เผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน	การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ และ การเรียนรู้	6	10
คะแนนรวม				30

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ตารางที่ 11 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรม	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน
1. การค้นหาความรู้	1. ครูแจ้งวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2. ประชาชนชาวบ้านให้ความรู้ให้นักเรียนเรื่องประวัติความเป็นมา 3. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 3-5 คน 4. นักเรียนในกลุ่มกำหนดหน้าที่ในการสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านและดำเนินการเก็บข้อมูล 5 ประชาชนชาวบ้านให้ความรู้ให้นักเรียนเรื่องลักษณะที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศ 6. นักเรียนสังเกต และสำรวจรอบหมู่บ้านเพื่อเก็บข้อมูลและบันทึกลงในใบงาน	1. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ในการลงพื้นที่ศึกษา ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 2. ครูให้นักเรียนสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้าน 3. ครูให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 4. ครูซักถามนักเรียนในประเด็นคำถามที่ใช้ในการอภิปราย 5. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียนและยกตัวอย่างประกอบเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ	1. นักเรียนค้นหาความรู้เรื่องประวัติความเป็นมา 2. นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสนใจ 3. นักเรียนกำหนดหน้าที่ในการสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านและดำเนินการเก็บข้อมูล 4. นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 5. นักเรียนสังเกต และสำรวจรอบหมู่บ้านเพื่อเก็บข้อมูลและบันทึกลงในใบงาน 6. นักเรียนสังเกตและลงมือทำสบู่มุนไพบโรใบย่านาง

ตารางที่ 11 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 (ต่อ)

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรม	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน
1. การค้นหาความรู้ (ต่อ)	7. ประชาชนชาวบ้านให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่องตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้ 8. นักเรียนลงมือปฏิบัติฐานการเรียนรู้สู่ชุมชนไพร	6. ครูให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับการทำสบู่สมุนไพรและร่วมกันวิเคราะห์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียนและยกตัวอย่างประกอบเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ	7. นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับการทำสบู่สมุนไพรและร่วมกันวิเคราะห์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 8. นักเรียนตอบคำถามและสรุปกิจกรรม
2. การสร้างและการแสวงหาความรู้	1. นักเรียนเขียนสิ่งที่ได้รับสิ่งที่ต้องการสร้างหลังจากลงพื้นที่ 2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน 3. นักเรียนร่วมกันระดมความคิดในการสร้างและแสวงหาความรู้ 4. นักเรียนนำเสนอวิธีการสร้างและการแสวงหาความรู้ 5. นักเรียนปรับปรุงแก้ไขวิธีการสร้างและการแสวงหาความรู้	1. ครูแจกกระดาษให้นักเรียน คนละ 3 แผ่น 3 สี 2. ครูแนะนำหนังสือเอกสาร และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต 3. ครูให้คำแนะนำในการสร้างและแสวงหาความรู้เพื่อนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น 4. ครูซักถามนักเรียนในประเด็นคำถามที่ใช้ในการอภิปราย 5. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียนและยกตัวอย่างประกอบเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ	1. นักเรียนเขียนสิ่งที่ได้รับสิ่งที่ต้องการสร้าง สิ่งที่ต้องการแสวงหา หลังจากลงพื้นที่ แล้วนำไปติดบนกระดานตามจุดที่กำหนดและจัดหมวดหมู่ตามความเข้าใจของนักเรียน 2. นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจจับฉลากเลือกหมวดหมู่และประเด็นที่จะสร้างและแสวงหาความรู้ 3. นักเรียนร่วมกันระดมความคิดในการสร้างและแสวงหาความรู้และบันทึกลงในใบงาน 4. นักเรียนนำเสนอวิธีการสร้างและการแสวงหาความรู้

ตารางที่ 11 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 (ต่อ)

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรม	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน
2. การสร้างและการแสวงหาความรู้ (ต่อ)			5. นักเรียนปรับปรุงแก้ไขวิธีการสร้างและการแสวงหาความรู้ 6. นักเรียนตอบคำถามและสรุปกิจกรรม
3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	1. นักเรียนร่วมกันระดมความคิดในการนำข้อมูลที่รวบรวมแล้ว มาวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล จัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ และเรียบเรียงข้อมูล 2. นักเรียนนำเสนอข้อมูลการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 3. นักเรียนปรับปรุงแก้ไขการจัดการความรู้ให้เป็นระบบให้มีความสมบูรณ์	1. ครูให้คำแนะนำนักเรียนการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 2. ครูให้คำแนะนำและเพิ่มเติมรูปแบบการนำเสนอชิ้นงาน เพื่อให้ให้เกิดความสมบูรณ์ 3. ครูให้คำแนะนำในการสร้างและแสวงหาความรู้เพื่อนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น 4. ครูซักถามนักเรียนในประเด็นคำถามที่ใช้ในการอภิปราย 5. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียนและยกตัวอย่างประกอบเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ	1. นักเรียนร่วมกันระดมความคิดในการนำข้อมูลที่รวบรวมแล้ว มาวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล จัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ และเรียบเรียงข้อมูล 2. นักเรียนนำเสนอข้อมูลการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 3. นักเรียนปรับปรุงแก้ไขการจัดการความรู้ให้เป็นระบบให้มีความสมบูรณ์
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้	1. นักเรียนแต่ละกลุ่มปรับปรุงและประมวลผลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย	1. ครูให้คำแนะนำนักเรียนในการปรับปรุงและประมวลผลความรู้และสร้างสรรค์ชิ้นงาน	1. นักเรียนปรับปรุงและประมวลผลความรู้ที่ได้ศึกษา 2. นักเรียนสร้างสรรค์ชิ้นงาน

ตารางที่ 11 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 (ต่อ)

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรม	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (ต่อ)	2. นักเรียนร่วมกันระดมความคิดในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน		3. นักเรียนนำเสนอวิธีการสร้างสรรค์ชิ้นงาน
5. การเข้าถึงความรู้	1. นักเรียนร่วมกันระดมความคิดในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน 2. นักเรียนนำเสนอวิธีการสร้างสรรค์ชิ้นงาน 3. นักเรียนปรับปรุงแก้ไขวิธีการสร้างสรรค์ชิ้นงาน	1. ครูให้คำแนะนำนักเรียนในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน	1. นักเรียนนำเสนอวิธีการสร้างสรรค์ชิ้นงาน 2. นักเรียนปรับปรุงแก้ไขวิธีการสร้างสรรค์ชิ้นงาน
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	1. นักเรียนจัดกิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านและครู เป็นผู้เยี่ยมชม	1. ครูและปราชญ์ชาวบ้านร่วมกันให้คำแนะนำชิ้นงานของนักเรียน	1. นักเรียนแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และจดบันทึกเพื่อนำมาแก้ไขและปรับปรุง
7. การเรียนรู้	1. นักเรียน แก้ไขปรับปรุงชิ้นงานตามคำแนะนำ นำเสนอและประเมินชิ้นงาน 2. นักเรียนแสดงความคิดเห็น	1. ครูให้คำแนะนำนักเรียน 2. ครูให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	1. นักเรียนร่วมกันระดมความคิดในการเรียนรู้แก้ไข ปรับปรุงชิ้นงานตามคำแนะนำของปราชญ์ชาวบ้านและครู 2. นักเรียนนำเสนอชิ้นงานที่สมบูรณ์ 3. นักเรียนประเมินชิ้นงาน 4. นักเรียนแสดงความคิดเห็น

การวัดและประเมินผล

การวัดและการประเมินผล เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยใช้ผลการประเมิน แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน

ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น นักเรียนต้องได้รับการพัฒนา และการประเมินตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. การประเมินก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน
2. การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้ และการสังเกตพฤติกรรม

3. การประเมินหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน

สื่อและแหล่งเรียนรู้

ผู้วิจัยได้กำหนดสื่อการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
2. ประชาชนชาวบ้าน
3. ใบกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research: R₂) ทดลองใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ก่อนการทดลองใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียน เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ การดำเนินการทดลองการใช้ แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และแนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการจัดการ ความรู้ ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

การจัดการความรู้ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-6 ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน มีรายละเอียดดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรียนรู้วิถีอยู่อย่างพอเพียงหมู่บ้านเหล่ามะละกอ ใช้กระบวนการจัดการความรู้ โดยนักเรียนค้นหาความรู้ ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่า มะละกอ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ นักเรียนร่วม อภิปรายประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน จุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มปุ๋ยหมักบ้านเหล่า

มะละกอ หรือกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านเหล่ามะละกอ หรือหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ นักเรียนได้สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ผลการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม และให้ความสนใจในการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน โดยนักเรียนได้แบ่งกลุ่มกลุ่มละ 5 คน จำนวน 5 กลุ่ม สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1) นายอุบล แซ่มซ้าย 2) นายนที ลอยลม 3) นายสำรวย สรรเสริญ 4) นายศิริ ลีฐิตินันท์ และ 5) นายเฉลียว สรรเสริญ และบันทึกลงในใบกิจกรรม นักเรียนได้เดินสำรวจรอบหมู่บ้าน และวาดแผนผังของหมู่บ้านลงในใบกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้ใช้กระบวนการจัดการกระบวนการจัดการความรู้โดยนักเรียนค้นหาความรู้ ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เกี่ยวกับฐานการเรียนรู้ภายในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมฐานการเรียนรู้สมุนไพรโบราณ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติและลงมือทำ และร่วมกันวิเคราะห์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในประเด็น ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม 4 มิติ นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม และให้ความสนใจในการทำสมุนไพรโบราณ ตลอดจนร่วมกันซักถามและวิเคราะห์สรรพคุณและสมุนไพรที่นำมาใช้ในการทำสบู่อย่างหลากหลาย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่ามะละกอ ใช้กระบวนการจัดการความรู้ โดยการสร้างและการแสวงหาความรู้ นักเรียนร่วมกันระดมความคิดเห็นการศึกษาดังนี้ ได้แก่ 1) หมูหลุม 2) กบคอนโต 3) การเลี้ยงปลาตุ๊ก 4) บ้านดิน 5) ปุยหมัก 6) สมุนไพรไล่แมลง 7) ฮอโรมนไข่ 8) ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง 9) สบู่สมุนไพร 10) น้ำยาล้างจาน 11) น้ำพริกสมุนไพร 12) น้ำดื่มสมุนไพร 13) น้ำยาล้างจาน 14) น้ำส้มควันไม้ 15) กลุ่มสัจจะ และนักเรียนได้ร่วมจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเป็น 4 หมวดหมู่ คือ 1) พลังงานทดแทน 2) อาชีพเสริม 3) ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น 4) ปุยสมุนไพร นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม และร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการจัดการความรู้ หมวดหมู่และประเด็นจากการค้นหาความรู้ และระดมความคิดเห็นในการสร้างและแสวงหาความรู้ในประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนวางแผนการลงพื้นที่ศึกษาเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้กระบวนการจัดการความรู้ โดยการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ นักเรียนร่วมกันระดมความคิดเห็นนักเรียนรวบรวมข้อมูลจากการศึกษา ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ แล้ว มาวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล จัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ และเรียบเรียงข้อมูลเป็นองค์ความรู้ใหม่ นักเรียนร่วมกันระดมความคิดเห็นและสร้างชื่อหัวข้อในการศึกษาประกอบด้วย 1) พลังงานทดแทน 2) ละครายจ่ายเพิ่มรายได้ 3) ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น 4) เกษตรปลอดภัยชีวิวิมุข และ 5) เรียนรู้วิถีชีวิต

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ลงในใบกิจกรรม และนำเสนอ พร้อมทั้งครูและนักเรียน ร่วมกันอภิปรายเพื่อเสนอแนะ ปรับปรุงและแก้ไข

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 สร้างสรรค์ผลงาน ใช้กระบวนการจัดการความรู้ โดยการประมวล และกลั่นกรองความรู้ และการเข้าถึงความรู้ นักเรียนร่วมกันออกแบบ สร้างสรรค์ผลงาน และเตรียม รูปแบบการนำเสนอ นักเรียนร่วมกันระดมความคิดเห็นในการสร้างสรรค์ผลงาน นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าให้ทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก จัดทำในรูปแบบที่น่าสนใจ มีภาพประกอบ และ แฝงไว้ด้วยข้อคิด คำคม หรือคติเตือนใจ ในรูปแบบกระดาษเอสี่พับครึ่ง ประมาณ 5 แผ่นกระดาษ โดยทำในรูปแบบเอกสารปกดี และนำเสนอให้แก่ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้านในครั้งต่อไป ส่วนรูปแบบ การนำเสนอเป็นการไปเยี่ยมเยือนชาวบ้าน ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่า มะละกอ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน ใช้กระบวนการจัดการความรู้ โดยการ แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ นักเรียนจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้สร้างสรรค์ชิ้นงาน นักเรียนไป นำเสนองานที่สร้างสรรค์ผลงานและการเรียนรู้ ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้านที่มารับฟังการนำเสนอของนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกันเกี่ยวกับชุดหนังสือให้ทำไว้เผยแพร่ต่อไปในห้องสมุดของโรงเรียน ห้องสมุดของ หมู่บ้าน เพื่อไว้ใช้ในการศึกษา และเมื่อมีความรู้ใหม่ ๆ ให้โรงเรียนพานักเรียนมาศึกษาเพิ่มเติม ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน ได้กล่าวว่า “ชื่นชมคณะนักเรียนที่ได้สรุป รวบรวมความรู้ ในรูปแบบของ เอกสาร ขอให้เพิ่มเติมสีสันในเอกสาร และจัดทำกล่องชุดหนังสือ เพื่อเก็บไว้ในห้องสมุดของโรงเรียน จำนวน 1 ชุด และมอบให้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ จำนวน 1 ชุด และขอขอบคุณทางโรงเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้ และหวังว่าในปีการศึกษาต่อไป จะมีนักเรียน รุ่นอื่น ๆ มาเรียนรู้ที่นี่” (นายนที ลอยลม 1 มีนาคม 2562) นอกจากนี้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการ แก้ไข ปรับปรุง ตามคำแนะนำของปราชญ์ชาวบ้าน ในเรื่อง 1) ฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร ให้นักเรียนเพิ่มเติมข้อมูลสมุนไพรพื้นถิ่นบริเวณนี้ เนื่องจาก การทำสมุนไพรแต่ละชนิด จะขึ้นอยู่กับ ฤดูกาล และช่วงเวลา รวมถึงปริมาณวัตถุดิบ 2) การเผยแพร่ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตตามที่นักเรียนได้ นำเสนอ ปราชญ์ชาวบ้านขอให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้สร้างสรรค์ผลงาน เผยแพร่ในห้องสมุดของ โรงเรียนและห้องสมุดของหมู่บ้านเท่านั้น เนื่องจากขอให้เป็นเสน่ห์ในการมาศึกษาดูงาน รวมถึงมา แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน การใช้คำถาม การศึกษาแหล่งเรียนรู้ และการจัดการความรู้ ประเมินความสามารถการจัดการให้คำแนะนำซักถามเชื่อมโยงความรู้ นอกจากนั้น ยังสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ มีทั้งหมด 3 ด้าน 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ข้อ 2) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ 3 ข้อ และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และ สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อความภาคภูมิใจ ความรักและความห่วงใยแห่งเรียนรู้ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่านักเรียนแสดงออกถึงความภาคภูมิใจ ความรักและความห่วงใยแห่งเรียนรู้ท้องถิ่น และสนใจในการนำข้อมูลมาพัฒนาต่อยอดในการสร้างสรรค์ชิ้นงานต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development: D2) ประเมินผลและปรับปรุง มีรายละเอียดดังนี้

ผลการประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนนำไปทดลองใช้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยการตรวจสอบด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ประเด็นต่าง ๆ ตามแบบประเมินค่าความสอดคล้องพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าทุกประเด็นมีความสอดคล้องค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในส่วนขององค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปรับวิธีการวัดและการประเมินผลด้านความสามารถในการจัดการความรู้ ปรับด้านภาษาในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปรับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความละเอียด และชัดเจน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมในการนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์

ผลการปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

จากการตรวจสอบการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการตรวจสอบความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญได้นำข้อเสนอของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์และนำข้อมูลมาใช้เพื่อการปรับปรุงการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ทั้งนี้มีประเด็นการปรับปรุงแก้ไขดังนี้

1. ปรับองค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. ปรับวิธีการวัดและการประเมินผลด้านความสามารถในการจัดการความรู้
3. ปรับด้านภาษาในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. ปรับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความละเอียด และชัดเจน

ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยได้ทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ผู้วิจัย ซึ่งเป็นครูผู้สอน และนักเรียนร่วมกับประเมิน 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 คือ ก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้ แบบทดสอบก่อนเรียน ระยะที่ 2 คือ ระหว่างการจัดกิจกรรมโดยใช้ใบกิจกรรม แบบประเมิน ความสามารถในการจัดการความรู้ และการสังเกตพฤติกรรม ระยะที่ 3 คือ หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้ แบบทดสอบหลังเรียน โดยประเมินผลงานนักเรียน 4 ด้าน คือ 1) ผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ 2) ความสามารถในการจัดการความรู้ และ 3) ความคิดเห็นของ นักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้

ผลการศึกษาผลเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

จากการวัดผลการเรียนรู้ก่อนการใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ โดยใช้ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 1 ชุด แบบปรนัยจำนวน 10 ข้อ รวม 10 คะแนน ผู้วิจัยได้รวบรวมคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน สรุปได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 12 ผล การเรียนรู้เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วย t- test แบบ dependent

ตารางที่ 12 ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการเรียนรู้เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

การใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	25	10	2.32	0.95	26.90*	0.00
หลังการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	25	10	7.92	0.81		

*P<.05

จากตารางที่ 12 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และหลังการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานทางการวิจัย โดยคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้หลังการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 7.92$, S.D. = 0.81) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ก่อนการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.32$, S.D. = 0.95)

ผลการศึกษาความสามารถจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

จากการทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ จำนวน 12 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการประเมินผลระหว่างการนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้ โดยสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินความสามารถจัดการความรู้ และประเมินชิ้นงาน นำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจและความรับผิดชอบ ในการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ และมีผลการประเมินความสามารถจัดการความรู้ ประเมินตามขั้นตอนกระบวนการจัดการความรู้ของกรมพัฒนาชุมชน ดังตารางที่ 13 แสดงผลการประเมินความสามารถจัดการความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 13 แสดงผลการประเมินความสามารถการจัดการความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ที่	รายการ	n	คะแนน เต็ม	\bar{X}	S.D.	ลำดับ คะแนนเต็ม (10)	ลำดับ ที่
1	การค้นหาความรู้	25	6	5.40	0.50	9.00	4
2	การสร้างและการแสวงหาความรู้	25	6	5.80	0.41	9.66	1
3	การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	25	6	5.20	0.41	8.66	5
4	การประมวลและกลั่นกรองความรู้	25	3	2.20	0.41	7.33	6
5	การเข้าถึงความรู้	25	3	2.16	0.47	7.20	7
6	การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้	25	3	2.72	0.54	9.07	2
7	การเรียนรู้	25	3	2.72	0.54	9.07	2
รวม			30	26.20	0.41		

จากตารางที่ 13 แสดงผลการประเมินความสามารถการจัดการความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความสามารถในการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายชั้นตอนพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการจัดการความรู้ด้านการสร้างและการแสวงหาความรู้คิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 9.66 รองลงมาคือชั้นการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และชั้นการเรียนรู้คิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 9.07 ชั้นการค้นหาความรู้คิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 9.00 ชั้นการจัดการความรู้ให้เป็นระบบคิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 8.66 ชั้นการประมวลและกลั่นกรองความรู้คิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 7.33 และชั้นการเข้าถึงความรู้คิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 7.20 ตามลำดับ

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

จากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นลงในแบบสอบถาม ดังมีรายละเอียดในตารางที่ 14 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตารางที่ 14 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1.1 นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเป็นลำดับขั้นตอน	4.68	0.56	มากที่สุด	4
1.2 นักเรียนมีความสนใจเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	4.96	0.20	มากที่สุด	1
1.3 นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดหลายระดับ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ	4.72	0.46	มากที่สุด	2
1.4 นักเรียนรู้จักการจัดการความรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	4.72	0.46	มากที่สุด	2
รวม	4.77	0.42	มากที่สุด	3
2. ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้				
2.1 บรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน	4.96	0.20	มากที่สุด	1
2.2 นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	4.96	0.20	มากที่สุด	1
2.3 นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนนักเรียนและครู	4.96	0.20	มากที่สุด	1
รวม	4.96	0.20	มากที่สุด	2
3. ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้				
3.1 นักเรียนเกิดความรัก ความหวงแหน แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	5.00	0.00	มากที่สุด	1
3.2 นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์	4.96	0.20	มากที่สุด	3
3.3 นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	5.00	0.00	มากที่สุด	1
รวม	4.99	0.06	มากที่สุด	1
รวมผลการสอบถามความคิดเห็นทุกด้าน	4.91	0.23	มากที่สุด	

จากตารางที่ 14 ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.99$, S.D. = 0.06) รองลงมาคือด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.20) และ ด้านการจัดการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ

และจากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนได้สะท้อนการคิดผ่านการบันทึกแบบสอบถาม ดังมีตัวอย่างความคิดเห็น ดังนี้

“หนูไม่เคยรู้ว่าก่อนว่าในแหล่งเรียนรู้ใกล้กับโรงเรียนของเรา มีความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมมากมายขนาดนี้ เรื่องง่ายๆ เรื่องการทำสบู่สมุนไพร การทำน้ำยาล้างจาน การทำแชมพู ไว้ใช้เองในครัวเรือน เราไม่ต้องไปซื้อหาของที่มีราคาแพง ของที่มียี่ห้อ ของที่มีสารเคมี เราเพียงใช้ในสิ่งที่มีอยู่ของเรา สร้างในสิ่งที่มีประโยชน์ต่อสังคม ทั้งยังนำความรู้ที่ได้รับมาสร้างเป็นอาชีพเสริมได้อีกด้วย”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“ทำไมไม่เคยรู้มาก่อนว่าบ้าน เหล่ามะละกอมีคนอื่น ๆ มาศึกษาเยอะขนาดนี้ เราเองเป็นนักเรียนอยู่ใกล้ขนาดนี้ กลับไม่เคยเห็นคุณค่าของสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเรา สิ่งที่เราคิดไว้ก็จะนำสิ่งที่ได้รับ ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ที่โรงเรียนในการพัฒนาฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต่อไป และจะนำไปใช้ที่บ้านในการเริ่มต้นใช้จ่ายอย่างประหยัด เริ่มจากสิ่งที่มีพอดี สมฐานะ ชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยกัน และสิ่งสำคัญชอบในการเริ่มต้นจากสิ่งที่มีอยู่ ไม่แสวงหาสิ่งใหม่ๆ สิ่งที่อำนวยความสะดวกให้แก่เรา ย่อมสร้างรายจ่ายให้แก่เรามากมายในอนาคต จะเริ่มประหยัด วันข้างหน้าจะได้มีมากกว่านี้”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

“ผมเป็นคนบ้านอยู่ที่หมู่ 15 บ้านเหล่ามะละกอ ที่มาศึกษาครั้งนี้ แต่ผมกลับไม่เคยเข้ามาเลยด้วยซ้ำ มีความรู้สึกภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ไม่คิดว่าสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดจากการใช้สารเคมีที่อันตรายจะสร้างสิ่งที่ยิ่งใหญ่ได้อย่างทุกวัน ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะให้ที่ดินทำกิน หรือปุ๋ยกันฟรีๆ แต่ที่นี้มีให้ ความรู้ที่รุ่นพวกผมได้รวบรวม คงจะเป็นประโยชน์ต่อรุ่นน้อง และลูกหลานในอนาคต”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 3

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) การศึกษาผลเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 3) การศึกษาความสามารถการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และ 4) การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 25 คน โดยวิธีการเลือกจากการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบบันทึกสำหรับการสนทนากลุ่ม 3) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ 4) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ 5) แบบวัดความสามารถการจัดการความรู้ และ 6) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test แบบ Dependent

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยที่ได้นำเสนอ สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการให้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความคาดหวังให้นักเรียนได้มีความรู้ในเรื่องแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ซึ่งเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ที่มีบุคคลทั้งภายในและภายนอกให้ความสนใจในการมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ นักเรียนจะได้มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ให้มีความกระฉ่างและชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการรวบรวมข้อมูลและจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ในการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 แผน 1) เรียนรู้วิถีอยู่อย่างพอเพียงหมู่บ้านเหล่ามะละกอ 2) ตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้ 3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่ามะละกอ 4) ถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ 5) สร้างสรรค์ผลงาน และ 6) เผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน

2. ผลการศึกษาผลเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พบว่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาความสามารถการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พบว่า นักเรียนมีความสามารถการจัดการความรู้อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการให้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และมีความคาดหวังให้นักเรียนได้มีความรู้ในเรื่องแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ อาจเนื่องมาจาก หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ มีบุคคลทั้งภายในและภายนอกให้ความสนใจในการมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ให้มีความกระจำและชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเป็นการรวบรวมข้อมูลและจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ในการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จากการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้รับคำแนะนำ และผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงสอดคล้องกับแนวคิดของภรณ์ ต่างวิวัฒน์ และคณะ (2555) ได้เสนอว่า การจัดการความรู้เป็นแนวคิดในการจัดการสารสนเทศและการบริหารบุคคลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและความก้าวหน้าขององค์กร โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการจัดการ และใช้ความรู้ความสามารถของบุคลากรในการดำเนินงานตามกระบวนการ ทั้งนี้การจัดการความรู้เป็นการบริหารที่เน้นบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร โดยการสร้างสภาวะแวดล้อมที่มีการรวบรวมและจัดเก็บความรู้ที่บันทึกไว้ในสื่อต่างๆ ให้นำมาใช้ได้อีก และนำความรู้ของบุคลากรแต่ละคนมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และของชนิดา วิสะมิตนันท์ (2541: 44) ได้กล่าวว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าต่อนักเรียนมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัย ธานยพร วณิชฤทธา (2550) การจัดการความรู้ชุมชน กรณีศึกษาด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การจัดการความรู้ในชุมชนด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงครามทั้ง 3 อำเภอ มีความแตกต่างกัน แต่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเดียวกัน คือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม ในด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชุมชนได้ใช้กิจกรรมการประชุมประจำเดือนของกลุ่มเป็นวงสนทนาที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรื่องเล่าระหว่างสมาชิก เพื่อที่จะนำไปเสนอกับนักท่องเที่ยว การจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวจึงมีการเคลื่อนที่ของความรู้อยู่ช้า ๆ และเป็นธรรมชาติ ในส่วนของความรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชนพบว่า เป็นความรู้ที่เกิดจากการลองผิดลองถูก ทดลองจนได้วิธีการหรือข้อสรุปในระดับหนึ่งที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และมีการนำไปใช้ขยายผล ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ

2. ผลการศึกษาผลเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พบว่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อาจเนื่องมาจากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นทำให้นักเรียนได้ศึกษาจากสถานที่จริง เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรม ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ตามกระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน สอดคล้องกับทศนีย์ ทองไชย (2556) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ทางวิชาการและทางสังคมตามขั้นตอนเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่เสมือนเป็นการลงภาคสนามของนักมานุษยวิทยา ที่ทำให้ได้สัมผัสความเป็นจริงของชุมชนที่มีความซับซ้อนหลากหลาย เห็นถึงความ เป็นมนุษย์ที่มีเลือดเนื้อ ความรู้สึก และเป็นมนุษย์ที่จับต้องได้จริง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายของนักเรียน ตลอดจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่พัฒนาต่อเนื่องและกับปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน ยังคงดำเนินสืบเนื่องจนปัจจุบัน

3. ผลการศึกษาความสามารถการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พบว่า นักเรียนมีความสามารถการจัดการความรู้อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 ลำดับที่ 1 การสร้างและการแสวงหาความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.66 อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติสร้างและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการทำงานกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ตนเองสนใจ ลำดับที่ 2 และ 3 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีความสนใจการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดเวทีแสดงผลงาน และยอมรับคำแนะนำจากปราชญ์ชาวบ้าน คำแนะนำของครูผู้สอน ลำดับที่ 4 การค้นหาความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.00 อาจเนื่องมาจากเป็นชั่วโมงแรกที่นักเรียนได้ลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ นักเรียนมีความตั้งใจ สนใจ และ ค้นหาความรู้ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ จดบันทึก และเขียนแผนผัง ลำดับที่ 5 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.66 อาจเนื่องมาจากนักเรียนต้องทบทวนความรู้เดิมและนำมาจัดการให้เป็นระบบ หมวดยุทธ์ และสามารถแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตตรา มาคะผล และคณะ (2559) การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชน ผลการศึกษาสรุป กระบวนการจัดการความรู้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลและจัดเป็นประเภทข้อมูล 2) การจัดทำสารสนเทศ 3) การสร้างความรู้ 4) แนวทางการนำไปใช้ 5) สร้างสรรค์ โดยในพื้นที่ชุมชนชาวไทยมุสลิม ได้ชุดความรู้ 4 ชุด จำนวน 25 เรื่อง สำหรับพื้นที่ชุมชนอำเภอบ้านลาด จัดเก็บข้อมูลความรู้ด้านผลผลิตการเกษตรโดดเด่น จำนวน 4 เรื่อง คือ 1) ละมุดหวาน 2) น้ำตาลเค็ด 3) ชมพู

เพชร และ 4) ข้าวเม็ดงาม นอกจากนี้ยังทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Books) เผยแพร่ทาง อินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์บ้านลาดบ้านเรา เว็บไซต์ห้องสมุดประชาชนอำเภอบ้านลาด และเว็บไซต์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ลำดับที่ 6 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.33 และลำดับที่ 7 การเข้าถึงความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.20 อาจเนื่องมาจากนักเรียนกลับมา เรียนรู้ที่ห้องเรียน เพื่อทบทวนความรู้เดิมเพื่อให้เข้าถึงความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทำให้นักเรียน ไม่มีความกระตือรือร้น สนใจ และสนุกสนานในการเรียนรู้ ในการประมวลและกลั่นกรองความรู้และ การเข้าถึงความรู้ สอดคล้องกับสุพัตรา คงขำ (2558) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านหลังตะลุง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า คณะหนึ่งตะลุงมีความต้องการจำเป็นในด้านการแสวงหาความรู้และด้านการจัดเก็บความรู้เป็น ขั้นตอนที่มีปัญหามากที่สุดและยังเป็นลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่ง เรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 นักเรียนมีข้อเสนอแนะที่เป็นการสะท้อนความคิดของ นักเรียนเกี่ยวกับความรัก ความหวงแหน ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองนำไปสู่การพัฒนา การต่อยอดองค์ความรู้ในอนาคต สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) กำหนดยุทธศาสตร์เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคนให้มีความรู้ความสามารถด้วย การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่ง เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้การจัดระบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 70)

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ สรุปแนวคิด และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเพื่อการ วิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง สูงขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการบูรณาการเรื่องราวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยร่วมมือกับคนในชุมชนนั้น ๆ

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการจัดการความรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ ของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ที่เหมาะสมและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัย พบว่า แผนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีแนวทางสอดคล้องได้รับความเห็นชอบสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีสาระ ความรู้ ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ ให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ฐานการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ตลอดจนสร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนว่า มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา เทียบเคียงมาตรฐานสากล บนวิถีความเป็นไทย ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นโรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ในพระบรมราชานุเคราะห์ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนา ปรับปรุง และใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนต่อไป

2. สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เช่น ศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำบ้านเขาหัวจิ้ง สำนักสงฆ์พวยาง สวนป่าเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จึงควรมีการวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ให้ครอบคลุมทุกระดับชั้น ตามสภาพของนักเรียนในแต่ละระดับ

2. จากการวิจัยพบว่า ความสามารถในการจัดการความรู้ในเรื่องแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น นักเรียนสามารถจัดการความรู้ได้ระดับดี และได้รับผลตอบรับจากท้องถิ่น จึงควรนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยในเรื่องความสามารถการจัดการความรู้ ของการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ต่อไป

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา

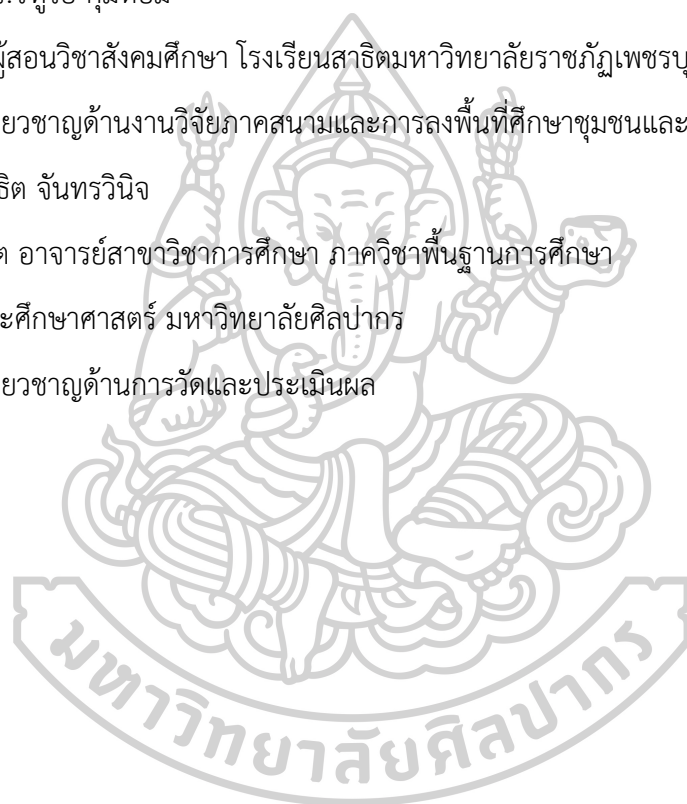
อาจารย์สาขาวิชาสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัดการเรียนรู้และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2. อาจารย์ ดร.วิฑูรย์ คุ้มหอม

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยภาคสนามและการลงพื้นที่ศึกษาชุมชนและแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

3. อาจารย์สาธิต จันทรวินิจ

อดีต อาจารย์สาขาวิชาการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

แบบสัมภาษณ์
(สำหรับศึกษานิเทศก์)

เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
เหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ สำหรับเป็นพื้นฐาน
ประกอบการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ท่านโปรดให้คำสัมภาษณ์ตาม
ความเป็นจริงโดยแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อ
ส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....เพศ.....อายุ.....ปี
2. ระดับการศึกษาสูงสุด.....
3. ตำแหน่ง.....ประสบการณ์การทำงาน..... ปี
4. ประสบการณ์ในการศึกษา อบรม สัมมนา ที่เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

ไม่มี

มี เรื่อง.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. ท่านคิดว่าการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างไร

2. ท่านคิดว่าการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ควรมีจุดประสงค์ให้นักเรียนทำอะไรได้ มีเนื้อหาอะไร วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร และควรวัดและประเมินผลอย่างไร จึงจะเหมาะสม กับกับนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก
(.....)

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สำหรับ

1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา
2. คณะกรรมการสถานศึกษา
3. ผู้ปกครอง
4. ประชาชนชาวบ้าน หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
5. ครูฝ่ายวิชาการ
6. ครูผู้สอนสังคมศึกษา

คำชี้แจง

แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับนี้ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ สำหรับเป็นพื้นฐานประกอบการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 8 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 รายชื่อผู้ร่วมสนทนา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ดำเนินการสนทนาเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.2561

พิธีกร.....ผู้จัดบันทึก.....

คำชี้แจง แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับนี้ เป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รายชื่อผู้ร่วมสนทนา

- 1.....ตำแหน่ง.....
- 2.....ตำแหน่ง.....
- 3.....ตำแหน่ง.....
- 4.....ตำแหน่ง.....
- 5.....ตำแหน่ง.....
- 6.....ตำแหน่ง.....
- 7.....ตำแหน่ง.....
- 8.....ตำแหน่ง.....
- 9.....ตำแหน่ง.....
- 10.....ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. หากโรงเรียนมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร

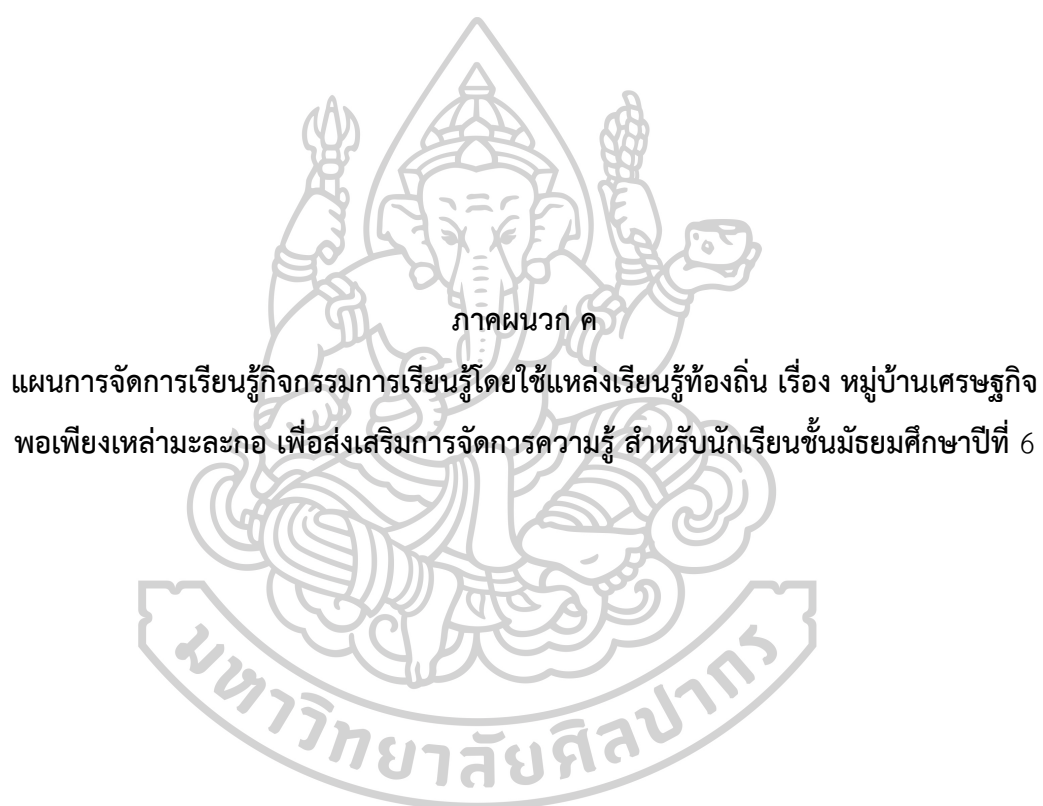
.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

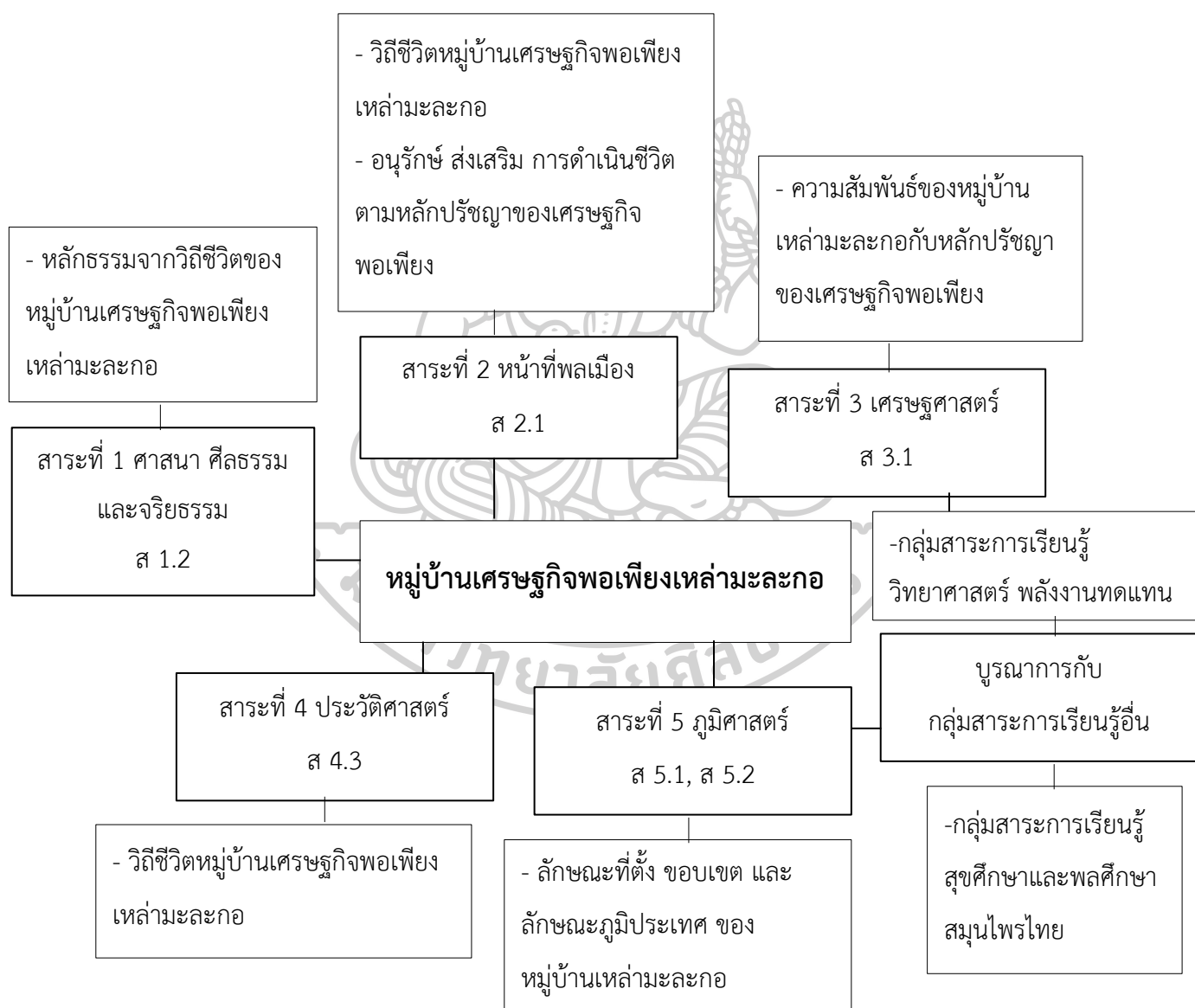
ผังมโนทัศน์การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ จำนวน 12 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เรียนรู้วิถีอยู่อย่างพอเพียงหมู่บ้านเหล่ามะละกอ 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ส 3.1 ม.4-6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ส 4.3 ม.4-6/4 วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาวิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ส 5.1 ม.4-6/1 ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ความคิดรวบยอด

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ การศึกษาบริเวณที่มีชุมชนร่วมกันและมีความสัมพันธ์กันทางเศรษฐกิจ สังคม ระบบความเชื่อ ภูมิปัญญา และการเมืองการปกครอง เป็นลักษณะที่ผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีลักษณะอะไรหลาย ๆ อย่างร่วมกันและคล้ายคลึงกันจนมีจิตสำนึกว่าเป็นคนถิ่นเดียวกัน

เครื่องมือในการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น คือ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดการความรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 15 ต.ทุ่งหลวง

อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึก และการเขียนแผนผังหมู่บ้าน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ลักษณะที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
2. นักเรียนอธิบายความสัมพันธ์ลักษณะที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศ กับวิถีชีวิตของชาวบ้านหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอได้
3. นักเรียนสามารถอธิบายประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอได้พอสังเขป
4. นักเรียนสามารถบอกประวัติบุคคลสำคัญของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอได้อย่างน้อย 1 บุคคล

สาระสำคัญ

การค้นหาคำความรู้

- การสังเกต
- การสัมภาษณ์
- การจดบันทึก
- การเขียนแผนผังหมู่บ้าน

สาระการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

- ประวัติความเป็นมา
- ลักษณะที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศ
- วิถีชีวิตของชาวบ้าน
- ประวัติของปราชญ์ชาวบ้าน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
 - การอธิบาย
 - การสัมภาษณ์
2. ความสามารถในการคิด
 - การอภิปราย
 - การคิดวิเคราะห์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้

2. มุ่งมั่นในการทำงาน

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

กระบวนการจัดการความรู้: การค้นหาความรู้

ขั้นนำ

1. นักเรียนลงมือทำแบบทดสอบก่อนเรียน
2. ครูเกริ่นนำเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการลงพื้นที่ศึกษา ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
3. ตัวแทนนักเรียนกล่าวแนะนำตนเองกับคณะปราชญ์ชาวบ้าน โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการมาลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในครั้งนี้

ขั้นสอน

1. นักเรียนค้นหาความรู้ ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ จากคำบอกเล่าของปราชญ์ชาวบ้าน นายนิที ลอยลม เกี่ยวกับความเป็นมาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
2. นักเรียนสังเกตสภาพแวดล้อมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ และบันทึกลงในใบงานที่ 1 แบบบันทึกการสังเกตครั้งที่ 1
3. นักเรียนร่วมกันอภิปรายจากการฟังคำบอกเล่าของปราชญ์ชาวบ้าน และซักถามข้อสงสัย
4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน ในการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน และบันทึกลงในใบงานที่ 2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายและสรุปความรู้ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ใบงานที่ 2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน

ขั้นสรุป

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอมีความสำคัญอย่างไร”
2. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียน ตลอดถึงยกตัวอย่างความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่อพัฒนาการของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนว่า การลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เหล่ามะละกอ สามารถนำเครื่องมือทางภูมิศาสตร์หรืออุปกรณ์ใดมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้ได้บ้าง

2. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเครื่องมือทางภูมิศาสตร์และอุปกรณ์ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

ขั้นสอน

1. นักเรียนฟังบรรยายจากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับ ลักษณะที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

2. นักเรียนร่วมกันตอบคำถามดังต่อไปนี้

1) ลักษณะที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศ ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอเป็นอย่างไร

2) ลักษณะที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศ กับวิถีชีวิตของชาวบ้านหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

3. นักเรียนซักถามข้อสงสัย

4. นักเรียนเดินสำรวจรอบหมู่บ้านและจดบันทึกลักษณะทางกายภาพและกิจกรรมทางสังคมลงในใบงานที่ 3 แบบบันทึกการลงพื้นที่

5. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายลักษณะทางกายภาพและกิจกรรมทางสังคม ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป

6. นักเรียนทำแบบทดสอบ เรื่อง ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

7. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแผนผังหมู่บ้าน ลงในใบงานที่ 4

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากการลงพื้นที่ศึกษา ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอครั้งนี้

2. ครูซักถามนักเรียนว่า “เครื่องมือที่นักเรียนใช้ในการศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอมีอะไรบ้าง และมีความสำคัญอย่างไร”

3. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียน ตลอดถึงยกตัวอย่างเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการลงพื้นที่ศึกษา

4. ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบคุณปราชญ์ชาวบ้าน และเดินทางกลับโรงเรียน

สื่อการสอน

1. แบบทดสอบก่อนเรียน
2. แบบทดสอบ เรื่อง ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
3. ใบงานที่ 1 แบบบันทึกการสังเกตครั้งที่ 1
4. ใบงานที่ 2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน
5. ใบงานที่ 3 แบบบันทึกการลงพื้นที่
6. ใบงานที่ 4 แผนผังหมู่บ้าน

การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือ	วิธีการ
1. นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ลักษณะที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศ ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	- คำถาม - ใบงานที่ 1	- การตอบ คำถาม - แบบประเมิน ชิ้นงาน
2. นักเรียนอธิบายความสัมพันธ์ลักษณะที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศ กับวิถีชีวิตของชาวบ้านหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอได้	- แนวคำถามการอภิปราย - แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม - ใบงานที่ 3 - ใบงานที่ 4 - แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม	- การอภิปราย - การสังเกต - การสัมภาษณ์ - แบบประเมิน ชิ้นงาน
3. นักเรียนสามารถอธิบายประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอได้พอสังเขป	- แนวคำถามการอภิปราย	- การตอบ คำถาม
4. นักเรียนสามารถบอกประวัติบุคคลสำคัญของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอได้อย่างน้อย 1 บุคคล	- ใบงานที่ 2 - แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม	- การสัมภาษณ์ - แบบประเมิน ชิ้นงาน

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

แบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

1. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอดังอยู่ที่ใด
 - ก. หมู่ที่ 14 ตำบลทุ่งหลวง
 - ข. หมู่ที่ 15 ตำบลทุ่งหลวง
 - ค. หมู่ที่ 14 ตำบลเหล่ามะละกอ
 - ง. หมู่ที่ 15 ตำบลเหล่ามะละกอ
2. ข้อใดคือลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
 - ก. ที่ราบ
 - ข. ที่ราบลุ่มแม่น้ำ
 - ค. ที่ราบเชิงเขา
 - ง. ที่ราบสูง
3. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับอาณาเขตติดต่อของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
 - ก. ทิศเหนือ จรด หมู่ที่ 16 บ้านเนิน
 - ข. ทิศใต้ จรด หมู่ที่ 14 บ้านไซโล
 - ค. ทิศตะวันออก จรด หมู่ที่ 4 บ้านพุดาย
 - ง. ทิศตะวันตก จรด หมู่ที่ 12 บ้านพวยาง
4. จากลักษณะทางภูมิศาสตร์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอเหมาะสมในการประกอบอาชีพใดมากที่สุด
 - ก. ปลูก
 - ข. รับจ้าง
 - ค. สัตว์แพทย์
 - ง. เกษตรกร

5. เป้าหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือข้อใด
- มุ่งแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจชาติ
 - เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง
 - เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์
 - มุ่งให้เกิดความสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
6. หลักคิดในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ยกเว้นข้อใด
- ความมีเหตุผล
 - การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
 - ความขยันหมั่นเพียร
 - ใช้คุณธรรมนำความรู้
7. เพราะเหตุใดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอขึ้นจึงมีการตั้งขึ้นที่บริเวณนี้
- รวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเกษตร
 - รวมกลุ่มเพื่อแสวงหาผลกำไร
 - รวมกลุ่มเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์
 - รวมกลุ่มเพื่อทำงาน
8. บุคคลในข้อใดมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
- ชาคริตผลิตสบูสมุนไพรจำหน่าย
 - ชลธิชาบัณฑิตกสิวิดิโอฐานการเรียนรู้
 - ชลินธรศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและแชร์ในโลกออนไลน์
 - บุรินทร์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลและจัดทำหนังสือเพื่อแจกจ่าย
9. ข้อใดคือความสำคัญของการจัดการความรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
- การเผยแพร่
 - การสร้างความรู้
 - การค้นหาความรู้
 - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

10. ประโยชน์ของการจัดการความรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ยกเว้นข้อใด

ก. ป้องกันความรู้สูญหาย

ข. พัฒนาทรัพยากรสินทางปัญญา

ค. ยกระดับผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น

ง. เกิดการว่างงาน และการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม

เฉลย	1.ง	2.ค	3.ง	4.ง	5.ข	6.ค	7.ก	8.ง	9.ง	10.ง
------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

ใบงานที่ 1
แบบบันทึกการสังเกตครั้งที่ 1

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

สถานที่สังเกต ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

สังเกตเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้อความที่บันทึกจากการสังเกต

ลักษณะที่ตั้ง

.....

.....

.....

.....

อาณาเขต

.....

.....

.....

ลักษณะภูมิประเทศ

.....

.....

.....

อื่นๆ

.....

.....

.....

สรุปข้อคิดเห็นจากการสังเกต

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ จำนวน 1 คน แล้วดำเนินกิจกรรมการสัมภาษณ์ในประเด็นที่นักเรียนกำหนดขึ้นและเขียนรายละเอียดลงในใบงาน ดังต่อไปนี้

ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

ชื่อ.....สกุล.....

ชื่อเล่น.....อายุ.....ปี

ที่อยู่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....

ตำแหน่ง.....

หน้าที่.....

.....

ติดภาพถ่าย

1. คำถามและคำตอบที่ได้ในการสัมภาษณ์

คำถามที่ 1

.....

คำตอบที่ได้ในการสัมภาษณ์

.....

.....

.....

คำถามที่ 2

.....

คำตอบที่ได้ในการสัมภาษณ์

.....

.....

คำถามที่ 3.....

คำตอบที่ได้ในการสัมภาษณ์

.....

.....

2. คำถามย่อยและคำตอบที่เกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์

คำถามย่อยที่ 1

.....

คำตอบที่ได้ในการสัมภาษณ์

.....

.....

คำถามย่อยที่ 2

คำตอบที่ได้ในการสัมภาษณ์

.....

.....

3. สรุปความรู้ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 3
แบบบันทึกการจดบันทึก

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนจดบันทึกจากการลงพื้นที่ศึกษา ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ จากการเดินสำรวจรอบหมู่บ้าน

ลักษณะกายภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สภาพแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สิ่งที่สังเกต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 4
แผนผังหมู่บ้าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนระดมความคิดช่วยกันเขียนแผนผังหมู่บ้าน หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่า
มะละกอ

เกณฑ์การประเมินชิ้นงาน

ชิ้นงาน	3	2	1	0
แบบบันทึกการสังเกตครั้งที่ 1	บันทึกการสังเกตได้ 3 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ลักษณะที่ตั้ง 2)อาณาเขต 3) ลักษณะภูมิประเทศ และสรุปข้อคิดเห็นจากการสังเกตได้	บันทึกการสังเกตได้ 1-2 ประเด็น และสรุปข้อคิดเห็นจากการสังเกตได้	บันทึกการสังเกตได้อย่างน้อย 1 ประเด็น	ไม่ได้บันทึก
แบบบันทึกการสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้าน	บันทึกข้อมูลประชาชนชาวบ้านครบถ้วน บันทึกคำถามและคำตอบที่ได้ในการสัมภาษณ์อย่างน้อย 3 ข้อ บันทึกคำถามย่อยและคำตอบที่เกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์อย่างน้อย 2 ข้อ และสรุปความรู้ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านได้	บันทึกข้อมูลประชาชนชาวบ้านไม่ครบถ้วน ตั้งแต่ 1 ช่องข้อมูล บันทึกคำถามและคำตอบที่ได้ในการสัมภาษณ์อย่างน้อย 3 ข้อ บันทึกคำถามย่อยและคำตอบที่เกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์อย่างน้อย 1 ข้อ และสรุปความรู้ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านได้	บันทึกข้อมูลประชาชนชาวบ้านไม่ครบถ้วน ตั้งแต่ 1 ช่องข้อมูล บันทึกคำถามและคำตอบที่ได้ในการสัมภาษณ์อย่างน้อย 2 ข้อ	ไม่ได้บันทึก
แบบบันทึกการจดบันทึก	จดบันทึกการจากการลงพื้นที่ศึกษาได้ 2 ประเด็น ประกอบด้วย 1)ลักษณะกายภาพ 2)สภาพแวดล้อม และบันทึกสิ่งที่สังเกตได้	จดบันทึกการจากการลงพื้นที่ศึกษาได้อย่างน้อย 1 ประเด็น และบันทึกสิ่งที่สังเกตได้	จดบันทึกการจากการลงพื้นที่ศึกษาได้อย่างน้อย 1 ประเด็น	ไม่ได้บันทึก
การเขียนแผนผัง	เขียนแผนผังได้ถูกต้อง ประกอบด้วย 1)ทิศ 2)สัญลักษณ์	เขียนแผนผังได้ถูกต้อง ประกอบด้วยอย่างใดอย่างหนึ่ง	เขียนแผนผังได้	ไม่ได้เขียนแผนผัง

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
 ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
 ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่สังเกต	คะแนน		
	3	2	1
1. มีส่วนร่วมในการลงพื้นที่ศึกษาท้องถิ่น			
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5. ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม			
รวม			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน
 พฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
 พฤติกรรมที่ทำน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

ช่วงคะแนน ระดับคุณภาพ
 13-15 ดี
 8-12 ปานกลาง
 5-7 ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

กิจกรรมพัฒนาการค้นหาความรู้	ทำได้	ทำไม่ได้	หมายเหตุ
การสังเกต			
การสัมภาษณ์			
การจดบันทึก			
การเขียนแผนผังหมู่บ้าน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

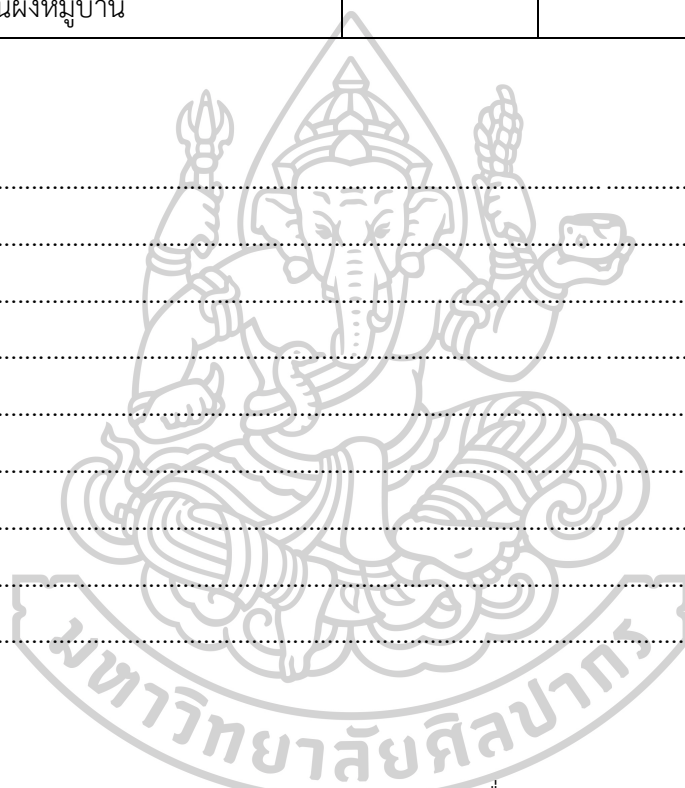
.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อครู.....(ผู้สังเกต)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้ 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ส 1.1 ม.4-6/11 วิเคราะห์หลักธรรมพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ส 3.1 ม.4-6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

ความคิดรวบยอด

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ คือ ท้องถิ่นที่เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้าน ดำเนินชีวิตด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับฐานการเรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
2. นักเรียนสามารถจำแนกประเภทของฐานการเรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เป็นหมวดหมู่ได้
3. นักเรียนสามารถบอกส่วนประกอบ ขั้นตอนและวิธีทำ สบู่สมุนไพรใบยางนางได้
4. นักเรียนสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

สาระสำคัญ

การค้นหาความรู้

- การสังเกต
- การจดบันทึก
- การวิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

- ฐานการเรียนรู้
- ฐานการเรียนรู้สู่สมุนไพร

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร

- การอธิบาย

2. ความสามารถในการคิด

- การอภิปราย
- การคิดวิเคราะห์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน
3. อยู่อย่างพอเพียง

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 3

ชั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “นักเรียนเคยไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ที่ใดบ้าง และมีรูปแบบอย่างไร”
2. ครูแจ้งนักเรียนทุกคนว่า วันนี้จะมาศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ในฐานการเรียนรู้ และจะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ
3. ตัวแทนนักเรียนกล่าวนำนักเรียนแสดงความเคารพ ต่อคณะปราชญ์ชาวบ้านเหล่ามะละกอ

กระบวนการจัดการความรู้: การค้นหาความรู้

ขั้นสอน

1. นักเรียนฟังบรรยายตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้
2. นักเรียนสังเกตและจดบันทึกการลงพื้นที่ เกี่ยวกับฐานการเรียนรู้ ลงในใบงานที่ 1 แบบบันทึกการจดบันทึก
3. นักเรียน ปรากฏชาวบ้าน และครูร่วมกันอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับฐานการเรียนรู้ที่นักเรียนสนใจ

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกัน อภิปรายเกี่ยวกับการฐานการเรียนรู้ที่สนใจ
2. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียน ตลอดถึงยกตัวอย่างการจัดการความรู้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

ชั่วโมงที่ 4

ขั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “นักเรียนคิดว่าฐานการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างไร”
2. ครูแจ้งนักเรียนทุกคนว่า วันนี้จะมาศึกษาปฏิบัติฐานการเรียนรู้สู่ชุมชนไพร และจะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ
3. ตัวแทนนักเรียนกล่าวนำนักเรียนแสดงความเคารพ ต่อคณะปราชญ์ชาวบ้านเหล่ามะละกอฐานการเรียนรู้สู่ชุมชนไพร

ขั้นสอน

1. นักเรียนค้นหาความรู้ ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอจากการปฏิบัติฐานการเรียนรู้สู่ชุมชนไพร
2. นักเรียนสังเกตและลงมือทำสู่ชุมชนไพรไปอย่างนาง ร่วมกับคณะปราชญ์ชาวบ้านหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
3. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สรุพคุณจากการสอบถามปราชญ์ชาวบ้านและสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ต และบันทึกลงในใบงานที่ 2 แบบบันทึกการสังเกตครั้งที่ 2

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการทำสบู่สมุนไพรและร่วมกันวิเคราะห์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และบันทึกลงในใบงานที่ 3 วิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ครูซักถามนักเรียนว่าหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านี้จะละกอกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร

3. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียน ตลอดถึงยกตัวอย่างเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านี้

4. นักเรียนแต่ละคนกล่าวแสดงความรู้สึกและกล่าวขอบคุณปราชญ์ชาวบ้านที่ให้ความรู้แล้วเดินทางกลับโรงเรียน

สื่อการสอน

1. ใบงานที่ 1 แบบบันทึกการจดบันทึก
2. ใบงานที่ 2 แบบบันทึกการสังเกตครั้งที่ 2
3. ใบงานที่ 3 วิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือ	วิธีการ
1. นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับฐานการเรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านี้	- คำถาม - ใบงานที่ 1	- การตอบคำถาม - การสังเกต - แบบ ประเมิน ชิ้นงาน
2. นักเรียนสามารถจำแนกประเภทของฐานการเรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านี้	- แนวคำถามการอภิปราย - แบบบันทึกการลงพื้นที่	- การอภิปราย - การสังเกต - การสัมภาษณ์
3. นักเรียนสามารถบอกส่วนประกอบ ขั้นตอน และวิธีทำ สบู่สมุนไพรได้อย่างนางได้	- คำถาม - ใบงานที่ 2	- การสังเกต - แบบ ประเมิน ชิ้นงาน
4. นักเรียนสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านี้	- คำถาม - ใบงานที่ 3	- การตอบคำถาม - แบบ ประเมิน ชิ้นงาน

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1
แบบบันทึกการจดบันทึก

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนจดบันทึกจากการลงพื้นที่ศึกษา ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ จากการฟังบรรยายเกี่ยวกับตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง นักเรียนสังเกตแล้วบันทึกรายละเอียดลงในใบงาน

ที่	ชื่อฐานการเรียนรู้	ประโยชน์

สิ่งที่สังเกต

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2
แบบบันทึกการสังเกตครั้งที่ 2

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

สถานที่สังเกต ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

สังเกตเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้อความที่บันทึกจากการสังเกต

ส่วนประกอบ

.....

.....

.....

ขั้นตอน/วิธีทำ

.....

.....

.....

วิเคราะห์จากการสังเกต

สรรพคุณของสมุนไพรใบย่านางคั้นสด

.....

.....

.....

สมุนไพรอื่นที่เป็นประโยชน์และสามารถนำมาทำสบู่ได้มีอะไรบ้างและมีสรรพคุณอย่างไร

.....

.....

สรุปข้อคิดเห็นจากการสังเกต

.....

.....

ใบงานที่ 3

วิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ฐานการเรียนรู้ สบู่สมุนไพรไผ่ไผ่ย่นาง

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากฐานการเรียนรู้สบู่สมุนไพรไผ่ไผ่ย่นาง

ความรู้	คุณธรรม		
วัตถุประสงค์	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรม

เกณฑ์การประเมินชิ้นงาน

ชิ้นงาน	3	2	1	0
แบบบันทึกการ การจดบันทึก	จดบันทึกการจากการลง พื้นที่ศึกษาได้มากกว่า 8 ฐานการเรียนรู้ และบันทึก สิ่งที่สังเกตได้	จดบันทึกการจากการ ลงพื้นที่ศึกษาได้ 5-8 ฐานการเรียนรู้ และ บันทึกสิ่งที่สังเกตได้	จดบันทึกการ จากการลงพื้นที่ ศึกษาได้ 1-4 ฐานการเรียนรู้	ไม่ได้บันทึก
แบบบันทึกการ สังเกตครั้งที่ 2	บันทึกการสังเกตได้ 2 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ส่วนประกอบ 2) ขั้นตอน/วิธีทำ วิเคราะห์ จากการสังเกต และสรุป ข้อคิดเห็นจากการสังเกตได้	บันทึกการสังเกตได้ 2 ประเด็น และวิเคราะห์ จากการสังเกตได้	บันทึกการ สังเกตได้อย่าง น้อย 1 ประเด็น	ไม่ได้บันทึก
วิเคราะห์หลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจ พอเพียง	วิเคราะห์ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงได้ครบ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข และ 4 มิติ	วิเคราะห์ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงได้ ครบ 3 ห่วง และ 2 เงื่อนไข	วิเคราะห์ ปรัชญาของ เศรษฐกิจ พอเพียงได้ครบ 3 ห่วง	ไม่ได้วิเคราะห์

แนวคำถามการอภิปราย

1. ฐานการเรียนรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอสามารถจำแนกเป็นหมวดหมู่ได้อะไรบ้าง
2. ถ้านักเรียนได้จัดการความรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ นักเรียนจะจัดการความรู้ได้อย่างไร
3. สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการลงมือปฏิบัติฐานการเรียนรู้หมู่บ้านสมุนไพรมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

กลุ่มที่.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่สังเกต	คะแนน		
	3	2	1
1. มีส่วนร่วมในการลงพื้นที่ศึกษาท้องถิ่น			
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5. ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม			
รวม			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

พฤติกรรมที่ทำน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

ช่วงคะแนน ระดับคุณภาพ

13-15 ดี

8-12 ปานกลาง

5-7 ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

กิจกรรมพัฒนาการค้นหาความรู้	ทำได้	ทำไม่ได้	หมายเหตุ
การสังเกต			
การจดบันทึก			
การวิเคราะห์			
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อครู.....(ผู้สังเกต)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 3 เรื่อง แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่ามะละกอ 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ส 1.1 ม.4-6/11 วิเคราะห์หลักธรรมพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ส 3.1 ม.4-6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ

ความคิดรวบยอด

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ กลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องร่วมกัน มารวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมกันสร้างความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จากการลงพื้นที่ศึกษาท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ นักเรียนสามารถนำเสนอการสร้างและการแสวงหาความรู้ได้
 สำคัญ

การสร้างและการแสวงหาความรู้

- การสร้างความรู้
- การแสวงหาความรู้
- การนำเสนอ

สาระการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

- ฐานการเรียนรู้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร

- การอธิบาย

- การนำเสนอ

2. ความสามารถในการคิด

- การอภิปราย

- การคิดวิเคราะห์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้

2. มุ่งมั่นในการทำงาน

3. อยู่อย่างพอเพียง

กิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการจัดการความรู้: การสร้างและการแสวงหาความรู้

ชั่วโมงที่ 5

ขั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “หลังจากลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอนักเรียนรู้สึกอย่างไร”

ขั้นสอน

1. ครูแจกกระดาษให้นักเรียน เพื่อเขียนสิ่งที่ได้รับ สิ่งที่ต้องสร้าง สิ่งที่ต้องการแสวงหา หลังจากลงพื้นที่ เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้นักเรียนไปติดบนกระดานตามจุดที่กำหนด และจัดหมวดหมู่ตามความเข้าใจของนักเรียน

2. ครูเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ให้อยู่ในหมวดหมู่ และประเด็นต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยได้รับคำแนะนำจากปราชญ์ชาวบ้าน

3. ครูแจกกระดาษสีแผ่นเล็กให้นักเรียนแต่ละคน คละสี คนละ 1 แผ่น ให้นักเรียนเขียนฐานการเรียนรู้ที่นักเรียนสนใจมากที่สุด

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปหมวดหมู่ และประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับจากการลงพื้นที่

ชั่วโมงที่ 6

ขั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนว่า การลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ในครั้งต่อไป นักเรียนจะศึกษาเรื่องใด ด้วยวิธีการใด

ขั้นสอน

1. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน จับฉลากเลือกหมวดหมู่และประเด็นที่จะสร้างและแสวงหาความรู้
2. นักเรียนร่วมกันระดมความคิดในการสร้างและแสวงหาความรู้และบันทึกลงในใบงานที่ 1
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ การสร้างและแสวงหาความรู้ สมมุติฐาน และวิธีการนำเสนอ
4. นักเรียนร่วมกันปรับปรุงวิธีการสร้างและแสวงหาความรู้ตามหมวดหมู่และประเด็นที่นักเรียนสนใจ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนนักเรียน
5. ครูเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ ให้ครอบคลุม และเสนอตัวอย่างให้เห็นชัดเจน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากการสร้างและแสวงหาความรู้ ตามหมวดหมู่และประเด็นที่นักเรียนสนใจ
2. นักเรียนลงพื้นที่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามหมวดหมู่และประเด็นที่นักเรียนสนใจ (ใช้เวลานอกตารางสอน 4-8 ชั่วโมง)

สื่อการสอน

1. ใบงานที่ 1 การสร้างและการแสวงหาความรู้

การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือ	วิธีการ
1. นักเรียนนำเสนอการสร้างและการแสวงหาความรู้ที่สนใจ จากการลงพื้นที่ศึกษาท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	- ใบงานที่ 1	- การตอบคำถาม - การนำเสนอ - แบบประเมิน ชิ้นงาน

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ไข

.....

.....

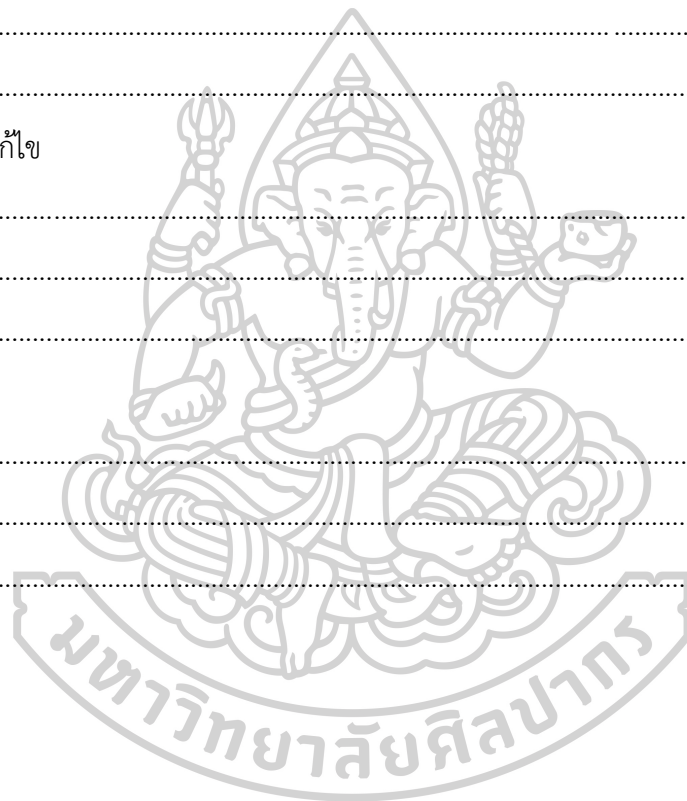
.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

เกณฑ์การประเมินชิ้นงาน

ชิ้นงาน	3	2	1	0
การสร้างและการแสวงหาความรู้	วิเคราะห์วิธีการสร้างและการแสวงหาความรู้ ตั้งสมมุติฐาน และวิธีการนำเสนอความรู้ได้	วิเคราะห์วิธีการสร้างและการแสวงหาความรู้ และตั้งสมมุติฐานได้	วิเคราะห์วิธีการสร้างและการแสวงหาความรู้ได้	ไม่ได้บันทึก

เกณฑ์การประเมินการนำเสนอ

รายการประเมิน	3	2	1	0
1. เนื้อหา				
1.1 เนื้อหาครอบคลุมครบถ้วน	มีครบทุกข้อ	มี 2 ข้อ	มี 1 ข้อ	ไม่มี
1.2 เนื้อหาถูกต้อง				
1.3 มีการค้นคว้าเพิ่มเติม				
2. กระบวนการทำงาน				
2.1 มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ	มีครบทุกข้อ	มี 2 ข้อ	มี 1 ข้อ	ไม่มี
2.2 ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ				
2.3 ติดตาม ประเมินผล				
3. การนำเสนอ				
3.1 การใช้ภาษาได้ถูกต้อง สำนวนดี	มีครบทุกข้อ	มี 2 ข้อ	มี 1 ข้อ	ไม่มี
3.2 รูปแบบการนำเสนอน่าสนใจ				
3.3 ตรงต่อเวลา				
4. คุณธรรม				
3.1 ซื่อสัตย์ สุจริต	มีครบทุกข้อ	มี 2 ข้อ	มี 1 ข้อ	ไม่มี
3.2 ความกระตือรือร้น				
3.3 ความมีน้ำใจ				

ใบงานที่ 1

การสร้างและแสวงหาความรู้

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนรายชื่อสมาชิกภายในกลุ่ม

แล้ววิเคราะห์ประเด็นในการสร้างและการแสวงหาความรู้

1. รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1.	ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่ม
2.	ตำแหน่ง เกร็ดญุก
3.	ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์
4.	ตำแหน่ง เลขานุการ
5.	ตำแหน่ง ผู้ช่วยเลขานุการ

2. หมวดหมู่และประเด็น

.....

3. วิธีการสร้างและการแสวงหาความรู้เพื่อการจัดการความรู้

- 3.1.....
- 3.2.....
- 3.3.....

4. การตั้งสมมุติฐานของการเลือกประเด็นที่จะศึกษา

- 4.1.....
- 4.2.....
- 4.3.....

5. วิธีการนำเสนอ

- 5.1.....
- 5.2.....
- 5.3.....

กลุ่มที่.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่สังเกต	คะแนน		
	3	2	1
1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5. ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม			
รวม			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

พฤติกรรมที่ทำน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

ช่วงคะแนน ระดับคุณภาพ

13-15 ดี

8-12 ปานกลาง

5-7 ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

กิจกรรมพัฒนาการจัดการความรู้	ทำได้	ทำไม่ได้	หมายเหตุ
การสร้างความรู้และการแสวงหาความรู้			
การนำเสนอ			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อครู.....(ผู้สังเกต)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 4 เรื่อง ถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ส 1.1 ม.4-6/11 วิเคราะห์หลักธรรมพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ส 3.1 ม.4-6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

ความคิดรวบยอด

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ เป็นการวางแผนโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อใช้งานได้อย่างถูกต้องในอนาคต

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จากการลงพื้นที่ศึกษาท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ นักเรียนสามารถจัดการความรู้ให้เป็นระบบได้

2. วิเคราะห์หลักธรรมจากวิถีชีวิตของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

สาระสำคัญ

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

สาระการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
 - การอธิบาย
2. ความสามารถในการคิด
 - การอภิปราย
 - การคิดวิเคราะห์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน
3. อยู่อย่างพอเพียง

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 7

ชั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “หลังจากลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอนักเรียนรู้สึกอย่างไร”

ชั้นสอน

1. นักเรียนและครูร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อประสบการณ์ในการลงพื้นที่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิดในการนำข้อมูลที่รวบรวมแล้ว มาวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล จัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ และเรียบเรียงข้อมูลเป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยครูให้คำแนะนำนักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอองค์ความรู้จากการลงพื้นที่ศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่นักเรียนสนใจ และครูให้คำแนะนำเพื่อให้มีคุณสมบัติสมบูรณ์

กระบวนการจัดการความรู้: การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความรู้อย่างต่าง ๆ ที่ได้รับการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปหมวดหมู่ และประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับการลงพื้นที่

ชั่วโมงที่ 8

ขั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “ขณะฟังกลุ่มของเพื่อนนักเรียนนำเสนอ นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร ในการจัดการความรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกออย่างยั่งยืน”

ขั้นสอน

1. ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอองค์ความรู้จากการลงพื้นที่ศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่นักเรียนสนใจ และครูให้คำแนะนำเพื่อให้มีความสมบูรณ์
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิดในการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อการเรียกใช้งานได้อย่างถูกต้อง ครูให้คำแนะนำการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ และบันทึกลงในใบงานที่ 1 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

ขั้นสรุป

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและมาสู่ขั้นตอนการจัดการความรู้ให้เป็นระบบนั้น มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างไร”
2. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียน ตลอดถึงยกตัวอย่างประกอบ

สื่อการสอน

1. ใบงานที่ 1 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือ	วิธีการ
1. จากการลงพื้นที่ศึกษาท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ นักเรียนสามารถจัดการความรู้ให้เป็นระบบได้	- ใบงานที่ 1	- การตอบคำถาม - ประเมินชิ้นงาน

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ไข

.....

.....

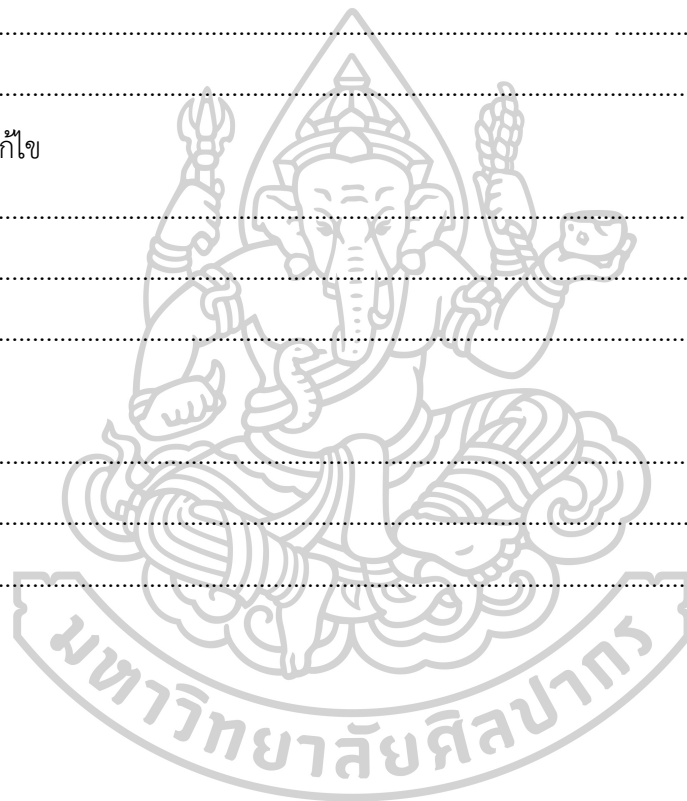
.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

กลุ่มที่.....

ใบงานที่ 1
การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดเรื่องในกลุ่มของตนเองสนใจ

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่สังเกต	คะแนน		
	3	2	1
1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5. ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม			
รวม			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

พฤติกรรมที่ทำน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

ช่วงคะแนน ระดับคุณภาพ

13-15 ดี

8-12 ปานกลาง

5-7 ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

กิจกรรมพัฒนาการจัดการความรู้	ทำได้	ทำไม่ได้	หมายเหตุ
การสร้างสรรค์ผลงาน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อครู.....(ผู้สังเกต)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 5 เรื่อง สร้างสรรค์ผลงาน 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ส 3.1 ม.4-6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ส 4.3 ม.4-6/3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมความสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ความคิดรวบยอด

การสร้างสรรค์ผลงาน หมายถึง การสร้างสิ่งใหม่ๆ ที่มีคุณค่า ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ที่เป็นชิ้นงานบอกเล่าเรื่องราวของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ในประเด็นต่าง ๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานบอกเล่าเรื่องราวของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ในประเด็นต่าง ๆ ได้

สาระสำคัญ

สร้างสรรค์ผลงาน

สาระการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร

- การอธิบาย
- 2. ความสามารถในการคิด
 - การคิดวิเคราะห์
 - การคิดสร้างสรรค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน
3. อยู่อย่างพอเพียง

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 9

ขั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “การจัดการความรู้ให้เป็นระบบสามารถทำได้อย่างไรบ้าง”
2. ครูแจ้งนักเรียนว่าจากการที่เราได้จัดการความรู้ให้เป็นระบบแล้วนั้น ในวันนี้เราจะมาร่วมกันประมวลและกั่นกรองความรู้ เพื่อที่จะสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นสอน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มปรับปรุงและประมวลผลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย เรียบเรียงความรู้ตามประเด็นที่สนใจ
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิด ในการสร้างสรรค์ผลงาน
3. นักเรียนนำเสนอวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายวิธีการสร้างสรรค์ผลงานจากการนำเสนอ
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปการสร้างสรรค์ผลงานจากประเด็นที่สนใจ

กระบวนการจัดการความรู้: การประมวลและกั่นกรองความรู้

ชั่วโมงที่ 10

ขั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “ขณะฟังกลุ่มของเพื่อนนักเรียนนำเสนอ นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร ในการสร้างสรรค์ผลงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ”

ขั้นสอน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิด ในการสร้างสรรค์ผลงาน จากการรับฟังการอภิปรายจากครูและเพื่อนนักเรียน
2. นักเรียนออกแบบโครงร่างในการสร้างสรรค์ผลงาน
3. ครูให้คำแนะนำ และช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

ขั้นสรุป

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “จากการสร้างสรรค์ผลงานแล้วนั้น นักเรียนจะนำเสนอผลงานของนักเรียนให้แก่ประชาชนชาวบ้านเหล่ามะละกอ ในรูปแบบหรือวิธีการอย่างไร”
2. นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปการนำเสนอผลงาน ในกิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสัปดาห์ต่อไป

สื่อการสอน

- ใบงานที่ 1 การสร้างสรรค์ผลงาน

การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือ	วิธีการ
1. นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานบอกเล่าเรื่องราวของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ในประเด็นต่าง ๆ ได้	- ใบงานที่ 1	- การตอบคำถาม - ประเมินชิ้นงาน

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ไข

.....

.....

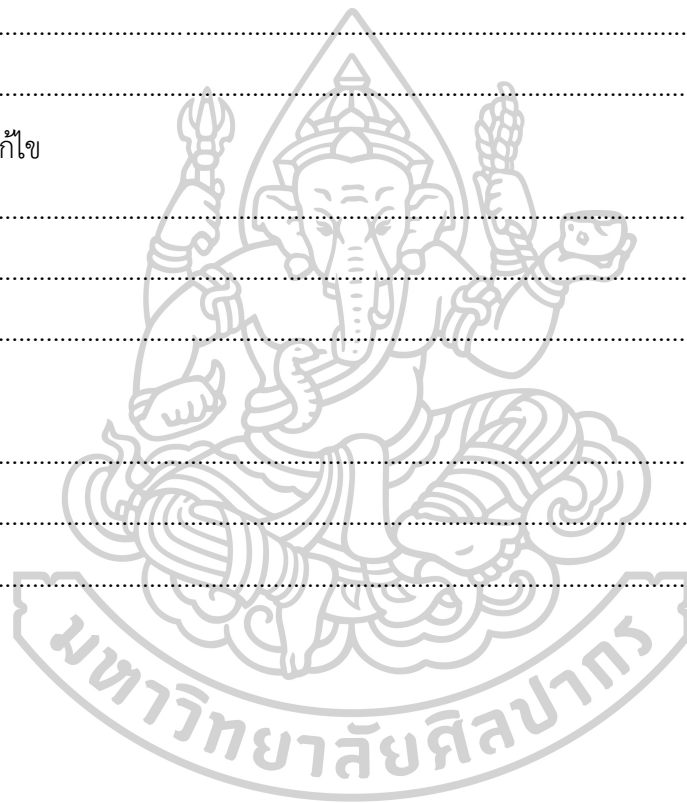
.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1
การสร้างสรรค์ผลงาน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดเรื่องในกลุ่มของตนเองสนใจ

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
 ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
 ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง: ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่สังเกต	คะแนน		
	3	2	1
1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5. ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม			
รวม			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน
 พฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
 พฤติกรรมที่ทำน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
13-15	ดี
8-12	ปานกลาง
5-7	ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

กิจกรรมพัฒนาการจัดการความรู้	ทำได้	ทำไม่ได้	หมายเหตุ
การสร้างสรรค์ผลงาน			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อครู.....(ผู้สังเกต)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 6 เรื่อง เผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ส 3.1 ม.4-6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ส 4.3 ม.4-6/3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมความสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ความคิดรวบยอด

การเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน คือ การขยายความรู้ให้แพร่หลาย กระจายออกไปในท้องถิ่น เพื่อคงความรู้อย่างถูกต้อง และนำไปสร้างสรรค์ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ต่อไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนจัดกิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอได้
2. นักเรียนบอกแนวทางการอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อย 3 แนวทาง

สาระสำคัญ

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การเรียนรู้

สาระการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
 - การอธิบาย
2. ความสามารถในการคิด
 - การคิดวิเคราะห์
 - การคิดสร้างสรรค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน
3. อยู่อย่างพอเพียง

กิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการจัดการความรู้: การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

ชั่วโมงที่ 11

ชั้นนำ

1. ครูแจ้งนักเรียนว่า วันนี้เป็นกิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการลงพื้นที่ศึกษา
ท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

ขั้นสอน

1. นักเรียนจัดกิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านและครู เป็นผู้เยี่ยมชม
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานโดยจัดเวทีนำเสนอผลงาน ณ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
เหล่ามะละกอ
3. ปราชญ์ชาวบ้านและครู ร่วมกันติชมเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

ขั้นสรุป

1. ครูแจ้งให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปประเด็นที่ต้องแก้ไข เพิ่มเติม และข้อเสนอแนะ
ต่าง ๆ (ใช้เวลานอกตารางสอน 2-4 ชั่วโมง)

2. ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบคุณและลากลับโรงเรียน

ชั่วโมงที่ 12

กระบวนการจัดการความรู้: การเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “จากการจัดกิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักเรียนเกิดความรู้สึกรึอย่างไร”

ขั้นสอน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่ร่วมกันแก้ไขและเพิ่มเติมผลงานสมุดรายงานความรู้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเพื่อนำไปมอบให้ ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

2. ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินชิ้นงาน

3. ครูให้นักเรียนแต่ละคนกล่าวความรู้สึกในการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ รวมระยะเวลาจำนวน 12 ชั่วโมง

ขั้นสรุป

1. ครูซักถามนักเรียนว่า “จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีแนวทางการอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร”

2. ครูเชื่อมโยงคำตอบของนักเรียน ตลอดถึงยกตัวอย่างประกอบ และกล่าวสรุปกิจกรรม

3. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

สื่อการสอน

1. ผลงานของนักเรียน
2. แบบทดสอบหลังเรียน

การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือ	วิธีการ
1. นักเรียนจัดกิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอได้	- ผลงานของนักเรียน	- การตอบคำถาม - ประเมินชิ้นงาน
2. นักเรียนจัดกิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอได้	- คำถาม	- การตอบคำถาม

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ไข

.....

.....

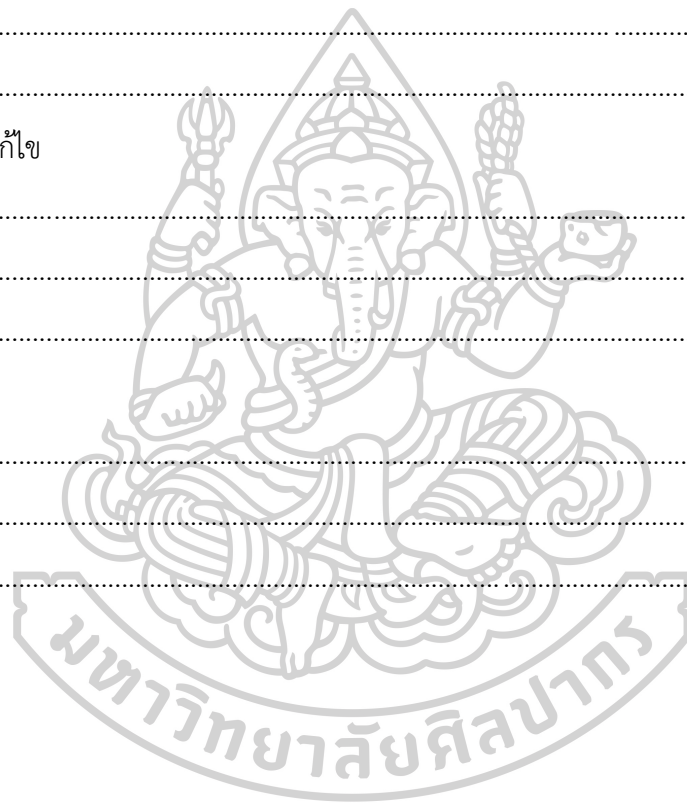
.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

1. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอดังอยู่ที่ใด
 - ก. หมู่ที่ 14 ตำบลทุ่งหลวง
 - ข. หมู่ที่ 15 ตำบลทุ่งหลวง
 - ค. หมู่ที่ 14 ตำบลเหล่ามะละกอ
 - ง. หมู่ที่ 15 ตำบลเหล่ามะละกอ
2. ข้อใดคือลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
 - ก. ที่ราบ
 - ข. ที่ราบลุ่มแม่น้ำ
 - ค. ที่ราบเชิงเขา
 - ง. ที่ราบสูง
3. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับอาณาเขตติดต่อของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
 - ก. ทิศเหนือ จรด หมู่ที่ 16 บ้านเนิน
 - ข. ทิศใต้ จรด หมู่ที่ 14 บ้านไซโล
 - ค. ทิศตะวันออก จรด หมู่ที่ 4 บ้านพุดาย
 - ง. ทิศตะวันตก จรด หมู่ที่ 12 บ้านพวยาง
4. จากลักษณะทางภูมิศาสตร์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอเหมาะสมในการประกอบอาชีพใดมากที่สุด
 - ก. ครู
 - ข. รับจ้าง
 - ค. สัตว์แพทย์
 - ง. เกษตรกร

5. เป้าหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือข้อใด
- มุ่งแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจชาติ
 - เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง
 - เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์
 - มุ่งให้เกิดความสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
6. หลักคิดในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ยกเว้นข้อใด
- ความมีเหตุผล
 - การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
 - ความขยันหมั่นเพียร
 - ใช้คุณธรรมนำความรู้
7. เพราะเหตุใดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอขึ้นจึงมีการตั้งขึ้นที่บริเวณนี้
- รวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเกษตร
 - รวมกลุ่มเพื่อแสวงหาผลกำไร
 - รวมกลุ่มเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์
 - รวมกลุ่มเพื่อทำงาน
8. บุคคลในข้อใดมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
- ชาคริตผลิตสบูสมุนไพรจำหน่าย
 - ชลธิชาบัณฑิตกสิวิดิโอฐานการเรียนรู้
 - ชลินธรศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและแชร์ในโลกออนไลน์
 - บุรินทร์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลและจัดทำหนังสือเพื่อแจกจ่าย
9. ข้อใดคือความสำคัญของการจัดการความรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
- การเผยแพร่
 - การสร้างความรู้
 - การค้นหาคำความรู้
 - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

10. ประโยชน์ของการจัดการความรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ยกเว้นข้อใด

- ก. ป้องกันความรู้สูญหาย
- ข. พัฒนาทรัพยากรสินทางปัญญา
- ค. ยกระดับผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น
- ง. เกิดการว่างงาน และการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม

เฉลย	1.ง	2.ค	3.ง	4.ง	5.ข	6.ค	7.ก	8.ง	9.ง
------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

กลุ่มที่.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่สังเกต	คะแนน		
	3	2	1
1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5. ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม			
รวม			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

พฤติกรรมที่ทำน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

ช่วงคะแนน ระดับคุณภาพ

13-15 ดี

8-12 ปานกลาง

5-7 ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

กิจกรรมพัฒนาการจัดการความรู้	ทำได้	ทำไม่ได้	หมายเหตุ
การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้			
การเรียนรู้			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อครู.....(ผู้สังเกต)

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
2. แบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้
3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่ง

เรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

1. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอดังอยู่ที่ใด
 - ก. หมู่ที่ 14 ตำบลทุ่งหลวง
 - ข. หมู่ที่ 15 ตำบลทุ่งหลวง
 - ค. หมู่ที่ 14 ตำบลเหล่ามะละกอ
 - ง. หมู่ที่ 15 ตำบลเหล่ามะละกอ
2. ข้อใดคือลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
 - ก. ที่ราบ
 - ข. ที่ราบลุ่มแม่น้ำ
 - ค. ที่ราบเชิงเขา
 - ง. ที่ราบสูง
3. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับอาณาเขตติดต่อของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
 - ก. ทิศเหนือ จรด หมู่ที่ 16 บ้านเนิน
 - ข. ทิศใต้ จรด หมู่ที่ 14 บ้านไซโล
 - ค. ทิศตะวันออก จรด หมู่ที่ 4 บ้านพุดาย
 - ง. ทิศตะวันตก จรด หมู่ที่ 12 บ้านพวยาง
4. จากลักษณะทางภูมิศาสตร์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอเหมาะสมในการประกอบอาชีพใดมากที่สุด
 - ก. ปลูก
 - ข. รับจ้าง
 - ค. สัตว์แพทย์
 - ง. เกษตรกร

5. เป้าหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือข้อใด
- มุ่งแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจชาติ
 - เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง
 - เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์
 - มุ่งให้เกิดความสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
6. หลักคิดในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ยกเว้นข้อใด
- ความมีเหตุผล
 - การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
 - ความขยันหมั่นเพียร
 - ใช้คุณธรรมนำความรู้
7. เพราะเหตุใดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอขึ้นจึงมีการตั้งขึ้นที่บริเวณนี้
- รวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเกษตร
 - รวมกลุ่มเพื่อแสวงหาผลกำไร
 - รวมกลุ่มเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์
 - รวมกลุ่มเพื่อทำงาน
8. บุคคลในข้อใดมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
- ชาคริตผลิตสบูสมุนไพรจำหน่าย
 - ชลธิชาบัณฑิตกสิวิดิโอฐานการเรียนรู้
 - ชลินธรศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและแชร์ในโลกออนไลน์
 - บุรินทร์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลและจัดทำหนังสือเพื่อแจกจ่าย
9. ข้อใดคือความสำคัญของการจัดการความรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
- การเผยแพร่
 - การสร้างความรู้
 - การค้นหาความรู้
 - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

10. ประโยชน์ของการจัดการความรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ยกเว้นข้อใด

- ก. ป้องกันความรู้สูญหาย
- ข. พัฒนาทรัพยากรสินทางปัญญา
- ค. ยกระดับผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น
- ง. เกิดการว่างงาน และการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม

เฉลย	1.ง	2.ค	3.ง	4.ง	5.ข	6.ค	7.ก	8.ง	9.ง	10.ง
------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

แบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้

ชื่อกลุ่ม

สมาชิก 1. 2.

3. 4.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่อง () ระดับคุณภาพตามรายการประเมิน

เกณฑ์การให้คะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่าแบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้

3 หมายถึง ดี 2 หมายถึง ปานกลาง 1 หมายถึง พอใช้

ข้อ	รายการ	คะแนนที่ได้			ข้อ เสนอแนะ
		3	2	1	
ส่วนที่ 1	การค้นหาความรู้				
1	กำหนดวัตถุประสงค์				
2	ค้นหาความรู้ตามวัตถุประสงค์				
ส่วนที่ 2	การสร้างและการแสวงหาความรู้				
3	รวบรวมความรู้จากแหล่งเรียนรู้				
4	แสวงหาความรู้ด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย				
ส่วนที่ 3	การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ				
5	จัดทำสารบัญและจัดแบ่งความรู้เป็นหมวดหมู่				
6	กำจัดความรู้ที่ไม่เกิดประโยชน์ตามเป้าหมาย				
ส่วนที่ 4	การประมวลและกลั่นกรองความรู้				
7	ปรับปรุงและประมวลผลความรู้				
ส่วนที่ 5	การเข้าถึงความรู้				
8	จัดเก็บความรู้ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม				
ส่วนที่ 6	การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
9	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีที่สร้างสรรค์				
ส่วนที่ 7	การเรียนรู้				
10	เรียนรู้การนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์				
รวมคะแนน					

ระดับคุณภาพ

() 23-30 คะแนน ดี () 17-22 คะแนน ปานกลาง () 10-16 คะแนน พอใช้

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถการจัดการความรู้

ส่วนที่ 1 การค้นหาความรู้

1. กำหนดวัตถุประสงค์

3	หมายถึง	กำหนดวัตถุประสงค์ในการค้นหาความรู้อย่างน้อย 3 ข้อ
2	หมายถึง	กำหนดวัตถุประสงค์ในการค้นหาความรู้อย่างน้อย 2 ข้อ
1	หมายถึง	กำหนดวัตถุประสงค์ในการค้นหาความรู้อย่างน้อย 1 ข้อ

2. ค้นหาความรู้ตามวัตถุประสงค์

3	หมายถึง	ค้นหาความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 3 ข้อ
2	หมายถึง	ค้นหาความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 2 ข้อ
1	หมายถึง	ค้นหาความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 1 ข้อ

ส่วนที่ 2 การสร้างและการแสวงหาความรู้

3. กำหนดวิธีการสร้างและแสวงหาความรู้

3	หมายถึง	กำหนดวิธีการสร้างและแสวงหาความรู้อย่างน้อย 3 ข้อ
2	หมายถึง	กำหนดวิธีการสร้างและแสวงหาความรู้อย่างน้อย 2 ข้อ
1	หมายถึง	กำหนดวิธีการสร้างและแสวงหาความรู้อย่างน้อย 1 ข้อ

4. แสวงหาความรู้

3	หมายถึง	แสวงหาความรู้ได้อย่างน้อย 3 วิธี
2	หมายถึง	แสวงหาความรู้ได้อย่างน้อย 2 วิธี
1	หมายถึง	แสวงหาความรู้ได้อย่างน้อย 1 วิธี

ส่วนที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

5. จำแนกประเภทและหมวดหมู่

3	หมายถึง	จัดประเภทและหมวดหมู่ของความรู้ตามวัตถุประสงค์ครบทุกข้อ
2	หมายถึง	จัดประเภทและหมวดหมู่ของความรู้ตามวัตถุประสงค์ครบบางข้อ
1	หมายถึง	ไม่จัดประเภทและหมวดหมู่ของความรู้ตามวัตถุประสงค์

6. จัดการความรู้ให้เป็นระบบ

3	หมายถึง	เรียบเรียงความรู้ครบตามวัตถุประสงค์ และจัดทำรูปเล่มรายงาน
2	หมายถึง	เรียบเรียงความรู้ครบตามวัตถุประสงค์
1	หมายถึง	ไม่เรียบเรียงความรู้ตามวัตถุประสงค์

ส่วนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้

7. ปรับปรุงและประมวลผลความรู้

3	หมายถึง	ปรับปรุงตามคำแนะนำของครูและปราชญ์ชาวบ้าน ครบทุกข้อ
2	หมายถึง	ปรับปรุงตามคำแนะนำของครูและปราชญ์ชาวบ้าน บางข้อ
1	หมายถึง	ไม่ปรับปรุงตามคำแนะนำของครูและปราชญ์ชาวบ้าน

ส่วนที่ 5 การเข้าถึงความรู้

8. จัดเก็บความรู้ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

3	หมายถึง	จัดเก็บความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 3 ข้อ
2	หมายถึง	จัดเก็บความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 2 ข้อ
1	หมายถึง	จัดเก็บความรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างน้อย 1 ข้อ

ส่วนที่ 6 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

9. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีที่สร้างสรรค์

3	หมายถึง	นำเสนอผลงาน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และนำไปปรับปรุง
2	หมายถึง	นำเสนอผลงานและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
1	หมายถึง	นำเสนอผลงานและไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ส่วนที่ 7 การเรียนรู้

10. การเผยแพร่

3	หมายถึง	เผยแพร่ความรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
2	หมายถึง	เผยแพร่ความรู้ภายนอกสถานศึกษา
1	หมายถึง	เผยแพร่ความรู้ภายในสถานศึกษา

เกณฑ์การประเมินผล

30-24	หมายถึง	ดี
17-23	หมายถึง	ปานกลาง
10-16	หมายถึง	พอใช้

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

รายการประเมิน	ระดับ ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	แปลผล
	1	2	3			
1. สารระสำคัญ						
1.1 สารระสำคัญสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
2. ผลการเรียนรู้						
2.1 ผลการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
3. จุดประสงค์การเรียนรู้						
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสารระสำคัญ	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
3.4 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
3.5 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสื่อการเรียนการสอน	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
3.6 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
4. สารการเรียนรู้						
4.1 สารการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
4.2 สารการเรียนรู้มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
4.3 สารการเรียนรู้มีความง่ายเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
5. กิจกรรมการเรียนรู้						
5.1 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง

รายการประเมิน	ระดับ ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	แปลผล
	1	2	3			
5.2 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
5.4 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการจัดการความรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
6. สื่อการเรียนการสอน	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
6.1 สื่อการเรียนการสอนสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
6.2 สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับความสนใจ และ ความสามารถของนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความ สอดคล้อง

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องรายการประเมินพฤติกรรมนักเรียน
ของแบบวัดความสามารถการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ข้อ	รายการ	ระดับ ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	แปลผล
		1	2	3			
ส่วนที่ 1 การค้นหาความรู้							
1	กำหนดวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
2	ค้นหาความรู้ตามวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
ส่วนที่ 2 การสร้างและการแสวงหาความรู้							
3	กำหนดวิธีการสร้างและแสวงหาความรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
4	แสวงหาความรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
ส่วนที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ							
5	จำแนกประเภทและหมวดหมู่	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
6	จัดการความรู้ให้เป็นระบบ	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
ส่วนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้							
7	ปรับปรุงและประมวลผลความรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
ส่วนที่ 5 การเข้าถึงความรู้							
8	จัดเก็บความรู้ เพื่อการใช้ประโยชน์ อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
ส่วนที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้							
9	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีที่สร้างสรรค์	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
ส่วนที่ 7 การเรียนรู้							
10	การเผยแพร่	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง

แบบประเมินค่าดัชนีสอดคล้องของข้อความกับตัวแทนพฤติกรรม
ของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
เหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	แปลผล
	1	2	3			
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
1.1 นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเป็นลำดับขั้นตอน	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
1.2 นักเรียนมีความสนใจเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
1.3 นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดหลายระดับ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
1.4 นักเรียนรู้จักการจัดการความรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
2.บรรยากาศในการเรียนรู้						
2.1 บรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
2.2 นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
2.3 นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนนักเรียนและครู	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
3. ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้						
3.1 นักเรียนเกิดความรัก ความหวงแหน แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
3.2 นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง
3.3 นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	+1	+1	+1	3.00	1.00	มีความสอดคล้อง

ภาคผนวก ข
ประมวลภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ประมวลภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ภาคผนวก ฉ
ตัวอย่างผลงานนักเรียน

ตัวอย่างผลงานนักเรียน

พลังงานโลกไร้ถ่าน

ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามระลอก

คณะผู้จัดทำ
นายบุรินทร์ คงเพิ่ม
นางชราภิดา พรหมทอง
นางสาวลลิตา ลาวทอง
นางสาวสรลธิชา เข็มหาญ
นางสาวจินตนา ดวงจันทร์

เรื่องที่ 1 “บ้านดิน สร้างสุขร่มเย็น”

ผู้ให้ข้อมูล: นายอุบล แซ่มะฮ้อย

ผลิตและเรียบเรียง ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามระลอก

ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามระลอก
ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ผลิตและเรียบเรียง ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามระลอก

เรื่องที่ 2 สปุสมุนไพรร

ความเป็นมาและความสำคัญของสปุสมุนไพรร
สปุ เป็นเครื่องสำอางชนิดหนึ่งที่ใช้ในการทำความสะอาดร่างกาย เริ่มใช้เพื่อทำความสะอาดร่างกายเท่านั้น ปัจจุบัน กระบวนการผลิตสปุ มีการเพิ่มส่วนผสมอื่นๆ เพื่อให้สปุมีสรรพคุณตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น เช่น มีสีสรรที่สตรองน่าใช้ มีกลิ่นหอม และมีสรรพคุณทวยาในทางการค้า มีการใช้สารสังเคราะห์เพื่อเพิ่มกลิ่นให้ผลิตภัณฑ์น่าใช้ บรรจุภัณฑ์สวยงามแต่แฝงไปด้วยสารเคมีที่เป็นอันตราย มีพิษตกค้างและราคาสูง ปัจจุบันนิยมใช้สปุสมุนไพรที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเป็นส่วนผสมเพิ่มในสปุ แทนการใช้สารเคมีสังเคราะห์ สีซสมุนไพรที่ใช้ มีสาระสำคัญและมีสรรพคุณทางยา เช่น มีน้ำมันหอมระเหยมีกลิ่นเฉพาะใช้ในการบำบัดโรค มีสีสรรสวยงาม หาง่ายราคาถูก ประหยัด ปลอดภัย ไร้สารสังเคราะห์ และไม่มีการตกค้าง ทำให้สปุสมุนไพรมีผลิตภัณฑ์จากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติมีคุณค่าและเฉพาะที่หลากหลาย จึงเป็นบทพิสูจน์ให้เห็นถึงความ

ผู้ให้ข้อมูล

1. นายอุบล แซ่มะฮ้อย

2. นายเจตนิย สรรเสริญ

5. นายแก้ว นิมนต์กิจ

ผลิตและเรียบเรียง ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามระลอก

ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

ณ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามระลอก

- ### ตัวอย่างกิจกรรม “ลดรายจ่าย”
1. การปลูกข้าว ผัก ผัก ไร่ขิง ไร่โคก ถั่วเหลืองแล้วจ้างทำนายน
 2. การปลูกพืชผสมผสาน
 3. การปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก

หน้า 7

ตัวอย่าง “อาชีพเสริม เติมรายได้”

หน้า 16

รายการอ้างอิง

- Davenport T.H., & Prusak L. (1998). *Working Knowledge: How Organization Manage What They Know*. Boston: Harvard Business School Press.
- Good, C. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill Book.
- Jarolimek, J. (1969). *Social Studies in Elementary Education* (3rd ed.). New York: The Macmillan.
- Nichols, M. (1971). Community Resources for School. *Encyclopedia of Education*, 2(1 February), 341-347.
- Olsen, E. G. (1992). *School and community*. New Jersey: Prentice-Hill book.
- Ramirez, E. C. (1954). *Some Community School Practices*. Quezan city: National Printing.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2555). คู่มือการจัดการความรู้ของชุมชนเพื่อรับมือกับภัยธรรมชาติ และพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการความรู้ชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2545). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน: หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 5 ก.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). การพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- กัญญา ประเสริฐไทย. (2555). การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน กลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย,
- กัลยากร น้อยพญา. (2552). การบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุน การจัดการเรียนการสอน ของ โรงเรียนบ้านทุ่งพร้าว อำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 2. (การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย,
- กิ่งแก้ว อาริรักษ์ และคณะ. (2548). การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: อัสลามิเลียนเนียม.
- เกียรติศักดิ์ พันธุ์ลำเจียก และสุกัญญา แสงเดือน. (2554). การจัดการความรู้เชิงสร้างสรรค์สู่สังคมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จิตตรา มาคะผล และคณะ. (2559). การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชน. นครปฐม:

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชนมณี ศิลานุกิจ. (2560). การจัดการความรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสาธิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชนิดา วิษะมิตนันท์. (2541). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษา
ศึกษาธิการ.

ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. (2537). บริการสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.

ดวงจันทร์ นาชัยสินธุ์. (2557). การพัฒนาหลักสูตรในพื้นที่เมืองด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ณ นครหลวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

คำริ บุญชู. (2548). การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา. วารสารวิชาการ, 8(1 (มกราคม-มีนาคม 2548)),
27-31.

ไตรภพ บุญธรรม. (2556). แนวทางการฟื้นฟูชุมชนที่ตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาโดยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ : กรณีศึกษา
ชุมชนที่ตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทัศนีย์ ทองไชย. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน), บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,

ธัญพร วณิชฤทธา. (2550). การจัดการความรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม
ร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นงศ์ศรี ราชมณี. (2553). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของ โรงเรียนบ้านจวน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาภาคเหนือ เขต 3. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
บริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

นฤมล ต้นสุระเศรษฐ์. (2533). เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาการใช้แหล่งวิทยาการชุมชน เล่ม1. นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นิพนธ์ สุขปรีดี. (2548). นวัตกรรมเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพฯ: นีลนารการพิมพ์.

บำรุง ม่วงไหมทอง. (2549). การนำแหล่งเรียนรู้ชุมชนมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานประถมศึกษาอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริการ
ศึกษา)), มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.

ประเวศ วะสี. (2536). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชุมชนเล่มที่ 1. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง จำกัด
(มหาชน).

พรทิพย์ อุดมสิน. (2555). รูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตรการสอนชุดวิชาการ
จัดการความรู้เพื่องานส่งเสริมการเกษตร. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พันทรินทร์ อินตะวิกุล. (2559). แนวโน้มการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการความรู้ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ.
สุพรรณบุรี: โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จังหวัดสุพรรณบุรี.

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ และคณะ. (2555). หลักการบริหารการส่งเสริมการเกษตร. นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). วิธีวิจัยทางการศึกษา *Research Methodology in Education* (พิมพ์ครั้งที่ 7 ed.).

- นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย. (2558). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- รจนา เฉลิมชัย. (2546). ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อการใช้แหล่ง วิทยาศาสตร์เรียนรู้ประกอบการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการอาชีพ. (รายงานการศึกษาคณะปริญญา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
- รัชพร จันทร์สว่าง. (2546). ความหมายของนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐศาสตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง. (2549). พระบรมราชโองมาและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2495-2542. กรุงเทพฯ: บริษัท สยามรัฐ จำกัด.
- วรจักร ใจแก้ว. (2554). การศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี,
- วิจารณ์ พานิช. (2548). การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- วิริษา พานิชย์. (2557). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับบ้านท่าวัด อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในเส้นทางเศรษฐกิจ แนวตะวันออก-ตะวันตก สู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สนอง สีพาทย์. (2548). การศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)), มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. (2542). มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สาวตรี ชาดา. (2542). การศึกษาสภาพการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมือง. (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิริยุพา ศกุนตะเสถียร. (2545). การบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของ โฉงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.
- สุพัตรา คงขำ. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหลังตะลุง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง

ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวดวงใจ เปลี่ยนศรี
วัน เดือน ปี เกิด	23 สิงหาคม 2532
สถานที่เกิด	อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2544 จบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดำเนินวิทยา พ.ศ. 2550 จบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ พ.ศ. 2555 สำเร็จการศึกษาศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2557 ศึกษาต่อการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	45 หมู่ 8 ตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
ผลงานตีพิมพ์	การนำเสนอแบบโปสเตอร์ การประชุมวิชาการระดับชาติสวนดุสิต 2019 ครั้งที่ 4 วันที่ 14 มิถุนายน 2562 หัวข้อ"ศาสตร์พระราช พัฒนาคุณภาพชีวิต นวัตกรรมเพิ่มผลผลิต ส่งเสริมเศรษฐกิจด้านงานวิจัย"
รางวัลที่ได้รับ	รางวัลชมเชย การนำเสนอแบบโปสเตอร์ การประชุมวิชาการระดับชาติ สวนดุสิต 2019 ครั้งที่ 4 วันที่ 14 มิถุนายน 2562 หัวข้อ"ศาสตร์พระราช พัฒนาคุณภาพชีวิต นวัตกรรมเพิ่มผลผลิต ส่งเสริมเศรษฐกิจด้านงานวิจัย"